

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ORTAOKUL
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
DEĞERLER AÇISINDAN TÜRKÇE
ÖĞRETMENLERİNİN ÖNERDİĞİ ÇOCUK
EDEBİYATI KİTAPLARI**

Şevnan AYDOĞAN

Zonguldak 2025

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ORTAOKUL
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
DEĞERLER AÇISINDAN TÜRKÇE
ÖĞRETMENLERİNİN ÖNERDİĞİ ÇOCUK
EDEBİYATI KİTAPLARI**

**Hazırlayan
Şevnan AYDOĞAN**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Efecan KARAGÖL**

Zonguldak 2025

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda ve basımda enstitü tez yazım ve basım yönergesine uygun davranıldığını taahhüt ederim.

Şevnan AYDOĞAN

25.08.2025

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türkçe Eğitimi Dalında 223282105010 numaralı Şevnan AYDOĞAN'ın hazırladığı “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değerler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Kitapları” başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 25/08/2025 Pazartesi günü saat 13.00’da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Dilek YILDIRIM BİLGİN
Başkan

Doç. Dr. Efecan KARAGÖL
(Tez Danışmanı)
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mahir KAVUN
Üye

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 20...

Prof. Dr. Yücel NAMAL
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: BEUN Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değerler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Kitapları
Tez Yazarı	: Şevnan AYDOĞAN
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Efekan KARAGÖL
Türü, Yılı	: Yüksek Lisans, 2025
Sayfa Adedi	: 125

Bu çalışma, Türkçe öğretmenlerinin ortaokul düzeyindeki öğrenciler için önerdiği çocuk edebiyatı kitaplarını Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Türkçe Öğretim Programı'nda (MEB, 2024) yer alan değerlerden hareketle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın ilk ayağında Zonguldak ilinde görev yapan 42 Türkçe öğretmeninden araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılarak veri toplanmıştır. Öğretmenlerin önerdiği eserler arasında öne çıkanlar şunlardır: 5. sınıf öğrencileri için “Dedemin Bakkalı”, “Bunun Adı Findel” ile “Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu”; 6. sınıf öğrencileri için “Göğü Yere İndirelim”, “Abartma Tozu” ve “Charlie’nin Çikolata Fabrikası”; 7. sınıf öğrencileri için “Çocuk Kalbi”, “Gökyüzündeki Mor Bulutlar” ve “İçimdeki Müzik”; 8. sınıf öğrencileri için “Momo”, “Beyaz Diş” ve “Sol Ayağım”. Araştırmanın ikinci ayağında sıralanan kitaplar öğretim programında yer alan değerler tema olarak kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümlemede içerik analizinden faydalanılmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenlerin öğrencilere önerdikleri kitaplarda dostluk, sorumluluk, sevgi ve dürüstlük değerlerinin öne çıktığı görülmüştür. Ek olarak çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitiminde kullanılabilecek nitelikli içeriklere sahip olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarından hareketle TYMM-2024’te yer alan değerleri kapsayan bütüncül bir okuma listesi oluşturulabilmesi için öğretmen rehberliğinden faydalanılabileceği önerisi getirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Türkçe Eğitimi, Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, Çocuk Edebiyatı

ABSTRACT

Institution	: BEUN Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
Thesis Title	: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değerler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Kitapları
Thesis Author	: Şevnan AYDOĞAN
Thesis Adviser	: Assoc. Doc. Dr. Efekan KARAGÖL
Type, Year	: Master's Thesis, 2025
Number of Pages	: 125

This study aims to examine the children's literature books recommended by Turkish teachers for middle school students, based on the values included in the Turkey Century Maarif Model Turkish Curriculum (MEB, 2024). In the first leg of the study, data were collected from 42 Turkish teachers working in Zonguldak province using a survey developed by the researcher. Prominent among the works recommended by the teachers are: "My Grandfather's Grocer," "This Is called Findel," and "Sadako and the Thousand Paper Cranes" for 5th grade students; "Let's Bring the Sky Down," "The Powder of Hyperbole," and "Charlie's Chocolate Factory" for 6th grade students; "A Child's Heart," "Purple Clouds in the Sky," and "The Music Inside Me" for 7th grade students; and "Momo," "White Fang," and "My Left Foot" for 8th grade students. In the second leg of the study, the books listed were analyzed using the values included in the curriculum as themes. The analysis utilized context analysis. The study revealed that the values of friendship, responsibility, love, and honesty were prominent in the books recommended by teachers to students. Furthermore, it was concluded that children's literature could contain valuable content that could be used in values education. Based on the study results, it can be suggested that teacher guidance could be utilized to create a holistic reading list encompassing the values included in TYMM-2024.

Keywords: Values Education, Turkish Language Teaching, Secondary School Curriculum, Children's Literature

ÖN SÖZ

Bu tez çalışması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan değerlerin, Türkçe öğretmenleri tarafından önerilen çocuk edebiyatı kitapları aracılığıyla ortaokul düzeyindeki öğrencilere nasıl yansıtıldığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Günümüz eğitim anlayışında değerler eğitiminin önemi giderek artmakta; bireyin yalnızca bilişsel değil, duyuşsal ve sosyal gelişimini de destekleyen yapıların inşası hedeflenmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan çalışma, çocuk edebiyatı ile değerler eğitimi arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak ortaokul Türkçe dersi öğretim programıyla uyumlu eserlerin seçilmesine ve değer odaklı öğretim süreçlerinin desteklenmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Tez süreci boyunca veri toplama, analiz etme ve yazım aşamalarında çeşitli zorluklarla karşılaştım. Bununla birlikte akademik merak, sabır ve kararlılıkla bu süreci başarıyla tamamlayabildim. Bu yolculukta benden manevi desteğini esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Efekan Karagöl'e akademik rehberliği, yapıcı eleştirileri ve yol göstericiliği için içtenlikle teşekkür ederim. Ayrıca tez jürimde yer alan Dr. Öğr. Üyesi Dilek Yıldırım Bilgen ve Dr. Öğr. Üyesi Mahir Kavun'a değerli katkıları için teşekkür ederim.

Çalışmamın her anında yanımda olan aileme, sevgisi ve sabrıyla bana güç veren kıymetli eşime ve sevgili kızlarım Doğa ile Ada'ya sonsuz teşekkür ederim. Varlıklarıyla bana ilham kaynağı oldular.

Tezimin her aşamasında manevi desteğini hissettiren ve katkılarıyla yolumu aydınlatan değerli dostum Neslihan Yücelşen'e de gönülden teşekkür ederim.

Bu çalışmanın Türkçe eğitimi alanına ve değerler eğitimi uygulamalarına katkı sunmasını dilerim.

Şevnan AYDOĞAN

2025-Zonguldak

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
1.1. Değer ve Değerler Eğitimi Kavramları.....	10
1.2. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programında Değerler Eğitimi	12
1.3. Türkçe Dersinde Kullanılan Çocuk Edebiyatı Eserleriyle Değerler Eğitimi	14
1.4. İlgili Çalışmalar	17
2. YÖNTEM.....	21
2.1. Araştırmanın Modeli.....	21
2.2. Çalışma Grubu	21
2.3. İnceleme Nesneleri	23
2.4. Veri Toplama Araçları	27
2.4. Verilerin Analizi	28
2.5. Araştırma Etiği.....	29
3. BULGULAR	30
3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	30
3.2. Araştırmanın İkinci Alt problemine İlişkin Bulgular	33
3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	36
3.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	37
3.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	39
3.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	40
3.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	42
3.7.1. Dedemin Bakkalı Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular.....	42
3.7.2. Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	47
3.7.3. Bunun Adı Findel Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular.....	50
3.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	53
3.8.1. Göğü Yere İndirelim Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular.....	53
3.8.2. Abartma Tozu Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	58

3.8.3. Charlie'nin Çikolata Fabrikası Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	61
3.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	64
3.9.1. Çocuk Kalbi Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	64
3.9.2. Gökyüzündeki Mor Bulutlar Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	70
3.9.3. İçimdeki Müzik Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	74
3.10. Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	81
3.10.1. Momo Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	81
3.10.2. Beyaz Diş Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	85
3.10.3. Sol Ayağım Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular	87
SONUÇ.....	96
KAYNAKÇA	110
EKLER.....	115
Ek 1: Etik Kurul İzni.....	115
Ek 2: MEB İzni	117
Ek 3: Görüşme Formu/Anket.....	123
ÖZ GEÇMİŞ.....	125

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	21
Tablo 2.2: Katılımcıların Mezun Olduğu Üniversitelerine Göre Dağılımları.....	22
Tablo 3.1: Önerilen Yerli Yazarlar ve Eserleri	30
Tablo 3.2: Önerilen Yabancı Yazarlar ve Eserleri	33
Tablo 3.3: Katılımcıların 5. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar	37
Tablo 3.4: Katılımcıların 6. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar	38
Tablo 3.5: Katılımcıların 7. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar	39
Tablo 3.6: Katılımcıların 8. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar	40
Tablo 3.7: En Fazla Önerilen Çocuk Kitapları.....	41
Tablo 3.8: Dedemin Bakkalı'nda Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	42
Tablo 3.9: Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu'nda Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	47
Tablo 3.10: Bunun Adı Findel'de Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	50
Tablo 3.11: Göğü Yere İndirelim'de Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	53
Tablo 3.12: Abartma Tozu'da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler...	58
Tablo 3.13: Charlie'nin Çikolata Fabrikası'nda Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	62
Tablo 3.14: Çocuk Kalbi'nde Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler ...	64
Tablo 3.15: Gökyüzündeki Mor Bulutlar'da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	70
Tablo 3.16: İçimdeki Müzik'te Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	74
Tablo 3.17: Momo'da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	81
Tablo 3.18: Beyaz Diş'te Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	85

Tablo 3.19: Sol Ayağım'da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler	88
Tablo 3.20: Kitaplardaki Toplam Değer Listesi.....	93

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Kök Değerler	13
Şekil 2.1: Katılımcıların Hizmet Yılı.....	22
Şekil 2.1: İnceleme Nesneleri	23
Şekil 3.1: Kitaplardaki Toplam Değer Grafiği	94

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

TYMM : Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

GİRİŞ

Problem Durumu

2024 yılında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda güncellenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (TYMM-2024), öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını değil aynı zamanda değerler eğitimi yoluyla kişilik gelişimlerini de önemsemektedir. Program, bireylerin toplumsal yaşamla sağlıklı bir şekilde bütünleşebilmesi ve sağlam bir karakter inşa edebilmesi için değerler eğitiminin vazgeçilmez bir unsur olduğunu vurgulamaktadır. Bu kapsamda çocukların erken yaşlarda hem evrensel hem de millî değerlerle tanışmaları, yalnızca bireysel yönelimleri açısından değil aynı zamanda toplum içinde sorumluluk üstlenen, dayanışma kültürünü benimseyen bireyler olarak yetişmeleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu noktada Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere önerdiği çocuk edebiyatı eserleri hem dilsel yetkinliklerin gelişimini destekleyen hem de değer aktarımını mümkün kılan önemli bir araç konumundadır. Bu çerçevede önerilen kitaplarda hangi değerlerin yer aldığı ve bu değerlerin nasıl dağıldığı sorusu, TYMM-2024'te yer alan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nin uygulamadaki yansımalarını görmek açısından önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Değerler eğitimi kavramında odak noktayı oluşturan “değer” sözcüğü, Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde birbirine yakın çeşitli anlamlarla tanımlanmaktadır. Bu tanımların ilki, “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık; fehamet, kadir, kıymet” şeklindedir. Değerler, bireylerin tutum ve davranışlarını şekillendiren, karar alma süreçlerine yön veren temel ilkeler olarak kabul edilmektedir. Sosyal bilimler literatüründe ilk kez Znaniecki tarafından ele alınan bu kavram, kökenini Latince “valere” sözcüğünden almakta olup “değerli olmak” ya da “güçlü olmak” anlamlarına gelmektedir (Bilgin, 1995). Şen'in (2007) belirttiği üzere değerler toplumların kültürel yapısı içerisinde yer edinmiş normatif ölçütlerdir. Her ne kadar toplum üyeleri bu değerlere göre hareket etme eğiliminde olsalar da bu eğilim mutlak bir zorunluluk olarak değil, sosyal kabul ve yönlendirme temelli bir yönelim biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Değerler eğitimi, bireylerin ahlaki ilkelere bağlı, dürüst ve güçlü bir karakter yapısına sahip bireyler olarak yetişmelerini amaçlayan bir süreçtir. Çocuklara değerlerin kazandırılmasında öncelikli sorumluluk aileye ait olmakla birlikte, okul, çevre, medya ve özellikle dijital medya gibi unsurlar da bu süreci doğrudan etkilemektedir (Karagöl & Aydoğan, 2025). Güven'in (2014) de vurguladığı üzere bir toplumun sahip olduğu değerlerin sonraki kuşaklara aktarılmasında en önemli görev eğitim kurumlarına düşmektedir. Nitelikli bireyler yetiştirmek hem ailenin hem eğitimin hem de genel olarak toplumun temel amaçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Zira sağlam bir karakter yapısına sahip bireyler yalnızca kişisel gelişimleri açısından değil, toplumun huzur ve refahı açısından da belirleyici bir rol üstlenir. Bu amaca ulaşabilmek, toplumsal değerlerin etkili bir biçimde yeni kuşaklara aktarılmasıyla mümkün olabilir (Karatay, 2011). Bu bağlamda değerler eğitiminin yalnızca açık programla sınırlı olmadığı, aynı zamanda örtük program yoluyla da öğrencilere iletiildiği görülmektedir. Kurtdede Fidan'ın (2024) belirttiği gibi, öğrenciler kimi zaman bu değerleri doğrudan tanımlayamasa da okul ortamında doğal bir öğrenme süreci içerisinde bu değerleri içselleştirmektedir. Bu nedenle örtük programı bilinçli biçimde uygulayan öğretmenlerin süreci dikkatli ve planlı bir şekilde yürütmeleri büyük önem taşımaktadır.

Değer kavramının sınıflandırılmasına yönelik yaklaşımlar literatürde farklı biçimlerde ele alınmakta ve bu çeşitlilik, Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğretim programlarına da yansımaktadır (Gülden, 2014). Son olarak geliştirilen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM-2024), değerlerin eğitime ilişkin önceki programlara nazaran daha sistematik ve kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır. Bu modelde değerler yalnızca aktarılması gereken içerikler olarak değil, bireyin zihinsel, duygusal ve ahlaki gelişimini bütüncül şekilde destekleyen bir yapının ayrılmaz parçası olarak kurgulanmıştır. TYMM-2024 kapsamında oluşturulan "Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi", bireyin hem kendi benliğiyle hem de toplumla kurduğu ilişkileri anlamlı bir zemine oturtmayı amaçlayan çok katmanlı bir yapı olarak dikkat çekmektedir. Böylelikle değer eğitimi, sadece bilgi düzeyinde değil davranışsal ve duyuşsal boyutları da içerecek şekilde bütüncül bir formda sunulmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM-2024), öğrencilerin yalnızca dilsel yeterliliklerini geliştirmeyi değil aynı zamanda toplumsal ve evrensel değerlere yönelik farkındalıklarını artırmayı da amaçlayan bütüncül bir yapı üzerine temellendirilmiştir. Bu program, dil eğitimi ile değerler eğitimi birbiriyle bütünleşik bir şekilde sunarak öğrencilerin iletişim becerilerini güçlendirmenin yanı sıra ahlaki ve sosyal gelişimlerini de desteklemeyi hedeflemektedir. TYMM-2024'te toplam yirmi değere yer verilmiş ve bu değerler, dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklerle entegre biçimde tasarlanmıştır. Söz konusu değerler, öğrenme süreçleri içerisine doğrudan yerleştirilmiş olup öğrencilerin bu değerleri yalnızca kavramsal düzeyde tanımlarının ötesinde, günlük yaşantılarında uygulamalarına olanak sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Programda yer verilen bu değerler Tablo 1'de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

TYMM-2024'te yer alan değerler ve bu değerlerin alt başlıkları;

Kod	TYMM-2024'te Yer Alan Değerler
• D1.	Adalet
• D2.	Aile Bütünlüğü
• D3.	Çalışkanlık
• D4.	Dostluk
• D5.	Duyarlılık
• D6.	Dürüstlük
• D7.	Estetik
• D8.	Mahremiyet
• D9.	Merhamet
• D10.	Mütevazılık
• D11.	Özgürlük
• D12.	Sabır
• D13.	Sağlıklı Yaşam
• D14.	Saygı
• D15.	Sevgi
• D16.	Sorumluluk
• D17.	Tasarruf
• D18.	Temizlik

- D19. Vatanseverlik
- D20. Yardımseverlik

TYMM-2024'te yer verilen değerler, bireylerin hem kişisel gelişimlerini hem de toplumsal yaşamla uyumlarını desteklemeyi amaçlayan evrensel ve toplumsal nitelikler bütünüdür. Programda adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi değerlere yer verilmektedir. Bu değerler, öğrencilerin karakter gelişiminde ve toplumsal rollerini sağlıklı biçimde üstlenmelerinde yol gösterici ilkeler olarak işlev görmektedir. Özellikle Türkçe dersi gibi edebî metinlerle zenginleştirilen öğretim ortamlarında bu değerlerin, somut olaylar ve karakterler üzerinden öğrencilere aktarılması için çocuk edebiyatı önemli bir araç sunmaktadır. Değerlerin erken yaşlarda kazandırılması, öğrencilerin bireysel yaşamlarında bilinçli ve dengeli kararlar almalarına katkı sağlarken, toplumsal yaşamda sorumluluk sahibi, duyarlı ve aktif bireyler olarak yetişmelerine de imkân tanımaktadır.

TYMM-2024 kapsamında söz konusu değerler Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi doğrultusunda yapılandırılmış ve ders kitaplarına entegre edilmiştir. Ancak bu değerlerin öğrenciler tarafından daha derinlemesine içselleştirilmesinde çocuk edebiyatı metinleri, kurgu içindeki olay ve karakterler aracılığıyla pedagojik bir aracı işlevi görmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı, yalnızca bireysel gelişimi desteklemekle kalmayıp aynı zamanda toplumsal sorumluluk bilincinin oluşmasına da katkı sağlamaktadır. Kuşkusuz öğretim programları ve ders kitapları eğitimin genel yönünü belirleyen önemli çerçeveler sunmakla birlikte, sürecin en kritik aktörleri sınıf içindeki uygulayıcılardır. Türkçe öğretmenleri, öğrencilerin yaş, gelişim düzeyi, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alarak uygun edebî metinleri seçmekte ve bu metinler üzerinden değerlerin etkili biçimde aktarımında belirleyici bir rol üstlenmektedir.

TYMM-2024'te “Metin Seçimine İlişkin Esaslar” başlığı altında eğitimde kullanılacak metinlerin taşınması gereken nitelikler açıkça belirtilmiş olmakla birlikte, öğretmenler tarafından önerilen çocuk edebiyatı kitaplarının programda yer alan değerlerle hangi düzeyde örtüştüğü, ortaokul kademelerinin tamamını

kapsayacak şekilde henüz sistematik olarak ortaya konmamıştır. Bu belirsizlik çocuk edebiyatı eserlerinin değer aktarımı bağlamındaki işlevinin daha yakından incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışma, ortaokul düzeyinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin önerdiği çocuk edebiyatı eserlerini değerler açısından analiz ederek değer eğitimi sürecine katkı sağlayabilecek nitelikli ve işlevsel kaynakların belirlenmesini hedeflemektedir. Araştırmanın elde edeceği bulgular, değerler eğitiminin daha somut verilerle desteklenmesine olanak tanıyacak, bu sayede öğretim programlarının içeriği zenginleştirilerek uygulama süreçlerinin daha etkili ve hedef odaklı bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunacaktır.

Değer, değerler eğitimi ve Türkçe eğitiminin kesiştiği noktada çok sayıda çalışmanın gerçekleştirildiği, güncel literatür incelendiğinde açıkça görülmektedir (Han, 2024). Bu araştırmada kapsam sınırlaması yapılarak, son yıllarda yayımlanan ve doğrudan “değer” konusunu ele alan çalışmalara odaklanılmıştır. Söz konusu araştırmalar genel olarak iki ana grupta toplanabilir: Birinci grupta öğretim programları ile Türkçe ders kitaplarını değerler açısından inceleyen çalışmalar yer almaktadır (Coşkun & Derse, 2021; Çetin, 2022; Çifci & Çiftçi, 2024; Küçükoğlu vd., 2020; Meydan, 2021; Sallabaş & Dağ, 2020; Tarakcı & Kalenderoğlu, 2022). İkinci grubu ise edebî eserlerin değer aktarımı bağlamında değerlendirilmesine odaklanan araştırmalar oluşturmaktadır (Aktaş & Yalçın, 2024; Geçgel & Sünter, 2024; Geniş, 2024; Gülden & Çetinkaya, 2023; Karagöl & Aydoğan, 2025; Karakaş, 2024; Mazi, 2024; Ortaköylü & Durukan, 2023; Şimşek & Sel, 2024; Yılmaz & Demirel, 2024). Bu çalışmalar arasında TYMM-2024’te yer alan değerler çerçevesinde yalnızca 5. sınıf düzeyindeki önerilen eserleri inceleyen bir çalışmanın bulunduğu görülmektedir (Karagöl & Aydoğan, 2025) ancak ortaokulun tüm kademelerini kapsayan, çok kaynaklı ve katmanlı bir veriyle desteklenen kapsamlı bir inceleme henüz yapılmamıştır. Bu eksiklik çocuk edebiyatı eserlerinin değer aktarımındaki işlevine dair daha bütüncül ve somut verilere dayalı bir değerlendirme yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu durum alana katkı sağlayacak nitelikte, somut verilere dayalı bir değerlendirmeye duyulan ihtiyacı açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle TYMM-2024’ün merkezinde konumlanan “Erdem-Değer-Eylem” modeli, öğrencilerin değerleri yalnızca tanıması değil aynı zamanda bu değerleri içselleştirerek eyleme dönüştürmesi yönünde güçlü bir iddia taşımaktadır (MEB, 2024). Bu modelin yaşama geçirilmesinde ise kurgu yoluyla değer

aktarımına imkân sunan çocuk edebiyatı metinleri özel bir önem arz etmektedir. Çünkü çocuk edebiyatı, kavramsal değerlerin soyut düzeyde kalmasının ötesine geçerek öğrencilerin bu değerleri somut durumlar ve karakterler üzerinden anlamlandırmalarına olanak tanır. Dolayısıyla öğretmenlerin öğrencilerine serbest okuma kapsamında önerdiği kitapların bu modeli ne ölçüde yansıttığını belirlemek hem uygulamada hem teoride anlamlı bir katkı sunacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, ortaokul düzeyinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin serbest okuma etkinlikleri için önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinin TYMM-2024'te yer alan değerlerle olan ilişkisini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda farklı veri kaynaklarından beslenen bir yapı kurulmuş, öğretmen görüşleri ile programda belirtilen değer çerçevesi eşleştirilerek çok boyutlu bir analiz hedeflenmiştir. Böylelikle çalışmanın eğitimde değer aktarımı konusunda yalnızca kuramsal değil aynı zamanda uygulamaya dönük çıkarımlara zemin hazırlaması beklenmektedir.

- 1) Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere önerdiği yerli yazarlara ait çocuk edebiyatı eserleri nelerdir?
- 2) Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere önerdiği yabancı yazarlara ait çocuk edebiyatı eserleri nelerdir?
- 3) Türkçe öğretmenlerinin 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere önerdiği çocuk edebiyatı eserleri nelerdir?
- 4) Türkçe öğretmenlerinin 6. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere önerdiği çocuk edebiyatı eserleri nelerdir?
- 5) Türkçe öğretmenlerinin 7. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere önerdiği çocuk edebiyatı eserleri nelerdir?
- 6) Türkçe öğretmenlerinin 8. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere önerdiği çocuk edebiyatı eserleri nelerdir?
- 7) Türkçe öğretmenlerinin 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımı ile sıklığı nasıldır?

- 8) Türkçe öğretmenlerinin 6. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımı ile sıklığı nasıldır?
- 9) Türkçe öğretmenlerinin 7. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımı ile sıklığı nasıldır?
- 10) Türkçe öğretmenlerinin 8. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımı ile sıklığı nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Değerler eğitimi, çağdaş eğitim sistemlerinin yalnızca bilgi temelli değil aynı zamanda karakter gelişimini önceleyen yapılar kurma çabasıyla her geçen gün daha fazla önem kazandığı bir alandır. Özellikle Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM-2024) ile birlikte değerlerin öğrencilerin günlük yaşantılarıyla ilişkilendirilerek kalıcı hâle getirilmesi hedeflenmiş ve bu çerçevede “Erdem-Değer-Eylem” modeli eğitim uygulamalarının merkezine yerleştirilmiştir ancak bu modelin eğitim ortamlarında nasıl karşılık bulduğu ve hangi araçlarla öğrencilerde karşılık bulabileceği, henüz yeterince incelenmemiş alanlardan biridir. Bu araştırma bu boşluğa yönelerek çocuk edebiyatı eserlerinin TYMM-2024’te belirtilen değerlerle ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çocuk edebiyatı, çocukların hem dilsel hem de duyuşsal gelişimlerini destekleyen güçlü bir araç olarak görülmektedir. Bununla birlikte Türkçe öğretmenlerinin serbest okuma etkinliklerinde önerdiği kitapların hangi değerlere temas ettiği çoğu zaman sistematik biçimde ele alınmamaktadır. Öğretmen tercihlerine dayalı olarak önerilen bu metinlerin TYMM-2024’te belirtilen yirmi değeri ne ölçüde temsil ettiği ya da hangi değerlerin ön planda olduğu sorusu, bu çalışmanın temel hareket noktalarından birini oluşturmaktadır. Bu yönüyle araştırma, çocuk edebiyatının yalnızca estetik veya eğitsel niteliğini değil aynı zamanda değer aktarımı bağlamındaki rolünü de sorgulamakta, böylece teorik bir çerçevenin uygulamada nasıl karşılık bulduğunu somut verilerle ortaya koymayı amaçlamaktadır. Öte yandan bu çalışma ortaokulun dört ayrı kademesini kapsayan veri temelli bir yapı sunarak hem geniş ölçekli hem de katmanlı bir analiz imkânı

tanınmaktadır. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin kitap seçiminde bilinçli tercihler yapmalarına rehberlik edecek nitelikli bilgiler sunarken aynı zamanda program geliştiricilere ve ders materyali hazırlayanlara da içerik üretiminde yol gösterecek içerikler sağlayacaktır. Ayrıca öğretmenlerin kendi alan uygulamalarını sorgulamalarına ve çocuklara kazandırmak istedikleri değerleri daha planlı biçimde aktarmalarına katkıda bulunması bakımından da önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda araştırma yalnızca akademik alana değil doğrudan sınıf içi uygulamalara da dokunmayı hedeflemektedir. Elde edilecek veriler, gelecekte yapılacak benzer çalışmalara yöntemsel ve içeriksel anlamda temel teşkil edebileceği gibi değer temelli eğitimin daha güçlü biçimde yapılandırılması sürecine de katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Varsayımı

Bu araştırmada ortaokul düzeyinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin serbest okuma etkinlikleri kapsamında öğrencilerine önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM-2024) çerçevesinde belirlenmiş olan değerlerden bir ya da birkaçını içerdiği varsayılmaktadır. Ayrıca söz konusu eserlerde yer alan değerlerin sınıf düzeylerine göre çeşitlilik gösterebileceği, bazı değerlerin ise daha sık vurgulandığı öngörülmektedir. Araştırmanın temel varsayımı, öğretmen tercihlerine yansıyan bu edebî eserlerin TYMM-2024'te yer alan “Erdem-Değer-Eylem” yaklaşımıyla örtüşen bir değer aktarımı potansiyeli taşıdığı yönündedir.

Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırma, bazı değişkenler ve koşullar doğrultusunda sınırlandırılmıştır. Öncelikle çalışma, yalnızca ortaokul düzeyinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin serbest okuma etkinlikleri kapsamında öğrencilerine önerdiği çocuk edebiyatı eserleriyle sınırlıdır. Dolayısıyla farklı branş öğretmenlerinin ya da farklı yaş gruplarına yönelik kitap önerileri araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Araştırma, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM-2024) çerçevesinde belirlenmiş olan yirmi değer ile sınırlı tutulmuş, bu değerler dışındaki kültürel ya da bireysel farklılıklar çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir. Ayrıca veri toplama süreci, belirli bir eğitim-öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilmiş olup öğretmenlerin

öneri listelerinde zamanla meydana gelebilecek değişiklikler göz önünde bulundurulmamıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin kitap seçimlerini etkileyen bireysel tutumlar, okul politikaları, öğrenci profili gibi bağlamsal faktörler araştırmanın derinlemesine analiz alanına doğrudan konu edilmemiştir. Eserlerin içerdiği değerlerin analizi, ilgili metinlerin açık ve örtük iletileri üzerinden yapılmış, öğrencilerin bu değerleri nasıl algıladıkları ya da içselleştirdikleri ayrıca incelenmemiştir.

Tanımlar

Çocuk edebiyatı: Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı (Sever, 2012).

Değerler eğitimi: Toplumun çoğunluğu tarafından benimsenmiş değerlerin yeni nesile kazandırılması süreci (Yıldırım & Demirel, 2019).

Serbest okuma: Öğrenci ve yetişkinlerin boş zamanlarında kendi kendilerine yaptıkları okuma çalışmaları (Arıcı, 2012).

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmanın kuramsal sınırını belirleyen kavramlara ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Değer ve değerler eğitimi tanımlanmış, ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarındaki yeri aktarılmıştır. Ek olarak çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından taşıdığı potansiyel, alanyazındaki çalışmalardan yola çıkılarak anlatılmıştır.

1.1. Değer ve Değerler Eğitimi Kavramları

Değer kavramı, tanımı kesin sınırlarla çizilemeyen, bağlama, zamana ve kullanıldığı alana göre farklı anlamlar taşıyan çok boyutlu bir olgudur. Her bireyin yaşamında farklı şekillerde tezahür eden bu kavram, genellikle insanın nesne ve olaylara atfettiği öneme göre anlam kazanır. Hançerlioğlu (1989, s. 54), değeri “nesne ve olayların insana göre önemini belirleyen nitelik” olarak tanımlarken, Türk Dil Kurumu (2006) “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık; fehamet, kadir, kıymet” olarak açıklamaktadır. Duygu, düşünce, davranış ve seçimlerin arkasında yatan temel unsur olan değerler; bireyin kimliğini, karakterini ve ahlâki benliğini oluşturan temel yapı taşlarıdır (Kaymakcan & Meydan, 2016).

Değerler sadece bir durumu diğerine tercih etme eğilimiyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda bireylerin davranışlarını yönlendiren, onları yargılamaya ve değerlendirmeye yarayan anlayışlardır (Özensel, 2003). Bu yönüyle değerler hem bireysel karar alma süreçlerinde hem de toplumsal ilişkilerde rehberlik eden bir işlev görür. Sosyal olarak kabul gören olgu ve istekler için temel bir başvuru noktası olduklarından kültürel devamlılığı ve toplumsal yapının sürekliliğini sağlayan önemli araçlardır.

Bireylerin değerlerle donatılmasında eğitimin rolü yadsınamaz. Değerlerin bireye kazandırılması süreci olan değerler eğitimi, tarihsel olarak da bu işlevi yerine getirmek amacıyla çeşitli yaklaşımlar doğrultusunda gelişmiştir. 1920’li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde “karakter eğitimi” adıyla başlayan çalışmalar, zamanla kuramsal ve uygulamalı bir temele oturmuş; 1970’li yıllardan itibaren Rokeach, Simon, How, Raths, Harmin, Kirschenbaum ve Kohlberg gibi önemli isimlerin katkılarıyla daha sistematik bir hâl almıştır. 1990’lı yıllarda bireysel uyum

değerlerinin öne çıkmasıyla birlikte ahlâkî ve toplumsal değerlerin ikinci plana atıldığı görülse de bu durumun yol açtığı toplumsal sorunlar, değerler eğitiminin yeniden gündeme gelmesine neden olmuştur. Bu süreçte aileler, eğitimciler ve toplum liderleri, okullarda ahlak ve değerler eğitiminin önemini yeniden vurgulamışlardır (Demircioğlu & Tokdemir, 2008). Eğitim kurumlarının bireylere toplumsal sorumluluk bilinci kazandırmada oynadığı rol göz önüne alındığında değerler eğitimi, bireyin sadece akademik değil ahlaki ve toplumsal gelişimini de destekleyen vazgeçilmez bir alan olarak önemini korumaktadır.

Üstte de vurgulandığı gibi değerler bireysel yaşamın yanı sıra toplumsal yapının inşasında ve sürdürülmesinde de kritik bir rol oynamaktadır. Koç'un (2023) da belirttiği gibi değerler hem bireysel hem de toplumsal sorunların çözümünde etkili birer araç olarak karşımıza çıkar. Bu nedenle eğitim, değerler kavramıyla sık sık kesişen bir alan hâline gelmektedir. Zira eğitimin temel amacı, bireyde sadece bilgi kazandırmak değil aynı zamanda ahlâkî ve toplumsal açıdan istenen davranışların gelişimini sağlamaktır. Çalışkanlık, dürüstlük, vatanseverlik gibi değerler her toplumun kendi bireylerinde görmek istediği ortak nitelikler arasında yer alır. Bu değerlerin bireye kazandırılması ise büyük ölçüde eğitim yoluyla gerçekleşir. Bu bağlamda değerler eğitimi, yalnızca bilişsel gelişimi desteklemekle kalmaz aynı zamanda duyuşsal özelliklerin kazandırılmasında ve bireyin davranış dünyasında gözlemlenebilir olumlu dönüşümler yaratılmasında etkili bir araç olarak öne çıkar. Özetle değerler eğitimi, insan olmanın özüne dokunan, bireyin kendisiyle ve çevresiyle kurduğu ilişkiyi derinleştiren bir eğitim alanıdır.

Değerler eğitimi, bireyin karakter gelişimi, toplumsal uyumu ve ahlâkî olgunluğu açısından vazgeçilmez bir süreçtir. Bu eğitimin etkili olup olmadığının anlaşılabilmesi, yalnızca bireyin dışsal davranışlarına değil aynı zamanda içsel dünyasında şekillenen ahlâkî duyarlılık, ahlâkî yargı, ahlâkî motivasyon ve ahlâkî davranış gibi çok boyutlu öğelere bakılarak değerlendirilebilir (Meydan, 2021). Bu yönüyle değerler eğitimi, sadece bilgi aktarımına dayanan yüzeysel bir öğrenmeden ibaret değildir. Bireyin düşünme biçimini, karar alma süreçlerini ve sosyal sorumluluk anlayışını da şekillendiren derin bir yapılandırma sürecidir. Nitekim Türk Milli Eğitim sisteminin amaçları arasında da milli, ahlâkî, insani, manevi ve kültürel değerleri benimseyen bireyler yetiştirmek yer almakta; bu hedefler,

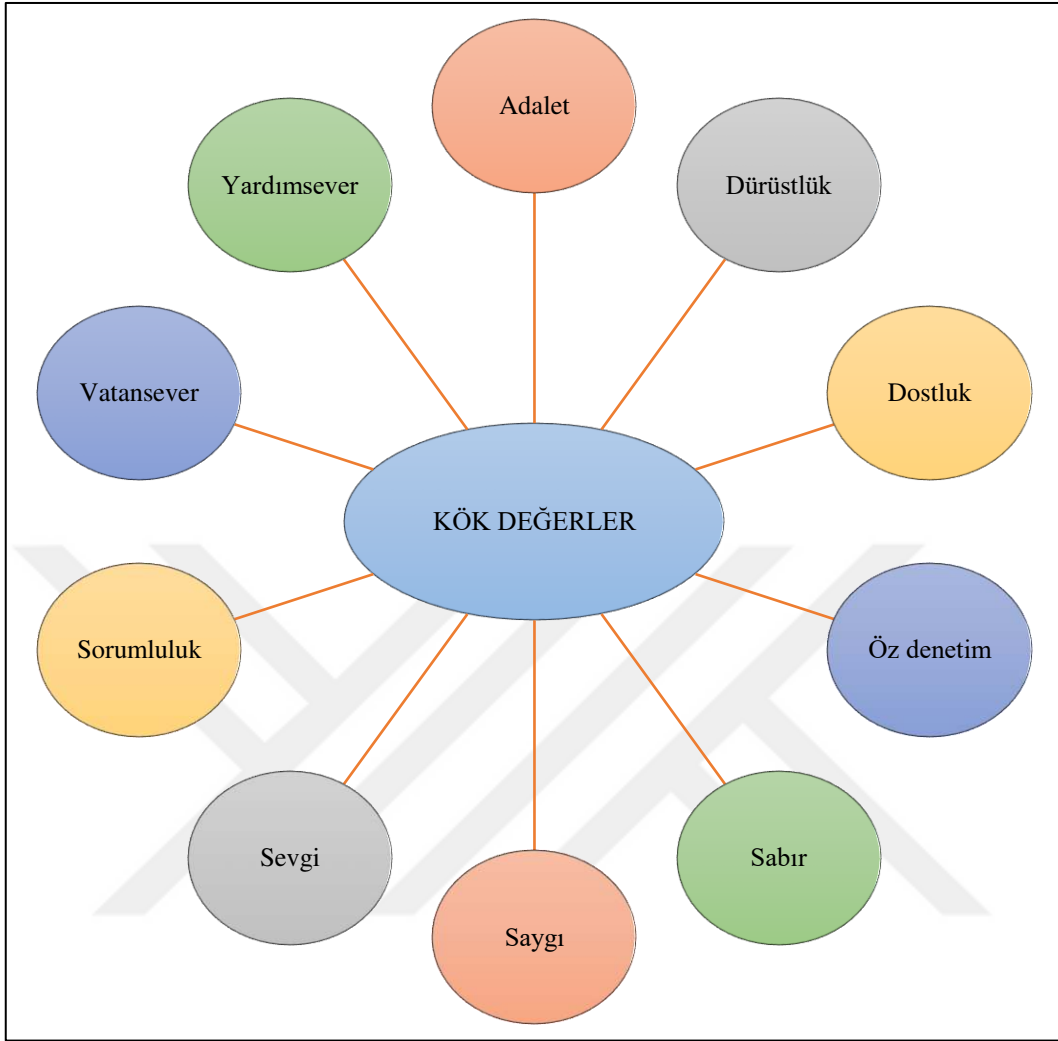
programlardaki kök değerler aracılığıyla hayata geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2008).

1.2. Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programında Değerler Eğitimi

Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı, tüm öğretim programlarındaki yaklaşımın değiştiği 2005 senesinden sonra yeni bir yapı kazanmıştır. 2006 yılında yayımlanan Türkçe Öğretim programında “Programın Temel Yaklaşımı” başlığı altında yer alan “estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.” ifadesi ve genel amaçlar altındaki “9. Türk ve Dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları” ile “11. Millî, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır.” maddeleri, millî ve evrensel değerlerin altını çizmiştir (Sallabaş & Dağ, 2020). Bununla birlikte bu programda müstakil bir değerler eğitimi başlığı bulunmamaktadır.

2006’dan sonra değerler eğitimi kapsamında yapılan en dikkat çekici gelişme, Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2017’de yaptığı program yenileme çalışmaları sırasında eğitim aracılığıyla toplumun tüm fertlerine kazandırılmak istenen değerleri “kök değerler” adı altında sıralamasıdır. Bu değerler, Şekil 1.1’de de gösterildiği gibi adalet, dostluk, öz denetim, dürüstlük, sabır, sevgi, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir (MEB, 2017).

Şekil 1.1: Kök Değerler

Kaynak: MEB (2017). Milli Eğitim Temel Kanunu, www.meb.gov.tr.

2019 Türkçe dersi öğretim programında üstte gösterilen kök değerler “Değerlerimiz” başlıklı bölüm içinde sıralanmış; böylelikle değerlerin Türkçe dersi vasıtasıyla aktarımına doğrudan vurgu yapılmıştır (MEB, 2019).

2024’te yılında öğretim programlarının tümü, “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” adlı yeni bir yaklaşımla güncellenmiştir. Kademeli olarak uygulanmaya başlanan yeni programlarda en fazla vurgulanan unsurlardan biri değerler eğitimidir (MEB, 2024). TYMM-2024’te yer alan değerler, adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverliktir.

1.3. Türkçe Dersinde Kullanılan Çocuk Edebiyatı Eserleriyle Değerler Eğitimi

Toplumsal hayat içinde değerlerin dil ve davranış yoluyla aktarılması doğaldır; ancak bu aktarımın etkili ve kalıcı olabilmesi için bilinçli, sistematik ve planlı bir eğitim sürecine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacı karşılayan en önemli kurum ise okuldur. Karatay'ın (2011) da ifade ettiği gibi iyi ve erdemli bireyler yetiştirmek yalnızca okulun değil, toplumun da temel hedeflerinden biridir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi ise toplumsal değerlerin gelecek kuşaklara doğru yöntemlerle aktarılmasına bağlıdır. Bu noktada dil ve kültür taşıyıcısı olan Türkçe dersi ayrı bir önem kazanmaktadır. Türkçe dersi, yalnızca temel dil becerilerini kazandırmayı hedefleyen bir ders değildir. Öğrencilerin bireysel ve toplumsal gelişimlerine katkı sunan çok yönlü bir eğitim alanıdır. Öğrencilerin okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi temel dil becerilerini kullanarak kendilerini ifade etmeleri, düşüncelerini yapılandırmaları ve çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurmaları, onların değer dünyalarını da şekillendirmektedir. Bu nedenle Cumhuriyet'ten günümüze uygulanan Türkçe öğretim programlarında değerlere dolaylı veya doğrudan vurgu yapılmış, bu ders aracılığıyla öğrencilerin sadece dil becerileriyle beraber değer temelli düşünme becerilerini geliştirmeleri de amaçlanmıştır (Mutlu & Dinç, 2019).

Dil, kültürün taşıyıcısı edebiyat ise bu kültürün estetik ifadesidir. Bu açıdan bakıldığında, bir milletin ahlaki, insani ve millî değerlerinin yeni kuşaklara aktarılmasında en etkili araçlardan biri dil ve edebiyattır. Özbay'ın (2002: 115) da belirttiği gibi, kültürü oluşturan değerlerin tanıtılması, benimsetilmesi ve bu sayede toplumsal sürekliliğin sağlanması, ancak dilin gücüyle mümkün olabilmektedir. Bu nedenle Türkçe dersi yalnızca bir dil öğretimi alanı değil aynı zamanda değerlerin kazandırıldığı, bireyin kimliğinin inşa edildiği ve toplumsal bütünlüğün temellendirildiği bir karakter eğitimi alanıdır.

Değerler eğitiminin etkili olabilmesi için aile, okul, çevre, medya ve sosyal medya gibi birçok unsurun birbiriyle tutarlı şekilde hareket etmesi gerekir. Özellikle çocuğun değer dünyasının inşasında bu aktörlerin ortak bir söylem oluşturması, değerlerin içselleştirilmesini kolaylaştırır (Deniz ve Karagöl, 2018: 246). Okulda bu sürecin en somut aracı ders içerikleridir. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler, öğrencilere değerlerin örnekler ve anlatımlar yoluyla aktarılmasında önemli bir araç işlevi görmektedir. Bu metinlerin dikkatle seçilmesi,

işlenmesi ve öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirilmesi, değerlerin kalıcı hâle gelmesini sağlayacak güçlü bir zemin oluşturur (Güven, 2014).

Toplumun ortak kabullerini, geleneklerini ve kültürel birikimini yansıtan dil ve kültür öğeleri, Türkçe derslerinin temel dayanak noktalarından birini oluşturmaktadır. Türkçe dersi öğretim programında belirlenen amaçlar doğrultusunda hazırlanan ders kitapları, kültürel değerlerin öğrencilere aktarılmasında etkili bir araç niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda ders kitaplarında yer alan metinler, öğrencilere yalnızca dil becerileri kazandırmakla kalmaz aynı zamanda toplumun kültürel mirasını, normlarını ve değerler sistemini benimsetmede de önemli bir işlev üstlenir. Nitekim Türkçe derslerinde değer öğretimi çoğunlukla metinler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Metinlerin seçimi, kurgusu ve ilettiği mesajlar, öğrencilerin dilsel gelişiminin yanı sıra kültürel kimliklerinin şekillenmesinde de belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, Türkçe derslerinde kullanılan materyallerin hem öğrencilerin dil becerilerini geliştirecek hem de toplumsal değerleri içselleştirmelerine katkı sağlayacak nitelikte olması büyük önem taşımaktadır (Küçükoğlu ve diğerleri, 2020).

Ders kitaplarında yer alan metinler Türkçe derslerinin işlenmesinin temelini oluşturmakla birlikte öğrencilerin karşılaştıkları tek kaynak değildir. Öğrenciler okul içinde veya dışında serbest okuma yapmakta ve bu okumalarında genellikle öğretmenleri tarafından önerilen kitapları tercih etmektedir. Önerilen kitaplar öğretim programına koşut özelliklere sahiptir. Bu özelliklerden biri, kitapta belli değerlerin işleniyor olmasıdır. Böylelikle tavsiye edildiği gibi değerlerin yalnızca okul ortamında değil ailede, çevrede ve toplumun tüm katmanlarında sistemli bir şekilde öğretilmesi ve örnek yaşantılarla desteklenmesine olanak sağlanmış olur (Ulusoy ve Dilmaç, 2015).

Okullarda kazandırılan değer yargılarının kalıcılığı, öğrencinin edindiği değerleri sadece bilmesi değil onları içselleştirip yaşamına aktarabilmesi ile mümkündür. Halstead ve Taylor (2000) da öğrencilerin bu kazanımları edinmesinin, eğitimde değerler boyutunun ihmal edilemeyecek kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Değerler eğitimi bu nedenle sadece bilgiye değil aynı zamanda davranışa, tutuma ve toplumsal bilinçle yöneliktir. Gülmüş'ün (2015) de vurguladığı gibi, değerler eğitimi; aile, çevre ve medya gibi sosyal paydaşların

desteğiyle okullarda sistemli biçimde uygulanması gereken planlı bir ğretim sürecidir. Bu sürec, ders içi olduğu kadar ders dışı etkinliklerle de desteklenmeli ve öğrencinin çok yönlü gelişimini hedeflemelidir.

Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı, okullarda okutulmasını veya tavsiye edilmesini uygun gördüğü kitap listelerini dönem dönem yayımlamıştır. Özellikle 2005 yılında başlatılan “100 Temel Eser” uygulaması, ilköğretim öğrencilerine yönelik bir tavsiye kitap listesi olarak dikkat çekmektedir. Bu listede Türk ve dünya edebiyatından klasikleşmiş eserler yer almış ve öğrencilerin bu eserleri okuyarak dil becerilerini ve değer dünyalarını geliştirmesi hedeflenmiştir. şen (2007), bu 100 Temel Eser yoluyla Türkçe eğitiminde değer ğretimi üzerine yaptığı çalışmada, söz konusu eserlerin pek çok değer barındırdığını ve bu yolla öğrencilere değer kazandırma çabası güdüldüğünü ortaya koymuştur. Söz konusu liste, o dönemde öğretmenler tarafından da değerli bulunmuş ve okuma saati etkinliklerinde sıkça kullanılmıştır.

Son yıllarda eğitimciler ve akademisyenlerce çeşitli tavsiye kitap listeleri oluşturulmaya devam etmektedir. Örneğin Onur ve Topçuoğlu nal (2022), ortaokul öğrencileri için Türkçe ğretmenlerinin görüşlerine dayalı bir tavsiye kitap listesi hazırlamıştır. Bu tür çalışmalar, öğretmenlerin tecrübelerine dayanarak hangi kitapların öğrenciler üzerinde olumlu etki bıraktığını belirlemektedir. Onur ve Topçuoğlu nal’ın (2022) alışması, öğretmenlerin en çok tavsiye ettiği ocuk edebiyatı eserlerini ortaya koymuş ve bu eserlerin ortak özelliklerini tartışmıştır. Bulgular, ğretmenlerin genellikle öğrencilerin ilgisini çeken, dil düzeyi uygun ve değer bakımından zengin eserleri önerdiğini göstermektedir. Önerilen kitaplar arasında ağdaş Türk ocuk edebiyatı yazarlarının eserleri (rneğin, Mavisel Yener, Gülten Dayıoğlu, şermin Yaşar gibi isimlerin kitapları) olduğu gibi dünya ocuk edebiyatından klasikler (rneğin Küçük Prens, Pinokyo, Oliver Twist vb.) de yer almıştır (Onur & Topçuoğlu nal, 2022). Bu da iyi seçilmiş bir kitap listesinin hem yerel hem evrensel değerleri çocuklara sunabileceğini göstermektedir.

Hikyelerdeki kahramanlar, çocuklar için birer model teşkil edebilir. İyi kalpli, cesur, yardımsever bir kahraman, çocuğun zihninde hayranlık uyandırır ve ocuk bu kahramanın davranışlarını kendi hayatında örnek alabilir. Örneğin, bir romanda sevilen bir karakterin yaşlı birine yardım ettiğini okuyan ocuk, gerçek

hayatta benzeri bir durumla karşılaştığında aynı davranışı sergilemeye daha yatkın olacaktır. Bu nedenle, çocuk kitaplarında olumlu rol modellere yer verilmesi önem taşır. Karatay (2011), edebî eserlerdeki karakterler yoluyla çocuklara değer kazandırılabilirliğini ve bu karakterlerin çocukların zihninde birer “erdem modeli” oluşturduğunu belirtmektedir. Özdemir ve İdi-Tulumcu (2017) de benzer şekilde, edebî eserlerin değerler eğitimindeki rolünü vurgulayarak, hikâye ve romanların içerdiği karakter ve olay örgüsünün çocukların ahlaki gelişimine katkısını ele almıştır. Onlara göre edebiyat kanalıyla verilen değerler, çocukta duygusal bir etki uyandırdığı için kalıcı öğrenmeye dönüşmektedir (Özdemir & İdi-Tulumcu, 2017).

Son dönemlerde yapılan akademik çalışmalar, çocuk edebiyatı yoluyla değer kazandırma konusunda somut örnekler ortaya koymaktadır. Örneğin, Abacı ve İnce Samur (2024) çalışmalarında Behiç Ak’ın çocuk kitaplarını incelemiş ve bu eserlerin değer aktarımındaki pedagojik işlevine dikkat çekmişlerdir. Behiç Ak’ın mizahi ve eleştirel üslubuyla kaleme aldığı hikâyelerde çocuklara dostluk, sorumluluk, çevre bilinci gibi pek çok değer başarılı biçimde iletildiği sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde Aydın ve Öksüz (2021), çeşitli çocuk kitaplarını analiz etmiş ve bu eserlerin çocukların ahlaki ve toplumsal değerleri benimsemesinde kayda değer etkisi olduğunu saptamışlardır. Aktaş ve Yalçın (2024) ise Şermin Yaşar’ın eserlerini kök değerler açısından ele almış ve bu popüler çağdaş çocuk kitaplarının, MEB’in öngördüğü değerleri (adalet, sevgi, yardımseverlik vb.) barındırdığını ortaya koymuşlardır. Bu tür çalışmalar, çocuk edebiyatının sadece teorik olarak değil pratikte de değer eğitime hizmet ettiğini belgelemektedir.

1.4. İlgili Çalışmalar

Bu bölümde, değerler eğitimi alanında ve özellikle Türkçe eğitimi ile değerler eğitiminin kesişiminde yapılan başlıca araştırmalardan bahsedilecektir.

Türkiye’de değerler eğitimi üzerine yapılan çalışmalar, özellikle 2005 eğitim programından sonra ivme kazanmıştır. 2004-2005’te yapılandırmacı yaklaşıma geçişle birlikte değerler eğitimi resmî müfredatın hedefleri arasına daha belirgin biçimde dâhil edilmiş ve bu durum araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Ülkemizdeki araştırmaların önemli bir kısmı, okullardaki değerler eğitimi uygulamalarını değerlendiren tezler ve makalelerdir.

Değer, değerler eğitimi ve Türkçe eğitiminin kesişimini ele alan çok sayıda araştırmanın literatürde mevcut olduğu bilinmektedir (Han, 2024). Bu çalışmada bir sınırlamaya gidilerek 2019 ve sonrasında yayımlanan çalışmalar arasından “değer” konusunu ele alan araştırmalara ulaşılmıştır. Bu çalışmalar arasında program ve Türkçe ders kitaplarını değerler bakımından inceleyen araştırmalar yer almaktadır.

Coşkun ve Derse (2021), 10 Türkçe öğretmeni ile değer algıları ve değer aktarımında 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinler üzerine görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırmada, 6. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 40 metinde 27 farklı değer toplamda 247 kez geçtiği tespit edilmiştir. Metinlerde en çok rastlanan değer “sorumluluk” olurken estetik duyguların geliştirilmesi ve alçakgönüllülük değerlerine hiç yer verilmediği görülmüştür. Değerlerin en yoğun yer aldığı metin türünün hikâye edici metinler olduğu şiirlerin ise en az değer içeren metin türü olduğu saptanmıştır. Bilgilendirici ve hikâye edici metinlerde “sorumluluk” değeri öne çıkarken şiirlerde ise en çok “vatanseverlik” değerine yer verilmiştir. Öğretmen görüşlerinde, değerler eğitimi denilince en sık ifade edilen değerlerin “hoşgörü, sevgi ve yardımseverlik” olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenler, değerlerin yalnızca eğitim boyutuna indirgenmesi, yeterince önem verilmemesi ve sistem kaynaklı bazı sorunlar sebebiyle değerler eğitiminin geri planda kaldığını ifade etmişlerdir.

Çetin (2022) tarafından yapılan çalışmada, 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan ortak temalardaki metinlerin bazı kök değerlerin öğretimi açısından yetersiz olduğu belirlenmiştir. Kitaplarda bazı değerlere yeterince yer verildiği ancak bazılarının öğrencilerde farkındalık yaratamayacak düzeyde sınırlı olarak yer verildiği tespit edilmiştir.

Çifci ve Çiftçi (2024) tarafından yürütülen çalışmada, Anıttepe Yayıncılık tarafından yayımlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabı değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Kitapta yer alan metinler, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” olmak üzere on kök değer temel alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, söz konusu ders kitabındaki metinlerde toplam 126 değere yer verildiği saptanmıştır.

Küçüköğlu ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, geçmişle gelecek arasında bir köprü kurulmasına katkı sağlayan ve toplumun kültürel birikimini yansıtan değerlerin öğretiminin, öğretim programlarına ve ders kitaplarına da yansıdığı belirtilmiştir. Özellikle Türkçe dersi bu noktada ayrı bir öneme sahiptir; çünkü değer aktarımı çoğunlukla dil yoluyla gerçekleşmektedir. Bu süreçte edebî eserlerin millî ve evrensel değerlerin aktarımı için etkili birer araç olarak kullanıldığı vurgulanmıştır. Nitel araştırma kapsamında durum çalışması türünde yapılan bu incelemede Türkçe Dersi Öğretim Programı ile ortaokul Türkçe ders ve çalışma kitapları değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılmıştır.

Meydan (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türleri ile bu türlerin temalarla ilişkileri ele alınmıştır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılında MEB ve Anıtepe Yayınları tarafından hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki toplam 160 metin incelenmiştir. Çalışmada metinlerden elde edilen veriler tablolarla sunulmuş, sınıf düzeyi ilerledikçe kitaplarda yer alan metin türlerinde ve temalarla olan ilişkilerde gözlenen değişim ortaya konmuştur.

Sallabaş ve Dağ (2020), nitel araştırma kapsamında doküman incelemesi yöntemiyle 2006 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan değerler listelerini incelemiş ve karşılaştırmıştır.

Taracık ve Kalenderoğlu (2022) tarafından yürütülen çalışmada, ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin kök değerleri aktarma açısından durumu değerlendirilmiştir. Nitel yöntemle planlanan çalışmada doküman analizi kullanılmıştır. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki 28'i dinleme/izleme, 74'ü okuma olmak üzere toplam 102 metin incelenmiş ve bu metinlerde 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 10 kök değerinin yansımaları belirlenmiştir.

Edebî eserleri değerler açısından değerlendiren çalışmalardan biri Aktaş ve Yalçın (2024) tarafından yapılmıştır. Araştırmada Şermin Yaşar'ın Lo ve Kuş Masalları (Doğan Çocuk Yayınları) ve Para Ağacı (Taze Kitap) adlı eserleri, on kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) açısından incelenmiştir.

Geçgel ve Sünter (2024), Yaşar Kemal'in Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca adlı eserini Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan on kök değer ve bunlara ilişkin tutumlar açısından analiz etmiştir.

Geniş (2023), okul öncesi döneme yönelik olarak önerilen Arkadaşım Nina adlı çocuk kitabının kök değerlere yer verme düzeyini incelemiştir.

Güliden ve Çetinkaya (2023), Yavuz Bahadıroğlu'nun ilköğretim düzeyindeki çocuk roman ve hikâyelerini değerler eğitimi bağlamında incelemiş; eserlerde hangi değerlere yer verildiği, bu değerlerin sıklığı ve yazarın değer aktarım yaklaşımını ortaya koymuştur.

Karakaş (2024), William Faulkner'ın Dilek Ağacı adlı eserini kök değerlerin yansıtılması açısından değerlendirmiştir. Eserin seçilme nedeni, hayal gücü gelişimi ve değer aktarımı açısından çocuklara olumlu etkiler sunmasıdır.

Mazı (2024), Azerbaycanlı yazar Bilal Enser'in Kucağında Dünya Var – Çocukların Dünyası adlı şiir kitabında yer alan 107 şiirde toplam 322 değer ifadesi bulunduğunu ve bunlar arasında en sık geçen değer "sevgi" olduğunu ortaya koymuştur.

Ortaköylü ve Durukan (2023), Melih Tuğtağ'ın Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları adlı çocuk kitabı serisinde, kök değerlerin doğrudan veya örtük biçimde geçtiği toplam 796 bulgu tespit etmiştir.

Şimşek ve Sel (2024), Göktuğ Canbaba'nın Ev Kedisi Mırnav, Havalı Maymun, Şarkı Söyleyen İhlamur ve Utangaç Papağan Huli adlı çocuk kitaplarını, 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan 12 değer açısından incelemiştir.

Söz konusu literatür incelendiğinde TYMM-2024'teki değerleri esas alarak 5. sınıf öğrencilerine Türkçe dersi kapsamında önerilen çocuk edebiyatı eserlerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu eksiklik, çocuk edebiyatı eserlerinin değer aktarımındaki işlevselliğinin değerlendirilmesini ve somut verilere dayalı bilimsel bir analiz yapılmasını gerekli kılmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu ve inceleme nesnesi, veri toplama araçları ile araştırma verilerinin analizine yer verilmektedir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma, Türkçe öğretmenlerinin ortaokul öğrencilerine önerdikleri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin TYMM-2024'te (MEB) vurgulanan değerlerle örtüşme durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek tasarlanmıştır. Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerini, algılarını, davranışlarını ve inançlarını derinlemesine anlamayı hedefleyen, bağlam odaklı ve insan merkezli bir yöntemdir (Given, 2021). Çalışma, öğretim programında belirtilen değerlerin çocuk edebiyatı aracılığıyla öğrencilere kazandırılma durumuna ışık tutmayı hedeflediğinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Zonguldak ilinde görev yapan 42 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların; cinsiyet, yaş, hizmet yılı, bulunduğu il ve eğitim düzeyi gibi özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıda bulunan tablolarda gösterilmiştir.

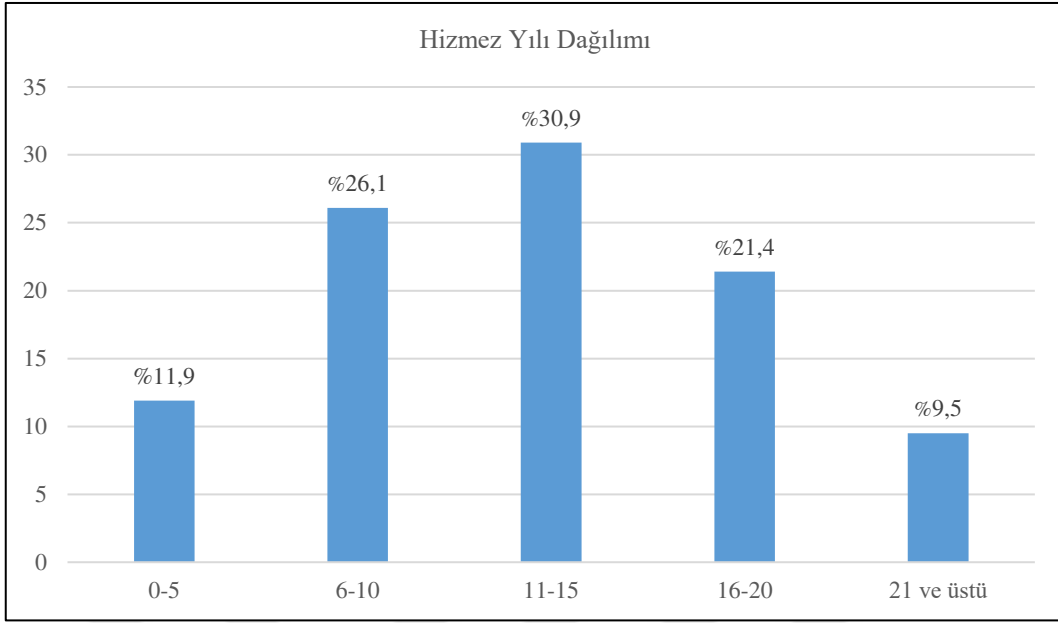
Tablo 2.1: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	28	66.6
Erkek	14	33.3
Toplam	42	100

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Görüşme formunu dolduran katılımcıların 28'i kadın 14'ü erkektir. Katılımcıların hizmet yılları Şekil 2.1'de gösterilmiştir.

Şekil 2.1: Katılımcıların Hizmet Yılı

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Şekil 2.1’ye gör katılımcıların üçte birinden fazlası 11-15 yıldır öğretmenlik yapmaktadır. Büyük bir bölümü (%26,1) 6-10 yıldır mesleğini yapmayı sürdürmekteyken yakın bir oranda (%21,4) hizmet yılı 16-20 aralığında olan katılımcı bulunmaktadır. 0-5 yıldır çalışanlar (%11,9) ile 21 seneden daha uzun zamandır çalışan katılımcıların oranı (%9,5) birbirine yakındır. Daha az deneyime sahip katılımcılar yeni bakış açıları sunarken uzun yıllar hizmet veren katılımcılar birikmiş bilgi ve deneyimlerini ortaya koymaktadır. Böylece araştırma bulgularının farklı hizmet sürelerine dayalı deneyimlerle zenginleşmesi sağlanmıştır.

Katılımcıların mezun oldukları üniversitelerin dağılımlarına Tablo 2.2’de yer verilmiştir:

Tablo 2.2: Katılımcıların Mezun Olduğu Üniversitelerine Göre Dağılımları

Üniversite	f
Balıkesir Üniversitesi	7
Sakarya Üniversitesi	6
Erzincan Üniversitesi	5
Gazi Üniversitesi	4
Süleyman Demirel Üniversitesi	3
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	3
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3

Üniversite	f
Marmara Üniversitesi	2
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1
Doğu Akdeniz Üniversitesi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	1
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	1
Hatay Mustafa Kemal Atatürk Üniversitesi	1
Uşak Üniversitesi	1

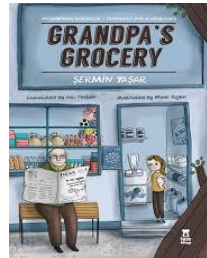
Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

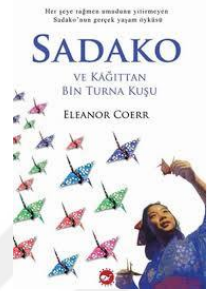
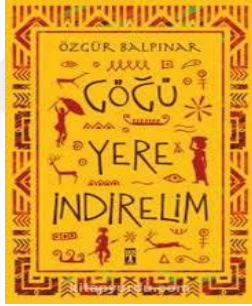
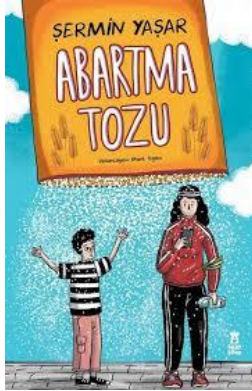
Katılımcılar Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan 17 farklı üniversiteden mezun olmuşlardır. Bu durum çalışma grubunun eğitim geçmişindeki coğrafi ve kurumsal çeşitliliği yansıtmaktadır. Söz konusu çeşitlilik katılımcıların farklı akademik yaklaşımlar ve eğitim sistemleriyle kazandıkları bilgi ve deneyimlerin araştırma bulgularına katkı sağlamasını mümkün kılmaktadır.

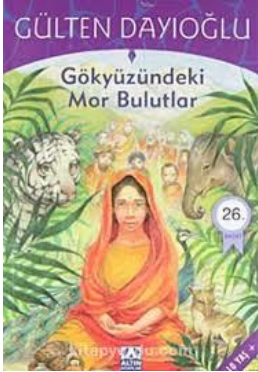
2.3. İnceleme Nesneleri

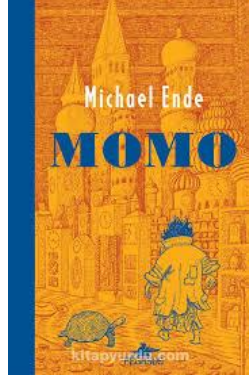
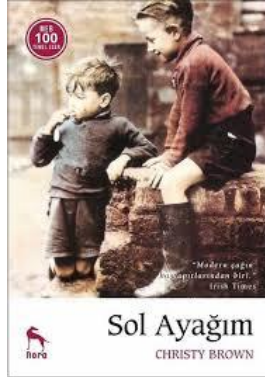
Çalışmanın inceleme nesneleri katılımcıların sınıf düzeylerine göre önerdikleri eserler arasında en fazla adı geçenlerdir. Eserlere ait özelliklere Şekil 2.2'de yer verilmiştir.

Şekil 2.2: İnceleme Nesneleri

Kitap Bilgileri	Kitap Görseli
Yazar: Şermin Yaşar Yayıncı: Taze Kitap Baskı Yılı: 2017	

Kitap Bilgileri	Kitap Görseli
Yazar: Andrew Clements Çevirmen: Mine Kazmanoğlu Yayıncı: Günışığı Yayınları Baskı Yılı: 2024	
Yazar: Elanor Coerr Çevirmen: Ahmet Bora Pekiner Yayıncı: Beyaz Balina Baskı Yılı: 2024	
Yazar: Özgür Balpınar Yayıncı: Timaş yayınları Baskı Yılı: 2024	
Yazar: Şermin Yaşar Yayıncı: Taze Kitap Baskı Yılı: 2024	

Kitap Bilgileri	Kitap Görseli
Yazar: Roald Dahl Çevirmen: Celal Üster Yayıncı: Can Çocuk Yayınları Baskı: 2024	
Yazar: Edmondo De Amicis Çevirmen: Soner Yılmaz Yayıncı: Roman Oda Yayınları Baskı: 2020	
Yazar: Gülten Dayıoğlu Yayıncı: Altın Kitaplar Baskı: 2024	
Yazar: Sharon M. Draper Çevirmen: Zeynep Kürük Yayıncı: Timaş Yayınları Baskı: 2024	

Kitap Bilgileri	Kitap Görseli
Yazar: Michael Ende Çevirmen: Leman Çalışkan Yayıncı: Pegasus Yayınları Baskı: 2022	
Yazar: Jack London Çevirmen: Ali Aydoğan Yayıncı: Binbir Çiçek Kitaplar Baskı: 2019	
Yazar: Christy Brown Çevirmen: Filiz Kahraman Yayıncı: Nora Kitap Baskı: 2022	

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Şekil 2.2’de gösterilen ilk eser, Şermin Yaşar’ın yazdığı Dedemin Bakkalı adlı kitaptır. Taze Kitap tarafından yayımlanan eser, 2017 yılında basılmıştır. İkinci kitap, Andrew Clements’in kaleme aldığı Bunun Adı Findel’dir. Mine Kazmanoğlu’nun çevirisini yaptığı eserin son baskısı 2024 yılında Günışığı Yayıncılık tarafından yapılmıştır. Üçüncü sırada yer alan eser ise Eleanor Coerr tarafından yazılan Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşudur. Esra Özdoğan’ın çevirisiyle Türkçeye kazandırılan kitap, 2009 yılında Can Çocuk Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Dördüncü kitap, Özgür Balpınar tarafından yazılan Göğü Yere İndirelim’dir. Timaş Yayınları tarafından yayımlanan eser, 2024 yılında

basılmıştır. Beşinci sırada, Şermin Yaşar'ın kaleme aldığı Abartma Tozu adlı eser yer almaktadır. Bu kitap, 2024 yılında Taze Kitap tarafından yayımlanmıştır. Altıncı eser, Roald Dahl tarafından yazılan Charlie'nin Çikolata Fabrikasıdır. Celal Üster'in çevirisini yaptığı eser, 2024 yılında Can Çocuk Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yedinci sırada yer alan Çocuk Kalbi, Edmondo De Amicis tarafından yazılmıştır. Soner Yılmaz'ın çevirisiyle Türkçeye kazandırılan kitap, 2020 yılında Roman Oda Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Sekizinci kitap, Gülten Dayıoğlu'nun kaleme aldığı Gökyüzündeki Mor Bulutlar adlı eserdir ve 2024 yılında Altın Kitaplar tarafından yayımlanmıştır. Dokuzuncu eser, Sharon M. Draper'ın yazdığı İçimdeki Müziktir. Zeynep Kürük'ün çevirisini yaptığı bu eser, 2024 yılında Timaş Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Onuncu sırada yer alan Momo, Michael Ende tarafından yazılmış ve Leman Çalışkan tarafından çevrilmiştir. Eser, 2022 yılında Pegasus Yayınları tarafından yayımlanmıştır. On birinci kitap, Jack London tarafından yazılan Beyaz Diştir. Ali Aydoğan'ın çevirdiği eser, 2019 yılında Binbir Çiçek Kitaplar tarafından yayımlanmıştır. On ikinci ve son kitap ise Christy Brown'un kaleme aldığı Sol Ayağımdır. Filiz Kahraman'ın Türkçeye çevirdiği bu kitap, 2022 yılında Nora Kitap tarafından yayımlanmıştır. Bu eserler, farklı kültürler ve dönemlerden gelen temsilleriyle değerler eğitimi açısından çeşitlilik sunmakta ve araştırma kapsamında anlamlı bir veri kaynağı oluşturmaktadır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Nitel bulgular, mülakat, gözlem ve doküman analizi gibi üç temel veri toplama yöntemiyle elde edilir (Patton, 2014). Çalışmanın birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı alt problemine ilişkin veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme, en az iki kişi arasında gerçekleştirilen ve sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Araştırmalarda ise, belirli sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplamak amacıyla kullanılır. Bu yöntem, araştırma konusu veya belirli bir soruya ilişkin derinlemesine bilgi elde etmek için etkili bir araçtır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Görüşme formunun hazırlanmasında çalışmanın amacı ve alt problemleri esas alınarak oluşturulan soru havuzu Türkçe eğitimi ve çocuk edebiyatı alanındaki üç uzmana yönlendirilerek uzman görüşü alınmıştır. Çalışmanın birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü alt problemine ilişkin veriler için

doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, çalışmada kullanılacak dokümanların elde edilip belirli bir sistem içerisinde inceleme işlemidir (Karasar, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu iki veri toplama yöntemi bir arada kullanılarak hem katılımcıların bireysel görüşlerine dayalı nitel verilerden hem de yazılı belgelerden elde edilen sağlam kanıtlardan yararlanılarak araştırmanın kapsamlı bir analiz sunması amaçlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın ilk altı alt problemi için sıklık analizi yapılmıştır. Diğer alt problemler için de içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizinde belirli bir sistematik çerçevede ilerlemek amacıyla, 5. sınıflar için Türkçe öğretmenlerinin en çok önerdiği üç eser, TYMM-2024'teki değerler kuramsal çerçeve olarak temel alınmıştır. Bu doğrultuda, tümdengelsel içerik analizi uygulanmıştır. Tümdengelsel içerik analizi, tümevarımsal içerik analizinin aksine verilerin mevcut çerçevelere göre analizine dayanır (Patton, 2014: 453). Tümdengelsel içerik analizi, mevcut bir teori veya kavramsal çerçeveye dayalı olarak verilerin analiz edildiği bir yöntemdir. Bu yaklaşımda önceden belirlenen kategoriler doğrultusunda veriler sınıflandırılır ve yorumlanır. Amaç teorik yapıların verilerle uyumunu incelemek ve bu çerçevede anlamlı sonuçlara ulaşmaktır. Verilerin sıklık ve yüzdeleri elle hesaplanmıştır. Büyüköztürk ve diğerlerinin (2008) belirttiği gibi “Sayısallaştırma/sayma içerik analizinin önemli özelliklerinden biridir. Uygun kategoride yer alan her birim her seferinde sayılır. Kodlama sürecinin en son ürünü sayılar olmalıdır. Belli kelimelerin, ifadelerin, sembollerin, resimlerin kısacası açık olarak kodlanabilecek birimlerin sıklığının belirlenmesinde sayılar kullanılır.”

Ayrıca araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için birtakım önlemler alınmıştır. Geçerlik açısından veri toplama araçlarının hazırlanmasında dikkatli bir süreç yürütülmüştür. Görüşme formu oluşturulurken alanında uzman kişilerin görüşleri alınmış ve bu geri bildirimlere göre gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Elde edilen bulguların ilgili literatürle karşılaştırılması sonuçların doğruluğunu ve geçerliliğini pekiştirmek adına önemli bir adım olmuştur. Güvenirliği sağlamak için verilerin analizi aşamasında özenli bir süreç izlenmiştir. Kodlama işlemleri iki bağımsız araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve bu süreçte ortaya çıkabilecek farklılıkların giderilmesi için kodlar üzerinde uzlaşmıştır.

Katılımcıların seçiminden verilerin toplanmasına ve analizine kadar her adım açık ve şeffaf bir şekilde açıklanmıştır.

2.5. Araştırma Etiği

Çalışma, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan alınan 02.01.2025 tarihli ve 542197 belge sayılı etik kurul izni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir (Ek-1).

3. BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların sınıf düzeylerine göre önerdiği çocuk kitaplarına ve bu kitaplardan sıklığı en fazla olanların Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2024) yer alan değerlere koşut analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırma sorularından ilki katılımcıların çocuk edebiyatı kapsamında önerdikleri yerli yazarları ve eserleri açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Katılımcıların önerdikleri yazarlar ve eserler Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Önerilen Yerli Yazarlar ve Eserleri

Yazar	Eser
Adnan Binyazar	On Beş Türk Masalı
Ahmet Şerif İzgören	Kara Oklar Çetesi
Ahmet Şerif İzgören	Karaoklar Çetesi Büyük Macera
Ahmet Şerif İzgören	Şu Hortumlu Dünyada Fil...
Ahmet Ümit	Masal Masal İçinde
Ahmet Ümit	Olmayan Ülke
A.Yılmaz Boyunağa	Yankılı Kayalar
Almila Aydın	Kadim Şehrin Şifreleri
Aslı Der	Darmadağın
Aslı Der	Defne’yi Beklerken
Aziz Nesin	Şimdiki Çocuklar Harika
Behiç Ak	Bulutlara Şiir Yazan Çocuk
Behiç Ak	Buzdolabındaki Köpek
Behiç Ak	Çatıdaki Gezegen
Behiç Ak	Postayla Gelen Deniz Kabuğu
Behiç Ak	Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği
Behçet Çelik	Sınıfın Yenisi
Bilgin Adalı	Barış Çocuk
Bilgin Adalı	Zaman Bisikleti
Cahit Uçuk	Gümüş Kanat
Cahit Zarifoğlu	Motorlu Kuş
Cahit Zarifoğlu	Yürek Dede ve Padişah
Cemal Süreya	Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi
Çetin Öner	Gülibik
Çiğdem Öztekin	Arıların Zamanı

Yazar	Eser
Emin Özdemir	Mutlu Kantin Yöneticisi
Elif Şafak	Sakız Sardunya
Elvin Öven	Fırat'ın Uzay Problemi
Erol Büyükmeriç	Midas'ın Serçe Parmağı
Evliya Çelebi	Evliya Çelebi Seyahatnamesi
Fatih Tuncay	Kum Saati
Gülşen Kırıl	İstanbul'u Çalıyorlar
Gülten Dayıoğlu	Alacakaranlık Kuşları
Gülten Dayıoğlu	Dört Kardeştiler
Gülten Dayıoğlu	Fadiş
Gülten Dayıoğlu	Gökyüzündeki Mor Bulutlar
Gülten Dayıoğlu	Işın Çağı Çocukları
Gülten Dayıoğlu	Kıyamet Çiçekleri
Gülten Dayıoğlu	Mo'nun Gizemi
Gülten Dayıoğlu	Tunadan Uçan Kuş
Gülten Dayıoğlu	Yeşil Kiraz
H. Nusret Zorlutuna	Benim Küçük Dostlarım
İpek Ongun	Arkadaşlar Arasında
İpek Ongun	Bir Genç Kızın Gizli Defteri
İskender Pala	İki Dirhem Bir Çekirdek
Mehmet Güler	Yüreklerde Fay Hattı
Metin Özdamarlar	Güzel Ülkem Türkiye
Mavisel Yener	Dolunay Dedektifleri
Mavisel Yener	Gezginler Okulu
Mavisel Yener	Mavi Zamanlar
Mavisel Yener	Piri Reis ve Göbeklitepe'deki Sır
Mine Soysal	Eyvah Kitap
Muzaffer İzgü	Ökkeş Serisi
M.Kemal Atatürk	Nutuk
Mustafa Kutlu	Huysuz Bacak
Mustafa Kutlu	Uzun Hikâye
Nehir Tınaz	Simit Adası
Orhan Kenan	Eyvah Sorular Kayboldu
Orhan Şaik Gökyay	Dede Korkut Hikâyeleri
Osman Daizi	İnsanlığımı Yitirdim
Osman Daizi	Öğrenci Kız
Ömer Seyfettin	Seçme Hikâyeler
Ömer Seyfettin	Sivrisinek
Özgür Balpınar	Düşler Atlası
Özgür Balpınar	Göğü Yere İndirelim

Yazar	Eser
Özgür Balpınar	Yeryüzünün Kalbi
Recep Özkul	Çok Normal
R. Nuri Güntekin	Acımak
R. Nuri Güntekin	Çalıkuşu
Rıfat Ilgaz	Bacaksız Kamyon Sürücüsü
Rıfat Ilgaz	Halime Kaptan
Sabahattin Ali	Kuyucaklı Yusuf
Sabahattin Ali	Yaban
Sevim Ak	Domates Saçlı Kız
Sevim Ak	Sakız Kızın Günleri
Sevim Ak	Uçurtmam Bulut Şimdi
Sevim Ak	Vanilya Kokulu Mektuplar
Sezer Ün	Harflere Ne Oldu?
Sulhi Dölek	Her Şeyi Bilen Çocuk
Sulhi Dölek	Korugan
Süleyman Bulut	101 Atasözü 101 Öykü
Süleyman Bulut	101 Deyim 101 Öykü
Süleyman Bulut	Büyük Mustafa Kemal Atatürk'ten Küçük Öyküler
Şermin Yaşar	Abartma Tozu
Şermin Yaşar	Cingo
Şermin Yaşar	Dedemin Bakkalı
Şermin Yaşar	Lo
Şermin Yaşar	Oh Ne Ala Memleket
Şermin Yaşar	Para Ağacı
Ş.Doğruyol Sağbaş	Tuhaf Bilimler Akademisi
Ş.Doğruyol Sağbaş	Ütopyaya Yolculuk
Tarık Buğra	Küçük Ağa
Tarık Buğra	Osmancık
Turgut Özakman	Şu Çılgın Türkler
Yaşar Kemal	İnce Memet
YSaygın Armutak	Hayaletli Gölün Çocukları
Zeynep Cemali	Ballı Çörek Kafeteryası
Zeynep Cemali	Patenli Kız
Zülfü Livaneli	Arkadaşıma Veda

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.1, öğretmenlerin yerli yazarlara ait kitaplar arasından hangilerini tercih ettiğini göstermesi açısından önemlidir. Her yazarın eserleri ayrı ayrı

listelenmiş ve alfabetik olarak sıralanmıştır. Bu sayede hem yazar çeşitliliği hem de okutulan eser sayısı açıkça görülebilmektedir.

Tabloda özellikle Şermin Yaşar, Gülten Dayıoğlu, Behiç Ak, Sevim Ak ve Mavisel Yener gibi çağdaş yazarların birden fazla eseriyle öne çıktığı dikkat çekmektedir. Bu durum, bu yazarların hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından ilgiyle takip edildiğini ve eğitim ortamlarında sıkça tercih edildiklerini göstermektedir. Aynı zamanda Reşat Nuri Güntekin, Rıfat Ilgaz, Ömer Seyfettin, Yaşar Kemal ve Tarık Buğra gibi klasik yazarların eserlerine de yer verilmiş olması, öğretmenlerin edebi çeşitliliğe önem verdiğini ve hem güncel hem de klasik metinleri dengeli şekilde kullandığını göstermektedir.

Bununla birlikte bazı yazarların yalnızca bir eserle temsil edildiği görülmektedir. Bu da öğretmenlerin belirli kitapları özellikle değerler eğitimi açısından daha uygun ve etkili bulduğunu düşündürebilir. Genel olarak tablo, yerli edebiyatın okullarda zengin ve çeşitli bir kaynak olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, değer aktarımında edebiyatın ne kadar güçlü bir araç olduğunu bir kez daha göstermektedir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt problemine İlişkin Bulgular

Araştırma sorularından ikincisi, katılımcıların çocuk edebiyatı kapsamında önerdikleri yabancı yazarları ve eserleri açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Katılımcıların önerdikleri yazarlar ve eserler Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Önerilen Yabancı Yazarlar ve Eserleri

Yazar	Eser
Agatha Christie	Doğu Ekspresinde Cinayet
Alastair Humphreys	Dünyayı Bisikletle Dolaşan Çocuk
Alex Nogués	Aylaklar Kumsalı
Andrew Clements	Bunun Adı Findel
Andrew Clements	Konuşmak Yok
Anna Sewell	Siyah İnci
Antoine de Saint-Exupéry	Küçük Prens
Aytül Akal	Süper Gazeteciler
Ben Mikaelson	Petey
Bryan Mealer & William Kamkwamba	Rüzgârı Dizginleyen Çocuk
Charles Dickens	İki Şehrin Hikâyesi

Yazar	Eser
Christy Brown	Sol Ayağım
Clive Barker	Zaman Hırsız
Daniel Defoe	Robinson Crusoe
Edmondo De Amicis	Çocuk Kalbi
Eleanor Coerr	Sadako
Eleanor Coerr	Mieko ve Beşinci Hazine
Eleanor H. Porter	Polyanna
Elisabeth Laird	Çöplük Kralı
Erich Kästner	Uçan Sınıf
Ferenc Molnár	Pal Sokağı Çocukları
Franz Kafka	Dönüşüm
Fyodor Dostoyevski	Suç ve Ceza
George Orwell	Hayvan Çiftliği
Grigory Petrov	Beyaz Zambaklar Ülkesinde
Herman Melville	Moby Dick
Jack London	Beyaz Diş
J.K. Rowling	Harry Potter Serisi
John Boyne	Çizgili Pijamalı Çocuk
John Green	Aynı Yıldızın Altında
John Steinbeck	Fareler ve İnsanlar
John Steinbeck	İnci
Jo Cotterill	Limon Kütüphanesi
José Mauro de Vasconcelos	Şeker Portakalı
Jules Verne	2 Yıl Okul Tatili
Jules Verne	Balonla Beş Hafta
Jules Verne	Denizler Altında Yirmi Bin Fersah
Jules Verne	Seksen Günde Devri Alem
Leo Tolstoy	Erik Çekirdeği
Leo Tolstoy	İnsan Ne ile Yaşar
Lesléa Newman	Hachiko
Linda Sue Park	Kırık Çömlek Parçası
Linda Sue Park	Suya Kavuşuncaya Dek
Linda Sue Park	Uçurtma Avcıları
Lucy Maud Montgomery	Yeşilin Kızı Anne Serisi
Mark Twain	Tom Sawyer
Michael Ende	Momo
Michael Morpurgo	Savaş Atı
Miguel de Cervantes	Don Kişot
Michel de Montaigne	Denemeler
Paola Peretti	Kiraz Ağacı ile Aramızdaki Mesafe

Yazar	Eser
Paulo Coelho	Simyacı
Peter Carnavas	Fil
Richard Bach	Martı Jonathan Livingston
Roald Dahl	Charlie'nin Çikolata Fabrikası
Roald Dahl	Dev Şeftali
Roald Dahl	Matilda
Roger Norman	Ağaç Zamanı
R.J. Palacio	Mucize
Samed Behrengi	Küçük Kara Balık
Sharon M. Draper	İçimdeki Melodi
Sharon M. Draper	İçimdeki Müzik
Stefan Zweig	Satranç
Sun-Mi Hwang	Uçabileceğini Hayal Eden Tavuk
Susanna Tamaro	Kitaplardan Korkan Çocuk
Susanna Tamaro	Yüreğinin Götürdüğü Yere Git
Sylvia Plath	Kiraz Hanım'ın Mutfağı
Theodore Taylor	Ada
Thomas Taylor	Malamander
Vassilis Papatheodorou	Bir Pekin Örneğinin 15 Yıl 5 Ay Süren Yolculuğu
Victor Hugo	Sefiller
Vladimir Tumanov	Böcek Çocuk
Vladimir Tumanov	Haritada Kaybolmak
Vladimir Tumanov	Kraliçeyi Kurtarmak
Vladimir Tumanov	Suda Kaybolmak
Walt Morey	Can Dostum

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.2’de öğretmenlerin öğrencilere önerdiği yabancı yazarlara ait çocuk ve gençlik edebiyatı eserlerini sistemli biçimde ortaya koymaktadır. Her bir yazar yalnızca bir kez yer almakta, birden fazla eseri olan yazarların kitapları ise ayrı satırlarda gösterilerek okuma tercihleri detaylı biçimde sunulmaktadır. Bu yönüyle tablo, öğretmenlerin yabancı edebiyat içerisinden hangi isimleri ve eserleri daha çok benimsediğine ilişkin anlamlı bir veri seti sunmaktadır.

Tabloda dikkat çeken ilk unsur, bazı yazarların birden fazla eserle yer almasıdır. Roald Dahl, Jules Verne, Andrew Clements, Vladimir Tumanov, Linda Sue Park, Sharon M. Draper, John Steinbeck ve Eleanor Coerr gibi isimler; yalnızca bir kitabıyla değil, birden fazla eseriyle öne çıkmaktadır. Bu durum, söz konusu

yazarların eserlerinin öğretmenler nezdinde hem edebi kalitesi hem de içerdği temalar açısından güçlü bulunduğunu göstermektedir. Özellikle bu eserlerde yer alan empati, adalet, sorumluluk, cesaret, özgürlük gibi evrensel değerler, onların sınıf ortamında kullanılabilirliğini artırmaktadır.

Öte yandan Victor Hugo, Fyodor Dostoyevski, Miguel de Cervantes, Leo Tolstoy gibi klasik dünya edebiyatının önemli temsilcilerinin de listeye dâhil edilmesi, öğretmenlerin yalnızca çağdaş eserleri değil, aynı zamanda edebi mirasın temel taşlarını da öğrencilere aktarmaya önem verdiğini göstermektedir. Bu denge, öğrencilerin hem dönemsel hem de tarihsel bağlamda edebiyatla buluşmasına olanak tanımaktadır.

Tablo genelinde yer alan eserlerin tür ve içerik bakımından oldukça çeşitli olduğu görülmektedir. Biyografi, macera, fantastik kurgu, toplumsal roman, otobiyografi ve felsefi anlatı gibi farklı türlerin yer alması, öğretmenlerin öğrenci farklılıklarını dikkate alarak çok yönlü bir okuma kültürü inşa etmeye çalıştığını göstermektedir. Bu yönüyle tablo, değerler eğitimi açısından olduğu kadar, okuma alışkanlığının kazandırılması bakımından da dikkate değer bir yapıyı ortaya koymaktadır.

Tablo yalnızca bir öneri listesi olmanın ötesinde, öğretmenlerin değer aktarımında çocuk ve gençlik edebiyatına atfettiği önemi ve yabancı edebiyatın bu süreçteki rolünü açık biçimde yansıtmaktadır. Özellikle Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin evrensel değerleri bireysel ve toplumsal bağlamda geliştirme amacına uygun biçimde, söz konusu eserlerin öğrencilere kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir. Tablo 3.2, hem nitelik hem çeşitlilik bakımından öğretmenlerin bilinçli ve değer temelli bir okuma süreci inşa etmeye çalıştığını ortaya koymaktadır.

Bulgular bölümünün alt başlıkları, araştırma sorularına uygun şekilde yapılandırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırma sorularından üçüncüsü, katılımcıların 5. sınıf öğrencileri için önerdikleri kitaplara yöneliktir. Bu sorunun yanıtını gösterir. Veriler Tablo 3.3'te işlenmiştir.

Tablo 3.3: Katılımcıların 5. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar

Eser Adı	Yazar Adı	f
Dedemin Bakkalı	Şermin Yaşar	8
Sadako	Eleanor Coerr	5
Bunun Adı Findel	Andrew Clements	5
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği	Behiç Ak	4
Vanilya Kokulu Mektuplar	Sevim Ak	4
Sol Ayağım	Christy Brown	3
Arkadaşıma Veda	Zülfü Livaneli	3
Cingo	Şermin Yaşar	3
İçimdeki Müzik	Sharon M. Draper	3
Hachiko	Leslea Newman	3
Zaman Bisikleti	Bilgin Adalı	3
Yankılı Kayalar	Ahmet Yılmaz Boyunağa	2
Sakız Sardunya	Elif Şafak	2
Göl Çocukları	İbrahim Örs	2
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Behiç Ak	2
Matilda	Roald Dahl	2
Küçük Kara Balık	Samet Behrengi	2
Kraliçeyi Kurtarmak	Vladimir Tumanov	2
Charlie'nin Çikolata Fabrikası	Roald Dahl	2
Denizler Altında 20 Bin Fersah	Jules Verne	1

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.3'e göre katılımcılar 20 farklı kitap önerisinde bulunmuşlardır. Kitaplardan 11 yerli, 9 yabancı yazarlara aittir. En sık önerilen kitaplar Dedemin Bakkalı, Bunun Adı Findel ve Sadako'dur.

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sorularından dördüncüsü, katılımcıların 6. sınıf öğrencileri için önerdikleri kitapların hangileri olduğudur. Bu sorunun yanıtını gösterir. Veriler Tablo 3.4'te işlenmiştir.

Tablo 3.4: Katılımcıların 6. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar

Eser Adı	Yazar Adı	f
Göğü Yere İndirelim	Özgür Balpınar	7
Abartma Tozu	Şermin Yaşar	5
Charlie'nin Çikolata Fabrikası	Roald Dahl	4
Çizgili Pijamalı Çocuk	John Boyne	4
Haritada Kaybolmak	Vladimir Tumanov	4
Fadiş	Gülten Dayıoğlu	4
Vanilya Kokulu Mektuplar	Sevim Ak	3
Çöp Plaza	Miyase Sertbarut	2
Çocuk Kalbi	Edmondo De Amicis	2
Çatıdaki Gezegen	Behiç Ak	2
Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler	Süleyman Bulut	2
Balonla Beş Hafta	Jules Verne	2
Cingo	Şermin Yaşar	2
101 Deyim 101 Öykü	Süleyman Bulut	2
Bunun Adı Findel	Andrew Clements	2
Kraliçeyi Kurtarmak	Vladimir Tumanov	2
Masal Masal İçinde	Ahmet Ümit	1
Matilda	Roald Dahl	1
Midas'ın Serçe Parmağı	Erol Büyükmeriç	1
Mieko ve Beşinci Hazine	Eleanor Coerr	1

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.4'e göre katılımcılar 20 farklı kitap önerisinde bulunmuşlardır. Kitaplardan 11 yerli, 9 yabancı yazarlara aittir. En sık önerilen kitaplar Göğü Yere İndirelim, Abartma Tozu ve Charlie'nin Çikolata Fabrikası'dır.

Araştırma bulgularında bazı eserlerin eşit sıklıkla ($f=4$) önerildiği görülmüştür. Ancak araştırmanın sınırlılıkları ve temsil edilebilirlik ilkesi gereği, bu eserlerden yalnızca birine yer verilmiştir. Seçim sürecinde, eserin değerler eğitimi kapsamında sunduğu çeşitlilik, öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygunluğu ve Türkçe dersi öğretim programı ile ilişkilendirilebilirliği ölçüt olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, aynı sıklıkta önerilen kitaplar arasından yalnızca biri araştırmaya dâhil edilmiştir.

3.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sorularından beşincisi, katılımcıların 7. sınıf öğrencileri için önerdikleri kitapların hangileri olduğudur. Bu sorunun yanıtını gösterir. Veriler Tablo 3.5’te işlenmiştir.

Tablo 3.5: Katılımcıların 7. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar

Eser Adı	Yazar Adı	f
Çocuk Kalbi	Edmondo De Amicis	6
Gökyüzündeki Mor Bulutlar	Gülten Dayıoğlu	3
İçimdeki Müzik	Sharon M. Draper	3
Işın Çağı Çocukları	Gülten Dayıoğlu	3
Momo	Michael Ende	3
Haritada Kaybolmak	Vladimir Tumanov	3
Gezginler Okulu	Mavisel Yener	2
Kapiland'ın Kobayları	Miyase Sertbarut	2
Kraliçeyi Kurtarmak	Vladimir Tumanov	2
Savaş Atı	Michael Morpurgo	2
Çizgili Pijamalı Çocuk	John Boyne	2
Petey	Ben Mikaelson	2
Limon Kütüphanesi	Jo Cotterill	2
Sisin Sakladıkları	Miyase Sertbarut	2
Halime Kaptan	Rıfat Ilgaz	2
Masal Masal İçinde	Ahmet Ümit	2
Beyaz Zambaklar Ülkesinde	Grigory Petrov	2
Pal Sokağı Çocukları	Ferenc Molnar	2
Sakız Kızın Günleri	Sevim Ak	2
Yeryüzünün Kalbi	Özgür Balpınar	2

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.5’e göre katılımcılar 20 farklı kitap önerisinde bulunmuşlardır. Kitaplardan 7 yerli, 13 yabancı yazarlara aittir. En sık önerilen kitaplar Çocuk Kalbi, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, İçimdeki Müzik’tir.

Araştırma bulgularında beş farklı eserin üçer kez önerildiği tespit edilmiştir. Ancak araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları doğrultusunda, yalnızca bir esere yer verilmesine karar verilmiştir. Bu seçim yapılırken eserlerin değerler eğitimi açısından çeşitlilik sağlaması, öğretim programıyla ilişkilendirilebilirliği ve

araştırmanın bütünlüğünü desteklemesi gibi ölçütler dikkate alınmıştır. Dolayısıyla, aynı sıklıkta önerilen kitaplardan yalnızca biri örneklemede temsil edilmiştir.

3.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sorularından altıncısı, katılımcıların 8. sınıf öğrencileri için önerdikleri kitapların hangileri olduğudur. Bu sorunun yanıtını gösterir. Veriler Tablo 3.6’da işlenmiştir.

Tablo 3.6: Katılımcıların 8. Sınıf Öğrencileri İçin Önerdikleri Kitaplar

Eser Adı	Yazar Adı	f
Momo	Michael Ende	10
Beyaz Diş	Jack London	5
Sol Ayağım	Christy Brown	5
Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	4
Mo'nun Gizemi	Gülten Dayıoğlu	4
Nutuk	Mustafa Kemal Atatürk	4
Beyaz Gemi	Cengiz Aytmatov	2
Petey	Ben Mikaelson	2
Halime Kaptan	Rıfat Ilgaz	2
Simyacı	Paulo Coelho	2
Rüzgârı Dizginleyen Çocuk	William Kamkwamba	2
İçimdeki Müzik	Sharon M. Draper	2
Denemeler	Montaigne	2
Osmancık	Tarık Buğra	2
Gelibolu	Buket Uzuner	2
Dönüşüm	Kafka	2
Yaban	Yakup Kadri Karaosmanoğlu	2
Şeker Portakalı	Jose Mauro de Vasconcelos	2
Dört Kardeşiler	Gülten Dayıoğlu	2
Çizgili Pijamalı Çocuk	John Boyne	2

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.6’ya göre katılımcılar 20 farklı kitap önerisinde bulunmuşlardır. Kitaplardan 11’i yerli, 9’u yabancı yazarlara aittir. En sık önerilen kitaplar Momo, Beyaz Diş ve Sol Ayağım’dır.

Katılımcıların önerileri sıklıklarına göre incelendiğinde sınıf düzeyine göre öne çıkan kitaplar, Tablo 3.7’re gösterilmiştir:

Tablo 3.7: En Fazla Önerilen Çocuk Kitapları

Sınıf Düzeyi	Kitap Adı	Yazar
5. Sınıf	Dedemin Bakkalı	Şermin Yaşar
	Bunun Adı Findel	Andrew Clements
	Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu	Eleanor Coerr
6. Sınıf	Göğü Yere İndirelim	Özgür Balpınar
	Abartma Tozu	Şermin Yaşar
	Charlie’nin Çikolata Fabrikası	Roald Dahl
7. Sınıf	Çocuk Kalbi	Edmondo De Amicis
	Gökyüzündeki Mor Bulutlar	Gülten Dayıoğlu
	İçimdeki Müzik	Sharon M. Draper
8. Sınıf	Momo	Michael Ende
	Beyaz Diş	Jack London
	Sol Ayağım	Christy Brown

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.7’de ortaokul düzeyindeki öğrenciler için Türkçe öğretmenlerinin önerdiği çocuk edebiyatı eserleri sınıf düzeylerine göre gruplandırılmıştır. 5. sınıf öğrencileri için önerilen kitaplar arasında Şermin Yaşar’ın Dedemin Bakkalı, Andrew Clements’in Bunun Adı Findel ve Eleanor Coerr’in Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu adlı eserleri yer almaktadır. 6. sınıf düzeyinde ise Özgür Balpınar’ın Göğü Yere İndirelim, Şermin Yaşar’ın Abartma Tozu ve Roald Dahl’ın Charlie’nin Çikolata Fabrikası kitapları öne çıkmaktadır. 7. sınıf öğrencilerine yönelik önerilen kitaplar Edmondo De Amicis’in Çocuk Kalbi, Gülten Dayıoğlu’nun Gökyüzündeki Mor Bulutlar ve Sharon M. Draper’in İçimdeki Müzik adlı eserleridir. 8. sınıf düzeyinde ise Michael Ende’nin Momo, Jack London’ın Beyaz Diş ve Christy Brown’un Sol Ayağım adlı kitapları önerilmiştir. Böylece her sınıf düzeyi için üçer kitap belirlenmiş olup toplamda on iki eser değerler eğitimi bağlamında incelenmiştir.

3.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sorularından yedincisi katılımcıların 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımının ve sıklığının ne durumda olduğudur.

3.7.1. Dedemin Bakkalı Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 5. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların başında Şermin Yaşar tarafından kaleme alınmış olan Dedemin Bakkalı gelmektedir. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.8: Dedemin Bakkalı’nda Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	4	...“Bazen bakkalda ellerin çok kirlenince, şampuanların kapağını açıp azıcık elime damlatıyor ve gidip çeşmede ellerimi yıkıyordum. Şimdi düşünüyorum da bir başkasına ait bir şampundan azıcık almak çok iyi bir davranış değilmiş. Ama her seferinde başa bir şampuanı açıyor, böylece her şampuanın azar azar azalmasını sağlıyordum. Haksızlık yaparken bile adaletli davranıyordum. Tabii bu beni affettirmez. Neyse çok uzatmayayım, sonuçta herkes hata yapabilir.” (s. 45) ... “Yöresel ürünler pazarım için gerekli olan her şey hazırды. Bunları sattığımda kendi payımı düşüp, parasını götürüp onlara vermeyi ve durumu açıklamayı düşünüyordum.” (s. 83) ... “Yani eğer bir kilo toz şeker tartacaksan, gerçekten de bir kilo toz şeker tartmalısın. 100 gr fazla tartarsan zarar edersin. Az tartarsan müşterinin hakkını koruyamazsın. O yüzden terazi kullanmak çok hassas iştir, adı da zaten hassas terazidir.” (s. 46)
D2. Aile Bütünlüğü	—	—
D3. Çalışkanlık	9	... “Senin yaptığın her şeyi yapabilirim. Ürünlerin üzerinde fiyatları yazıyor. Gelene ne istediğini sorarım, istediğini veririm, poşete koyarım, para üstünü veririm, fişini keserim. Bitti. Bunu mu yapamayacağım? Dedim.” (s. 16) ... “Kapı önünü Süpürme görevi verdi. Olsun. Kafaya koydum. Sıfırdan başlayacaktım.” (s. 17) ... “Yetişkinlere fikir verme. Onlar her şeyin iyisini bilir. Karışma işlerine. Gün gelir meyveli soda en çok satan içeceklerden biri olur, o zaman senin değerini anlarlar” (s. 40)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Ertesi gün yine bakkal gittim. Olurdu böyle şeyler. İstifa edecek bir durum yoktu sonuçta, paşa paşa işimin başına döndüm.” (s. 66) ... “Bir gün kartları raflara dizerken aklıma dâhiyane bir fikir geldi. Bunlar çok sıkıcı kartlardı. Ben kesinlikle daha iyisini yapabiliyordum. Kafaya koydum, daha iyisini yapacaktım. Öyle güzel kartpostallar hazırlayacaktım ki bütün köy hayran kalacaktı. Bizim köyden postalanan kartlar dilden dile dolaşacaktı, ertesi sene daha çok yapacaktım. Böylece köşeyi dönecektim. Bakkalı büyütmem için çok para lazımdı.” (s. 113) ... “Belki de haklılar. Onlar yetişkin ama ben çocuğum. Benim hiçbir şey bilmediğimi sanıyorlar. Hiçbir şeye üzülmediğimi, işimin gücümün yaramazlık olduğunu sanıyorlar. Bir gün onlara çok yanıldıklarını göstereceğim. Bunun için okumam lazım. Okuyacağım, sınıf birincisi, hatta okul birincisi olacağım. Üniversiteye de giderim. Hepsinin ağzı açık kalır. Görür onlar... Hani hep bana ‘Sen kime çektin?’ diye çemkirip duruyorlar ya... İşte o gün sıraya girecekler.’ Bana çektin, aynı bensin, bana çok benziyorsun!’ diyecekler. Bugün ‘Bıktım senden!’ diyenler, o gün benim için ağlayacaklar... Göreceksin... Şimdilik hoşça kal defterim. Bunlarla vakit kaybedemem, çok işim var, daha büyüüp adam olacağım.” (s. 196) ... “Ben başka bir şehirde yaşıyorum artık. Deftere yazdığım son maddeyi uyguladım. Okudum. Çok çalıştım. Okul birincisi olmadım ama üniversiteye gittim. Yazar oldum. Ağzıları açık kaldı.” (s. 200) ... “Günlük işlerim vardı bakkalda. Bunları tek tek yazayım, zamanın nasıl geçtiği hakkında bilgi verir. . Bakkalı süpürmek . Tezgâhı silmek . Rafları kontrol etmek ve biten ürünleri dizmek. . Ekmek dolabının içini temizlemek. . Çöpleri boşaltmak. . Kapının önüne su dökmek. (Temizliğin bir parçası) . ve külah yapmak.” (s. 89) ... “Bakkalımız size hizmet vermekten mutluluk duymaktadır. Daha iyi hizmet verebilmemiz için lütfen bakkalda görmek istediğiniz ürünleri buraya yazın. Şikâyetlerinizi ve önerilerinizi yazın. Görüşleriniz bizim için değerlidir.” (s. 153-154)
D4. Dostluk	1	... “Düşünsene bütün bir köyün çocuklarının o çikolatayı yeme kaderi senin ellerinde. Ben hayır desem onu yeme ihtimalleri yok. Arkadaşlarıma

Değerler	f	Örnek Tümce
		kıyamadığım için hiçbir çikolatayı geri çevirmedi. Hepsine “çok güzelmiş, alalım!” dedim. (s. 149)
D5. Duyarlılık	2	... “Vehbi amca köpeklerine ekmek attı beni dinlerken. Bende onun anne babasına dua ettim. Bana hep “Terbiyesiz!” diyorlardı ama mezarlara dua okunacağını biliyordum.” (s. 147) ... “Bakkalın en ucuz ürünü, kiloluk bisküvi... Bisküvi kutusunun içinde bütün bisküviler oluyor, birde kırık bisküviler. Kırıkları kimse almıyordu. Ben yiyordum. Bundan sonra Saddam yiyecekti.” (s. 74)
D6. Dürüstlük	2	... “Ashında biz çocuklar gayet dürüst insanlarız. Yaptıklarımızı gizlemeye, gizli işler çevirmeye bizi kendileri sevk ediyorlar. Sonunda bizi de kendilerine benzetecekler.” (s. 28) ... “Fiyatı niye öyle iki katı?” “Zam yaptı mı Nasıl olsa insanların ihtiyacı var, böyle alsınlar, daha çok para kazanırız.” dedim ama dedem daha cümlemi bitirmeden atak yaptı. “Evladım sen üçkâğıtçı mısın? Müşteri mi kazılıyorsun sen? Cin olmadan adam mı çarpıyorsun? Kaldır o etiketi çabuk. Kime çektin çocuğum sen?” (s. 69)
D7. Estetik	1	... “O gittikten sonra şeker sandığının üstüne oturup düşünmeye başladım. Ticarete müşteriye memnun etmek esastı. Ama Hatice ablayı edememiştik. Kendini gazoz içecek kadar genç, maden suyu içecek kadar yaşlı hissetmeyen müşteriler olabiliirdi. Onları Hatice abla gibi geri mi çevirecektik? Onlara da bir içecek lazımdı.” (s. 34)
D8. Mahremiyet	3	... “Anneme, ‘Bakkalı koruyabilmem için karate öğrenmem gerekiyor. Beni karate kursuna gönderin’ dedim.” (s. 71) ... “Bazen parası olmayan insanlar gelip dedemden borç para istiyorlar. Dedem “Durumlarının olmadığını kimseye söyleme!” diyor. Söylemiyorum, hem zaten banane.” (s. 99) ... “Neden dinleyeyim Şükran abla? Bu bakkalda neler oluyor, sen bir bilsen! Ne fakirlere para dağıtıyor dedem, ne küsleri barıştırıyor. Ne kavgalar çıkıyor bu bakkalda, ne hesaplar siliniyor. Benim hepsinden haberim var, ama kimseye anlatmıyorum.” Diyorum” (s. 100-101)
D9. Merhamet	4	... “Ben sizin gibi vicdansız mıyım? İşiniz gücünüz yemek. Afrika’daki çocuklar aç. Sizin yemediğiniz o peksimetin bir yudumu için neler vermezler be, neler vermezler! Onlar açken benim boğazımdan geçmiyor. Azıcık insanlık öğrenin ya, azıcık insanlık öğrenin.” deyip bakkala girdim.”” (s. 125) ... “Ama seviyorum Vehbi amcayı. Çünkü söylemiştim, en sevdiğim müşterim. Hep sarı gazozla bisküvi istiyor. Bana da bir bardak veriyor, iki de

Değerler	f	Örnek Tümce
		bisküvi alıyorum, ağaç evde yiyoruz. Hep iki bisküvi alıyorum, daha hiç üç tane almadım. O yesin.” (s. 146) ... “Ama asıl hata, insanları bu kadar düşünüyor olmamdı” (s. 39) ... “Orta sayfalarda bir haber gördüm. Afrika’daki çocuklara yardım götüren ve yiyecek dağıtan arabaların resmi vardı. Ben ne zaman sofrada yemeğimi bitirmesem annem” Afrika’daki çocuklar senin yemediğin o yemek için çırım çırım ağlaşıyorlar.” (s. 121)
D10. Mütevazılık	—	—
D11.Özgürlük	—	—
D12. Sabır	1	... “Yetişkinlerin çocuklara yaptıkları haksızlıkları, hataları görebilirsin. Yine de yüzlerine vurma. İnanmazlar. Çocuksun, görmezden gel. Bırak kendilerini dünyanın en zeki insanları sayınsınlar.” (s. 21)
D13. Sağlıklı Yaşam	2	... “Aaaa çikolata alamazsın, bak dişlerin çürüyor.” dedi annesi.” (s. 79) ... “Yöresel ürün tabii. Kurabiyeler bak. Senin bisküvilerine on basar. Yıllardır zehirledik milleti... Çocukların dişleri çürüdü. Cips mi yenir? Cips sattık biz yaaa, cips sattık! Nasıl yapıldı belli olmayan şeyler sattık!” diye diye atarlı kadının bütün atarlarını dedeme saldım.” (s. 86)
D14. Saygı	4	... “Yetişkin milleti böyledir, Kafaları kurnazlığa çalışır. Bıyık altından ‘HEHEHEHE! Nasılda yutturdum numarayı, para bulurum diye nasıl ayıklıyor bak kutuları hehehhe! Diye baktığını biliyordum. Ama dedeme olan saygımdan, sevgimden ve ustama olan hürmetimden yüzüne vurmuyordum... Yetişkinlerle mücadeleyi böyle böyle öğrenecektim.” (s. 20) ... “Haydaaa, ne kahvesi, çabuk işinin başına gel!” demek istedim ama dedelere böyle şeyler söyleyemiyorsun.” (s. 36) ... “Haydaaa. Buradan onu nasıl çıkarttın yahu, öküz altında buzağı arıyorsun dede!” diyecektim ama dedeye öyle denmezdi.” (s. 92) ... “Oku da doktor ol, herkese ilaç yazarsın.” dedi. “Yav ben okumadan doktor olmuşum. Seni sollayıp geçmişim, senin hastalar bana geliyor. Bak Lütfiye’yle Melahat’a Dimdik ayağa kaldırdım.’ diyemedim tabii. ‘Peki, özür dilerim.’ dedim geçtim.” (s. 145)
D15. Sevgi	1	... “Halanım kurabiyeleri kaldı bir tek elimde. Onları geri götürmeye kıyamadım. Geri götürürsem Allah sevdiğine kavuştursun bölümüne takılacak ve kavuşamayacağını düşünüp üzülecekti. Kıyamadım. Bilmesin kurabiyelerin başına geleni.” (s. 87)

Değerler	f	Örnek Tümce
D16. Sorumluluk	4	... “Bir Köy bakkalında her şey, ihtiyaç duyabileceğin her şey olmak zorundadır. Ne kadar çok şey bulundurur ve ne kadar az müşteri geri çevirirsen o kadar iyi hizmet vermiş olursun. O yüzden ihtiyaçlarını belirlemen ve tedarik etmen gerekir.” (s. 29) ... “Ne demek niye geldim, çırak değil miyim, kaçta başlıyorsa mesai o saatte geleceğim’ dedim.” (s. 24) ... “Bakkalın kapısı açık, tezgâhı da boş bırakıp çıkmıştım ve kahvede dedelerimi ‘ticaretten anlamamakla’ suçluyordum.” (s. 39) ... “Bir gün dedem. “Akşama düğün var, külâh yapmayı unutma!” dedi ve yemeğe gitti. Ben de gazeteleri kesip külâh yapmaya başladım.” (s. 91)
D17. Tasarruf	2	... “Birincisi köyde paspas bulman zor olabilir. İkincisi, her gün bir de paspas temizleme işin çıkar. Üçüncüsü, bakkalda her gün en az üç tane yeni kutu açılır ve bu kutuların mutlaka değerlendirilmesi gerekir. O koliler arka bahçede duvara asılmış bir çuvalın içinde birikir ve işte böyle paspas kullanılır.” (s. 19) ... “Üstünü bakkalın içine silkeliyordu. Sonra yerler ıslanıyordu ve ben yerde paspas niyetine kullandığımız kutuları değiştiriyordum. Bunun için bahçeye çıkmam ve üşümem gerektiğinden o müşterilere sinir oluyordum.” (s. 112)
D18. Temizlik	1	... “Kaşlarını çatıp baştan aşağı süzdü beni. Çok dikkat ederlerdi kılık kıyafet işine. Baştan konuşmuştuk. ‘Temiz giyineceksin’ demişti. ‘Tamam’ demiştim.” (s. 64)
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	7	... “Bakkala girince sağ tarafta bir sürü cipsin olduğu kocaman bir cips dolabı var. Eskiden yani cipsler henüz üretilmeden ve satışa sunulmadan önce burada bir bank vardı ve gelen müşteriler bu bankın üzerine oturup bizimle sohbet ediyorlardı. Hem de diledikleri kadar... Bazı müşteriler o kadar uzun oturuyorlardı ki onlara gazoz bile ısmarladığımız oluyordu.” (s. 29) ... “Evladım herkesin evi bunlarda dolu, satılır mı bunlar burada? Lazım olursa hediye edilir. Köy yeri burası. Komşuluk bunun için var. ‘Tarhanam bitti.’ dersin Çıkartıp verirler.” (s. 86) ... “Bir gün yine şeker sandığının üstünde ağlarken aklıma dâhiyane bir fikir geldi. Robin Hood zenginden alıp fakire veriyorsa bende pekâlâ bunu yapabilirdim. Her türlü imkân vardı elimde. Fakir var, zengini bulmak kolay, bakkal defteri de var. Bu iş bitmiştir dedim” (s. 48) ... “Hayır, kendi paranla olur! Başkasının parasıyla hayır mı olur?” (s. 48-49)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Bakın çocuklar, çok büyük sevap! Bu çocuklar aç! Hepsi aç... Hiçbiri daha önce bu yediklerinizden yemedi. Kutuya bırakın kandilliklerinizi, Afrika’ya göndereceğim. Bugün kandil. Yardımınızı bu aç çocuklardan esirgemeyin.” (s. 125) ... “Yalnız yaşıyor Çeşmeci Dede, üstelik de yaşlı. O uyurken ben de evi temizliyordum. Çıkışta da şekerlikten bir tane şeker alıp köyde dolaşıyor, sonra da bakkala gidiyordum. Çeşmeci Dede mutlu, ben mutlu! Kendime en uygun yaşam şeklini sonunda bulmuştum.” (s. 163-164) ... “‘Gariban bir çocuk var, doğum günü çocuğun, yazık çok özeniyor. Ben sana malzeme getireyim, sen bize bir pasta yap. Götürelim sevin. Allah sevdiğine kavuşturur.’ dedim. Kabul etti. Bakkaldan süt, kakao, bisküvi falan götürdüm, halama pastayı yaptırdım.” (s. 171)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Dedemin Bakkalı’nda 15 farklı değer toplamda 46 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer çalışkanlıktır (f=9). Çalışkanlığın ardından yardımseverlik (f=7), merhamet (f=4), saygı (f=4), sorumluluk (f=4), mahremiyet (f=3), adalet (f=3), dürüstlük (f=2), duyarlılık (f=2), tasarruf (f=2), sağlıklı yaşam (f=2) gelmektedir. Dostluk, sevgi, sabır ve temizlik değerlerinin olay örgüsü içinde birer kez vurgulandığı görülmektedir. Kitapta TYMM’deki (2024) değerlerden aile bütünlüğü, estetik, mütevazılık, özgürlük ve vatanseverlik ile ilgili vurgulara rastlanmamıştır.

3.7.2. Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 5. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların ikinci sırasında Eleanor Coerr tarafından kaleme alınmış olan Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu vardır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.9: Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu’nda Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—

Değerler	f	Örnek Tümce
D2. Aile Bütünlüğü	3	... “Annesiyle babasından duyduğu bu hoş sözler, Sadako’nun rahatlamasını sağladı. Kazansam da kaybetsem de beni seviyorlar, diye düşündü.” (s. 28) ... “Kısa bir süreliğine de olsa, evde geçirdikleri o eski, güzel günlere geri dönmüşlerdi. Kelime oyunları oynayıp Sadako’nun en sevdiği şarkıları söylediler. Çektiği acıyı belli etmemeye çalışan Sadako ise sandalyesinde kaskatı oturuyordu. Ancak çektiği acılara değermişti. Annesiyle babası, yüzlerinde neredeyse neşeli denebilecek bir ifadeyle ayrılmışlardı hastaneden.” (s. 71)
D3. Çalışkanlık	2	... “Spor Bayramı’nda düzenlenecek büyük yarış! Dedi Sadako. İlkokulun bayrak koşusu takımına seçildim. Okul çantasını neşeyle savura savura odanın içinde dans etmeye başladı. Düşünsene! Kazanırsak, seneye mutlaka ortaokul takımının kadrosuna gireceğim. Sadako’nun en çok istediği şeydi bu.” (s. 26) ... “Sadako’nun aklında tek bir düşünce vardı artık: Bayrak koşusu yarışı. Her gün okulda antreman yapıyor ve ece de genellikle koşarak dönüyordu. Masahiro, Sadako’nun hızını ölçmek için Bay Sasaki’nin saatiyle zaman tuttuğunda, kızın hızı herkesi hayrete düşürmüştü. Belki de, diye düşünüyordu Sadako, bir gün okuldaki en hızlı koşucu ben olacağım.” (s. 26)
D4. Dostluk	1	... “Sadako, koşarak ailesinin önüne geçti ve en iyi dostu olan Şizuko’nun oturduğu eve doğru koştu. İkisi, anaokulundan beri arkadaştı. Sadako, Şizuko ile hayatları boyunca aynı daldaki iki yaprak kadar yakın olacaklarından emindi.” (s. 17)
D5. Duyarlılık	2	... “Fakat Oba-san’a duyduğum saygıyı zaten gösteriyorum, dedi Sadako. Her sabah, onun ruhu için dua ediyorum. Nedense, bugün çok mutluyum.” (s. 11) ... “Duvarlarda, yıkılmış bir şehrin ölmüş ve can çekişen, ızdırap içindeki sakinlerine ait fotoğraflar vardı. Atom bombası- ona yıldırım da derlerdi- Hiroşima’yı bir çöle çevirmişti. Sadako, bu ürkütücü fotoğraflara bakmak istemiyordu. Şizuko’yu kolundan sıkıca tutup hızla içinden geçti...” (s. 18)
D6. Dürüstlük	—	—
D7. Estetik	2	... “Arkadaşları Sadako’nun ve atom bombasının yol açtığı hastalıklar yüzünden ölen bütün çocukların anısına bir anıt yapılmasını hayal etmeye başladılar. Ülkenin her yerinden gençler bu proje için para topladılar. Sonunda hayalleri gerçek oldu ve anıt, 1958’de Hiroşima’daki Barış Parkı’nda yapılan törenle açıldı. Anıtta Sadako, cennetteki granit dağın tepesinde duruyordu ve uzattığı elleriyle altın sarısı turnasını tutuyordu.” (s. 77)
D8. Mahremiyet	1	... “Baş dönmelerinin önemli olmadığına inandırmaya çalışıyordu kendini; geçiciydiler nasıl olsa. Ama

Değerler	f	Örnek Tümce
		geçmedikleri gibi daha da kötüleştiler. Sadako dehşete düşmüştü, yine de sırrını sakladı. Hatta en iyi arkadaşı Şizuko'ya bile söylemedi.” (s. 30-31)
D9. Merhamet	4	... “Atom bombası onları öylesine kötü bir şekilde yakmıştı ki, artık insana benzer halleri kalmamıştı. Atom bombası kurbanı bu insanlardan biri ona yaklaştığında, Sadako, hemen başka tarafa dönüyordu.” (s. 22) ... “Sadako’yu muayene etmek için üç doktor daha geldi. Bunlardan biri, başını hüznle salladı ve şefkatle kızın saçlarını okşadı.” (s. 34) ... “Sadako, onu teselli etmek istiyor, ancak ne diyeceğini bilemiyordu. Birden aklına turnalar geldi. Sen de benim gibi kâğıttan turnalar yapabilirsin dedi, böylelikle bir mucize gerçekleştirebilirsin.” (s. 51) ... “Sadako odasına döndüğünde, düşünceliydi. Hasta ve kimsesiz olmanın nasıl bir şey olduğunu hayal etmeye çalıştı. Kenji, çok cesur bir çocuktur. Elindeki en güzel kâğıttan bir turna yaptı ve onu Kenji’nin koridorun diğer ucundaki odasına yollattı. Belki çocuğu uğur getirirdi bu turna.” (s. 53)
D10. Mütevazılık	1	... “Bunu hiçbir zaman giyemeyeceğim, üstelik ipekli kumaş o kadar pahalı ki!” (s. 69)
D11.Özgürlük	2	... “O bitkin ve hasta bedeninden sıtıldı. Ruhunu, artık özgürce dolaşabilir.” (s-54) ... “Kokeşi bebeğine, “İyileşeceğim,” diye fısıldadı.” Vw bir gün, rüzgâr kadar hızlı koşacağım.” (s. 67)
D12. Sabır	1	... “Turna kuşlarıyla ilgili o efsaneyi hatırlamıyor musun? Diye sordu Şizuko. Bin yıl yaşadıkları söylenir. Hasta biri kâğıttan bin tane turna kuşu yaparsa, Tanrılar o kişinin dileğini yerine getirir ve onu sağlığına kavuştururlar. Kâğıttan turna kuşunu Sadako’ya uzattı. İşte, bu da ilk turnan.” (s. 42)
D13. Sağlıklı Yaşam	1	... “Ziyaret saatinin sona ermesiyle, hastane odası sessizliğe gömüldü. Sadako kendisini öylesine yalnız hissediyordu ki, cesaretini toplamak için daha da fazla turna katladı.” (s. 46)
D14. Saygı	1	... “Sadako’nun elini sıkın Bay Sasaki, Elinden geleni yap, yeter, dedi. Sonuç ne olursa olsun, seninle gurur duyacağız.” (s. 28)
D15. Sevgi	—	—
D16. Sorumluluk	1	... “Artık kuşlarını kusursuz bir şekilde katlıyordu. Parmakları ustaca hareket ediyor ve görevlerini hata yapmadan, hızlıca yerine getiriyorlardı.” (s. 48)
D17. Tasarruf	—	—

Değerler	f	Örnek Tümce
D18. Temizlik	—	—
D19. Vatanseverlik	1	... “Artık on bir yaşındasın, seçtiğin kelimelere dikkat etmen gerekir, diye azarladı onu. Ona karnaval dememem lazım. Her yıl 6 Ağustos’ta, şehrimize atılan atom bombası nedeniyle ölen insanları yad ederiz. Bu bir anma günüdür.” (s. 10)
D20. Yardımseverlik	1	... “Fakat soğuk ve buzlu bir şubat günü, bunların hepsi altüst olacaktı. Sadako okulunun bahçesinde koşarken, birden her şey etrafında dönmeye başladı ve yere düştü. Öğretmenlerinden biri, çabucak yardımına koştu.” (s. 33)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu’nda 18 farklı değer toplamda 24 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer merhamettir (f=4). Merhametin ardından aile bütünlüğü (f=2), özgürlük (f=2), duyarlılık (f=2), çalışkanlık (f=1), dostluk (f=1), dürüstlük (f=1), estetik (f=1), mahremiyet (f=1), mütevazılık (f=1), sabır (f=1), sağlıklı yaşam (f=1), saygı(f=1), sevgi(f=1), sorumluluk(f=1), tasarruf (f=1), temizlik (f=1), yardımseverlik (f=1) gelmektedir. Kitapta TYMM’deki (2024) değerlerden “adalet”, “aile bütünlüğü”, “özgürlük” ve “vatanseverlik” ile ilgili vurgulara rastlanmamıştır.

3.7.3. Bunun Adı Findel Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 5. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların üçüncü sırasında Andrew Clements tarafından kaleme alınmış olan Bunun Adı Findel vardır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.10: Bunun Adı Findel’de Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	1	... “Bak” dedi Nick’in babası, “bu herkesin canını sıkıyor ve müdürün gelip annen babanla konuşmasına yol açıyorsa herkes için eğlenceli olmuyor demektir, öyle değil mi?” (s. 64)
D2. Aile Bütünlüğü	1	... “Nicklerin evinde bir kural vardı: Önce ev ödevi.” (s. 27).

Değerler	f	Örnek Tümce
D3. Çalışkanlık	2	“Nick gözlerini dosdoğru onunkilerin içine dikerek, ‘Şey, ben ve... yani birkaç arkadaşımınla birlikte bu sözcüğü kullanmaya yemin ettik; sözümüzü tutmak zorundayız. Hem yanlış bir şey yaptığımı düşünmüyorum. Sözcüğümü seviyorum.’” dedi. (s.55) ... “Kalem sözcüğünün çok uzun bir geçmişi var. Eski Yunancada ‘kamış’ anlamındaki kalamostan gelir. Zamanla bugün kullandığımız kalem sözcüğüne dönüşmüştür.” (s. 55)
D4. Dostluk	4	... “Yarım saat sonra beşinci sınıftan bir grup ciddi çocuk Nick’in odasında toplandılar... Sağ ellerini havaya kaldırarak Nick’in kaleme aldığı yemini okudular. Bugünden itibaren sonsuza kadar KALEM sözcüğünü asla kullanmayacağım. Onun yerine FİNDEL sözcüğünü kullanacak ve başkalarının da kullanması için elimden geleni yapacağım. ve hepsi teker teker Nick’in findeliyle yeminin altına imzalarını attılar. (s. 47) ...Okulun ilk günü hep bir tanışma, okula ısınma günü olurdu. Kitaplar dağıtılır, bir sürü gevezelik yapılırdı. Herkes birbirine, “Sen ne yaptın bu yaz?” diye sorardı. (s. 23) ...Öğle tatilinde Janet’in yanına gidip onunla konuştu. Bayan Avery’nin arkadaşını suçlamış olmasından ötürü kendini kötü hissediyordu.... “Baksana Janet,” dedi, Nick “okuma sırasında azarlandığın için kusura bakma. Benim suçumdu. O sesi çıkaran bendim.” (s. 14) ... “Çocuklar siz niye ‘findel’ demekte ısrar ediyorsunuz? Okulda kalmaktan nefret etmiyor musunuz?” diye sordu. Sırt çantasının ağırlığından devrilecek gibi duran bir oğlan kafasını kaldırıp gülümsedi. “Çok da kötü değil. Orada bir sürü arkadaşım oluyor hep.” (s. 72)
D5. Duyarlılık	—	—
D6. Dürüstlük	1	... Sıkı bir yazıydı. Judy Morgan hikâye falan uydurmamıştı. Yazdıklarının her satırı tamamen doğruydı. (s. 75)
D7. Estetik	2	... Nick tamamen kendine özgüydü ve herkes bunu bilirdi (s. 11). ... Kesin olan şeydu: Nick Allen’ın her zaman bir dolu fikri vardı ve onları kullanmayı iyi bilirdi (s. 11).
D8. Mahremiyet	—	—
D9. Merhamet	—	—
D10. Mütevazılık	—	—
D11.Özgürlük	—	—

Değerler	f	Örnek Tümce
D12. Sabır	1	...üç sayfa dolusu yazı olduğunu gördü. Hiç iç açıcı değildi. Ama Nick yapmak zorundaydı; bu yüzden divana çöküp hepsini okudu. (s. 31)
D13. Sağlıklı Yaşam	1	... Bütün ödevini tamamlayıp dışarıya oyun oynamaya koşacağı zaman yüzüne vuracak güneşi ve rüzgârı şimdiden hissedebiliyordu. (s. 29-30).
D14. Saygı	1	... Müdür hanım daha fazla oturmadı. Satranç tahtası başında çocukların yeni fikirleri araştırmaya hakkı olduğu, öğretmenlere ve onların emeklerine saygı gösterilmesinin önemi, herkesin kurallara uyması ve okulda eğitiminin aksatılmaması gerekliliği üzerine kısa bir süre daha karşılıklı görüşmeler yapıldı. (s. 63)
D15. Sevgi	2	... “Aslında çocukların saygısızlık etmek nyetinde olduklarını sanmıyorum. Yalnızca biraz eğleniyorlar; daha çok bir bakış açısı farklılığı söz konusu.” (s. 69) ... Sonra Nick’in annesi müdüre, kahve ve muzlu kek ikram etmek istedi; ama o, “Yok, teşekkür ederim, artık gerçekten gitmem gerek” dedi. (s. 63)
D16. Sorumluluk	3	... “İlk Sözlükler, Sözcük Dedektifleri ve Günümüz Sözlükleri gibi başlıklar içeren üç sayfa dolusu yazı olduğunu gördü. Hiç iç açıcı değildi. Ama Nick yapmak zorundaydı, bu yüzden divana çöküp hepsini okudu...” (s. 31) ... “Bayan Granger, henüz okul başlamadan Nick ve arkadaşları daha beşinci sınıf öncesi yaz tatilindeyken şe koyulmuştu bile. Beşinci sınıfa başlayacak bütün öğrencilerin velileri ondan bir mektup aldılar... Bayan Allen, “İşini bu kadar ciddiye alan bir öğretmene sahip olmak ne güzel” dedi. (s. 20-21) ... “İlk Sözlükler, Sözcük Dedektifleri ve Günümüz Sözlükleri gibi başlıklar içeren üç sayfa dolusu yazı olduğunu gördü. Hiç iç açıcı değildi. Ama Nick yapmak zorundaydı, bu yüzden divana çöküp hepsini okudu...” (s. 31)
D17. Tasarruf	1	... “Nick bir şeyler satın alan insanlara tüketici dendiğini öğrendi... Çocuklar ceplerinde 2’şer dolar bulunan tüketicilerdi ve yemekler düzelene kadar paraları cebinde kalacaktı. (s. 96-97)
D18. Temizlik	—	—
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	—	—

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Bunun Adı Findel adlı eserde 9 farklı değer toplamda 15 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer dostluktur

(f=4). Dostluğu; sevgi (f=2), adalet (f=1), aile bütünlüğü (f=1), dürüstlük (f=1), estetik (f=1), sabır (f=1), sağlıklı yaşam (f=1), saygı (f=1), sorumluluk (f=1) ve tasarruf (f=1) takip etmektedir. Kitapta çalışkanlık, duyarlılık, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerleri ile ilgili herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sorularından sekizincisi katılımcıların 6. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımının ve sıklığının ne durumda olduğudur.

3.8.1. Göğü Yere İndirelim Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 6. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların birinci sırasında Özgür Balpınar tarafından kaleme alınmış olan Göğü Yere İndirelim vardır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.11: Göğü Yere İndirelim’de Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—
D2. Aile Bütünlüğü	4	... “Bak kabilede herkesin üzerine düşen iş ve görev dağılımı farklıdır erkekler avlanır kadınlar avı pişirir, çocuklar size bilgi ve tecrübeyle doğaya hâkim olabilmek için eğitimlerine devam ederler. Ava birlikte çıkılır ve ne kadar av yakalanırsa kabile arasında paylaşılır,” diye tamamladı konuşmasını. (s. 55) ... “Deniz o ana dek yaşadıklarını hatırladı; Mbutilerin büyük bir aile olduğunu düşündü. Birbirlerine nasıl bu kadar bağlı olabildiklerine anlam veremiyordu. Aniden, çok yalnız olduğunu hissedince yutkundu. Ailesini daha çok özlediğini fark etmişti. (s. 102) ... “Deniz geliyordu. Önce ağır adımlarla yaklaştı, sonra bavulunu bırakıp koşmaya başladı. Anne ve babasına sarıldı. Çok özlemişlerdi birbirlerini. Dakikalarca öyle kaldılar. İlk defa ailesinden bu kadar uzak kalmıştı Deniz. Demek ki özlemek böyle bir şeydi. Delice bir sevinçle birbirlerine sarılmaktı. Bahar Hanım keyifle seyrettiği bu anı hiç unutmayacak, ömür boyunca hatırlayacaktı. Deniz, ailesinden zor da olsa ayrılıp bu kez ona koştu. Kendi çocuğuna sarılır gibi ona sarıldı Bahar Hanım. (s. 145)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Deniz Basalito'nun sözlerini şimdi daha iyi anlıyordu. Önemli olan paylaşmaktı. Kabile halkı bir hayatı birlikte paylaşıyordu. (s. 60)
D3. Çalışkanlık	2	... “Derslerinde de başarılıydı Deniz. Sınıf birincisiydi. Ders ayırt etmeden her birine büyük bir ciddiyetle çalışır, sınavlarından hep yüksek not alırdı. Bütün bunların yanında, okulun futbol takımının kaptanlığını da yapıyordu.” (s. 12-13) ... “Çocuklar, bugün avlanmayı öğreneceksiniz. Unutmayın avcılar için en önemli şey kararlılık ve cesarettir. Avlanma işini ciddi yaklaşmalısınız. Siz avlandığınız sürece kabilenizin karnı doyar. Açlık olmaz, hastalık azalır. Avlanmak kabileye huzur getirir.” (s. 104)
D4. Dostluk	8	... “Deniz koşup Musa'ya sarıldı. Öyle işten sarılmıştı ki, karşısındaki bu ufak tefek çocuk sanki öz kardeşiydi. Musa da aynı şekilde, dosttan öte bir sıcaklıkla, bir kardeş gibi karşılık vermişti. (s. 128) ... “İnsanlar için dil evrenseldir. Aynı dili konuşmuyor olsanız da birbirinizle çok iyi anlaşabilirsiniz. Siz yeter ki paylaşın, yeter ki anlamak isteyin.” (s. 67) ... “Deniz'i görünce gözyaşlarını silerek,” Evlat, sen daha gitmedin mi?” diye konuştu boğuk sesiyle. “Hayır,” dedi Deniz. “Seninle vedalaşmadan nasıl gidebilirim?” Musa birden ayağa kalkarak Deniz'e doğru koştu ve ona sımsıkı sarıldı. Gözyaşlarını Deniz'in omzuna akıtıyordu. “Evlat, sen her zaman en iyi arkadaşım olarak kalacaksın,” dedi Musa. Ağladığı için sesi boğuk çıkmıştı. “Sen de öyle, Musa,” dedi Deniz. “En iyi arkadaşım.” Deniz de gözyaşlarını tutamamış, Musa'yla birbirlerine sarılarak bir süre bu şekilde kalmışlardı. Deniz, ona böylesine zor veda edeceğini ummuyordu. Orada biraz daha kalırsa, her şeyin daha da zorlaşacağını düşünerek Musa'dan ayrıldı Deniz. Ardına bakmadan patikayı hızlıca adımladı. (s. 139) ... “İrmakta balık tutmak ve istiridye yakalamak ayrı bir macera olmuştu. Tabii, ırmakta yüzerken veya balık tutarken timsahlara karşı tetikte olmaları gerekiyordu. Irmağa yaklaştıklarında birileri mutlaka nöbet tutarak gözcülük yapıyor. Bir tehlike anında arkadaşlarına haber veriyordu.” (s. 89) ... “Bizleri unutma,” dedi Basalito titrek bir sesle. “Bizler de senin aileniz. Ne zaman gelmek istersen biz yine burada olacağız.” (s. 136) ... “Ana dili gibi olmasa bile, burada bazılarımız dilinizi konuşabiliyor. Türkiye'ye gidip gelmiş ve orada öğrendiklerini buradaki yakınlarıyla paylaşmış olanlar var. Bazıları da değişim programı için öğrenmiş, mesela bende onlardan biriyim. Bazı okullarımızda İspanyolca, Fransızca ve Türkçe seçmeli ders olarak okutulur. Hem dil evrenseldir evlat. İnsanlar yeter ki anlamak istesinler. İnan bana, öyle!” (s. 31) ... “Sabahın çok erken bir anında birden çığlıklar yükselmiş, ağıtlar kutsal bir törene dönüşmüştü. Deniz,

Değerler	f	Örnek Tümce
		uyanınca hayvan derisi yatağında doğrularak dışarıdaki sesleri dinledi. Kabilenin hüznü günün ilk ışıkları gibi odasına süzülüyordu. Mobutu hayata veda etmiş, kabilenin içine ateş düşmüştü. Mbutiler kendi dillerinde konuşup ağlarken Deniz onları anlamasa da acıların derinden hissetti. (s. 106) ... “Sıra Mariate’yle vedalaşmaya gelmişti. Karşısındaydı işte. Yine o aynı duyguyu hissetmişti Deniz. Fakat bu seferki daha yoğundu. Gidiyordu çünkü çok uzaklarda olacak, belki bir daha göremeyecekti onu. Boğazının düğümlendiğini hissetti. Mariate’nin ağladığını gördü o anda. Sarıldılar. Konuşacak durumda değildiler. Mariate sessizce gözlerinin içine baktı Deniz’in. Boynundaki ‘Deniz’ yazan kolyeyi sımsıkı tutuyordu. Deniz de, buğulu gözleriyle bakarak boynundaki kolyeyi tuttu. “Sevgi, gökyüzüdür,” dedi. Göğe her baktığında beni ve diğer sevdiklerini görebileceksin.” (s. 138)
D5. Duyarlılık	3	... “Yeterince yağmur yağarsa görebileceksin. Bir sözümüz şöyle der; sevgi gökyüzüdür. Gökyüzü, bize bilmemiz gereken her şeyi anlatır. Ormanların yeşili ve görün mavisinin sonsuz birlikteliğini hayal edebilir misin evlat? Bu, gerçekten büyümlü bir manzaradır.” (s. 34) ... “Ormana ve ona ait canlılara zarar vermeyi düşünmediğin sürece hepsiyle iyi anlaşacağından eminim evlat,” diye karşılık verdi Basalito.(s. 41) ... “Bir Mbutiler, adı İturi olan bir ormanda yaşıyoruz. Orman bizim evimizdir. Bizi besler, saklar, korur. Ormandaki doğal yaşamın kutsallığına saygı duyarız. Bizde elimizden geldiği kadar Onu koruruz, bir zarar görsün istemeyiz. Doğanın kutsal sevgisi adına şarkılarımızı söyleriz. Doğada avlanırsın, mücadele ederiz ve onun gölgesi altına kutlamalar yaparsın. Doğa bizim yaşamımızdır. (s. 79)
D6. Dürüstlük	—	—
D7. Estetik	—	—
D8. Mahremiyet	—	—
D9. Merhamet	—	—
D10. Mütevazılık	1	... “Lider Mobutu kabilemizin geleneksel yapısını en iyi bilen kişidir. Bizlere liderlik etmesi bizim iyiliğimiz içindir. Onu Üstün tutmak bizim görevimiz ki zaten bizimle birlikte avlanır, bizimle eşit miktarda yemek yer, çocuklarımızı çocuklar olarak görür. Peki, herkesle eşit olabilmek gibi bir şansın olsaydı yine de farklı olmayı mı tercih ederdin.” (s. 58)
D11. Özgürlük	—	—
D12. Sabır	3	... “Kavga etmen gerektiğini söylemedim. Asıl olan mücadele edip kendini onlara kanıtlamandır. ve kendini kanıtlaman gereken anı sen belirleyemezsin. Ancak onlar

Değerler	f	Örnek Tümce
		sana izin verirlerse böyle bir fırsata sahip olursun ve o anın gelmesini beklemelisin. Acele etme sabırlı ol sadece,” dedi Basalito. Yarın okulun ilk günü senin için. Okuluna odaklan. Hadi şimdi gel de şenliğe katıl! Kendini dansın özgür ruhuna bırak!” (s. 62) ... “Kardeşim oldukları doğru. Fakat onlar bunu benim iyiliğim için yapıyorlar. Doğayla baş edebilecek kadar güçlü olmamı istiyorlar. Yani, ben mücadelemi güçsüzlüğe karşı veriyorum. Doğa karşısında güçsüz olursan, kaybedersin,” diye cevapladı Musa.” (s. 76) ... “Avcılar ava çıkamadığı için yiyecekleri yoktu. Kadınlar da yaralılarla ilgilendiğinden yemek hazırlamaya fırsat bulamamıştı. Musa, Deniz’in kulağına bu akşam yemek yiyemeyeceklerine fısıldadığında Deniz çok şaşırılmıştı. Musa aç kalmaya alışkındı fakat aynı şey, Deniz için söylemek mümkün değildi. Deniz yine de, kabilenin yaşadığı sıkıntıları düşünerek bunu doğal karşılamış, aksi halde davranarak saygısızlık etmek istememişti. Kısa bir süre sonra büyük bir ateş yakıldı ve kabile üyeleri ateşin çevresinde geniş bir çember oluşturdu. (s. 94)
D13. Sağlıklı Yaşam	—	—
D14. Saygı	5	... “Deniz gülümsedi. Eve girmeden önce Basalito’ya dönüp tedirgin bir ifadeyle, “Basalito, her şey için teşekkür ederim. Sen çok iyi birisin. Dedi. Kelimeler ağzından güç bela çıkmıştı. Belki de ilk defa birine, böyle içtenlikle teşekkür ediyordu.” (s. 51) ... “Deniz’in geri dönmüş olduğunu gören bazı veliler yüzlerini buruşturarak onu şaşkınlıkla izliyor, aralarında fısıldayıp Deniz hakkında konuşuyorlardı. Deniz’i sonradan fark eden müdür ve öğretmenler de gözlerine inanamamıştı. Deniz, bütün bu tavırlar karşısında gülümsemekle yetinerek, kendisine dikkat kesilen herkesi saygıyla selamladı.” (s. 147) ... “Ne bekliyordun evlat? Biz aç kalmaya alışkınız. Günlerce ve haftalarca aç kaldığımızı bilirim. Eğer avlanmıyor olsaydık Afrika’nın çoğu bölgesi gibi açlıkla boğuşuyor olabilirdik. Bu nedenle avlandığımız her gün Tanrıya şükranlarımızı sunarız. Günümüzü törenle kutsarız”.(s. 64) ... “Yüksek sesle, “Çocuklar aramıza yeni katılan bir arkadaşımız var. Dilimizi bilmediği için o aramızda olduğu sürece onun diliyle konuşacağız,” diye konuştu. (s. 66) ... “Afrika’nın yalnızca çölden ibaret olduğunu düşünebilir,” diye söze girdi Basalito.” Bu yüzden Afrika’ya yağmur yağmayacağını da düşünür. Hatta ileri giderek, Afrika’da bir gökkuşağının var olamayacağından neredeyse emindir. Şu an sen, tüm bu yanlış varsayımlara karşı dünyanın en güzel gökkuşağını görüyorsun, Evlat. Bu, sıradan bir gökkuşağından fazlasıdır. Kötü günlerin içinde umutla beklenen iyi günleri simgeler. Bazen açıktır, yoksulluktur ve hastalıktır. Bazen ise var

Değerler	f	Örnek Tümce
		olabilmen için bütün güzelliğini cömertçe sunar sana. Öyle bir büyüğü vardır ki, hayatında en çok değer verdiği bir insanı alıp götürebilir senden uzaklara. Bir hüzdündür. Bazen de mutlulukların en güzelidir. Sevgidir. Birlikte yaşamak ne ise ta kendisidir. Paylaşmaktır. Dost ve kardeşliktir. En renksiz anların rengârenk sevincidir,” diye konuştu Basalito. (s. 135)
D15. Sevgi	3	... “Adama elini uzatarak, “Hah şöyle! Şimdi tanışmamız gerekiyor sanırım” dedi. El sıkıştılar. Ben Basalito,” diye devam etti adam. Oğlum, biraz önce ailenin yanına, Türkiye’ye uçtu evlat. Sen de bizim yanımıza geldin. Beraber güzel vakit geçireceğiz. (s. 29) ... “Mobutu derin bir nefes aldıktan sonra, “hoş geldin evlat,” diye yarım ağız bir Türkçeyle konuştu. Kabilemize katıldığını görmek bizi mutlu etti. Burada bizimle birlikte güzel günler geçireceksin. Türkçesi iyi olmadığı için konuşurken zorlanıyor, kelimeleri doğru telaffuz etmeye çalışarak tane tane konuşuyordu. (s. 49) ... “Mobutu bir adım öne çıkarak, “Mbutiler! Misafirimizin şimdi dinlenmesi gerekiyor. Kendisi uzun ve yorucu bir yolculuk sonrası kabilimize ulaştı,” diye seslendi. Sonrasında Deniz’e dönüp, “Evlat, Basalito sana evini götürecektir. İyice dinlendikten sonra eğitime katılacaksın. Tekrar görüşeceğiz,” diye konuştuktan sonra katı görüntüsünü ince bir tebessümle dağıttı. (s. 50)
D16. Sorumluluk	—	—
D17. Tasarruf	—	—
D18. Temizlik	—	—
D19. Vatanseverlik	2	... “Bugün burada sadece bir liderlik seçmedik, doğayı kötü niyetlerine alet etmek isteyen insanlara karşı mücadelemize devam edeceğimizi de onayladık,” diye devam etti konuşmasına Basalito. Kalabalığın coşkusunu arkasına almıştı, sesi gürleştikçe gürleşiyordu. “Kültürünü korumak için mücadele eden bütün kabileler var olsun, var olsun Mbutiler!” (s. 108) ... “Üzerinde oturduğumuz ağaç kütüklerini biz kesmedik. Onları, satılmak üzereyken şehirli insanların elinden kurtardık ve doğal yaşamlarına geri getirdik. Artık ne yazık ki biraz ağaç değiller fakat doğada var olmaya devam edecekler,” dedi. (s. 68)
D20. Yardımseverlik	1	... “Bak evlat, burada herkes eşittir. Kimse farklı olmak istemez. Evlerimiz aynıdır, eşyalarımız aynıdır ki farklı olsalar da birlikte kullanırız. Kıyafetleriniz aynıdır, yemeklerimizi paylaşır ve birlikte yeriz. Çocuklar hepimizin çocuklarıdır ve kabile hepimizin kabilesidir. (s. 58)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Göğü Yere İndirelim adlı eserde 10 farklı değer toplamda 32 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer dostluktur (f=8). Dostluğu; saygı (f=5), aile bütünlüğü (f=4), duyarlılık (f=3), sabır (f=3), sevgi (f=3), çalışkanlık (f=2) ve vatanseverlik (f=2) değerleri takip etmektedir. Mütevazılık ve yardımseverlik değerleri ise birer kez vurgulanmıştır. Kitapta adalet, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, özgürlük, sağlıklı yaşam, sorumluluk, tasarruf ve temizlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.8.2. Abartma Tozu Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 6. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların ikinci sırasında Şermin Yaşar tarafından kaleme alınmış olan Abartma Tozu vardır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.12: Abartma Tozu’da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	1	...“Bana göre bütün çocuklar birbirinin aynısıdır Tevfik abi. İnsanlar, çocuklar birbirinden ayrılmaz. Herkes eşittir.” (s. 122)
D2. Aile Bütünlüğü	3	... “Annem yumurtasını yerken kapı çaldı. Gelen babamdı. Yorgun, bitkin, üzgün ve pişman vaziyette kapıda dikiliyordu. "Ben ne yaptım, ben ne yaptım? Çalışacağım, daha çok para kazanacağım diye ailemin vaktinden çaldım. Senin büyüdüğünü göremedim. Karımın, oğlumun yüzünü unuttum. En son ne zaman sizinle oturup sohbet ettim, hatırlamıyorum bile... Çok pişmanım!" diye kendi kendini yiyip bitiriyordu. Babamı teselli ettim. Hiçbir şey için geç değildi, toparlayabilirdik.” (s. 142-143) ... “İnsan bir sorunla karşılaştığında önce ailesine koşuyor.” (s. 14) ... “Babam işe gidiyor ama vaktinde eve geliyor. Eskisi gibi sohbet edebilen, birbiriyle ilgilenen bir aileyiz.” (s. 157)
D3. Çalışkanlık	5	... “Ders çalışmamız lazım teneffüste de ders çalışacağız.” (s. 25) ... “Görmüyor musun kitap okuyoruz. Buraya eğitim almaya mı geldik, oyalanmaya mı? (s. 25) ... “Yürü okula!” dedi. “Yürü, çabuk! Hemen bir şeyler öğrenmen lazım. Sana öğretmem gereken şeyler var, çabuuuuk.” (s. 99)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Onun aklına bu bozuk değirmeni çalıştırmak gelmiş. Gidelim çalıştıralım, böylece buğdaydan un yapar, geçiniriz, demiş kimse gitmemiş. Bozuktur o, çalışmaz, demişler. Ama Nakit efendi dediğini yapmış, değirmene gitmiş.” (s. 108) ... “Hemen değirmenin olduğu yere gidip tozu paketlemeye, insanlara dağıtmaya ve yeniden üretmeye başlamış. Bundan sonra Pofuduk Hamur İşleri dükkânını açmış. Sonra onun oğulları, onun torunları derken iş büyümüş, fabrika kurmuşlar.” (s. 109)
D4. Dostluk	—	—
D5. Duyarlılık	—	—
D6. Dürüstlük	—	—
D7. Estetik	—	—
D8. Mahremiyet	—	—
D9. Merhamet	—	—
D10. Mütevazılık	—	—
D11. Özgürlük	—	—
D12. Sabır	1	... “En önemli aşamayı atlatmıştık. Artık farkındalardı. Bir sorunun farkına varırsak ve düzeltmek için gönüllü olursak, mutlaka başarılıydık. Bunu biliyordum.” (s. 152)
D13. Sağlıklı Yaşam	6	... “Babaannem her sabah kahvaltıda müşterilerine biraz çörek, birkaç dilim ekmek, yumurta, biraz zeytin, peynir, tereyağı, reçel ve birkaç bardak çay verirdi. Sağlıklı beslenme için yeterliydi” (s. 16) ... “Bundan sonra sağlıklı besleneceğiz. Aç ağzını bakayım, çiğden kereviz yiyeceksin. Bir de çimen suyu hazırladım sana... Ohhh mis gibi.” (s. 36-37) ... “Baban yaylaya gitti, arıları denetleyecek, bir ay yok. Organik bal alıyoruz ama ne kadar organik? Bundan emin olmalıyız değil mi?” (s. 37) ... “Sadece sebze pişti evde. Amaaaa sebzenin de yemeği değil, sebze yemeğinde yağ tuz olur. Biz buharda haşlanmış sebze yedik! Onu da kendi seramızda yetiştiriyorsa haşladık.” (s. 39) ... “Annem dengeli beslenmede karar kıldı, sebze de yiyor, mantı da. Yürüyüş yapıyor ama oturuyor da. Su içiyor ama kucağında gezdirmiyor.” (s. 157) ... “Saate baktım. Altı! Sabah altı! Kalkkk! Spor yapacağız. Spor sağlıklı yaşamın en önemli parçasıdır. Biz her sabah güne koşarak başlar, yüzerek

Değerler	f	Örnek Tümce
		devam eder, bisikletle geri dönebiliriz diye nefes nefese koşarken saydı babam. Annem ‘Triatloooooon! En sevdiğimmmmm! Hayatta en sevdiğim şey triatlooon’ diye çılgılık attı koşarken.” (s. 9)
D14. Saygı	1	“Şimdi Tefvîk abiciğim, bizim atalarımız buraya yıllaaaar önce göç etmişler. Çok yol gitmişler, günlerce at sürmüşler. Tam buraya geldiklerinde onları uçsuz bucaksız buğday tarlaları karşılamış. Buğday başakları rüzgârda dans ediyor, içinden kuşlar havalanıyormuş. Atalarımız bu manzara karşısında o kadar büyülenmişler ki “Biz burada yaşayalım.” demişler ve buraya yerleşmişler.” (s. 107)
D15. Sevgi	1	... “Fikriye yengem, dayımın karısı. Fikriye yengem çocukları çok severdi. Evlerinde dilediğimizce oynar, döker, saçar, takılırdık. Asla kızmazdı.” (s. 41)
D16. Sorumluluk	4	... “Bütün vatandaşlarımız, her türlü sorunlarını, dertlerini, ihtiyaçlarını bize bildirebilirler. Bizler bu günler için buradayız. Hizmet için buradayız. Vatandaşımız için hep destek, tam destek!” falan öyle bir şeyler söylüyordu.” (s. 81) ... “Sayın Bakan, “vatandaşların hepsi tek tek aransın, talepleri bizzat sorulsun” diye emretti. (s. 90) ... “Biliyor musun, ben de öyle. Harika bir iş çıkarttın. Senin gibi bir oğlum olmasını çok isterdim. Bütün bir kasabaya, tek başına, o kocaman yüreğinle 'Durun, abartmayın, saçmalayın, normal davranın!' dedin ve insanları kurtardın. Sen olmasaydın, bu olay kim bilir nerelere gidecekti. Bence günün birinde herkes sana teşekkür edecek ama bugün ben sana onlar adına teşekkür etmek istiyorum.” (s. 154) ... “Eğitimiyle, gelişimiyle, büyümesiyle, her şeyiyle, her şeyiyle. Bak buraya bir pano astım. Birsen’in yıllık, aylık, haftalık, günlük, saatlik ve dakikalık programını buraya yazdım. Niye? Çünkü annenin asli görevi çocuğuna ne zaman, ne yapması gerektiğini söylemektir. Nokta.” (s. 29)
D17. Tasarruf	1	... “Mutfağa girdiğimizde bizi yarım peynir ambalajları, küflenmiş zeytinler, çürümüş sebze meyveler, israf olmuş yiyecekler karşıladı. "Ben nasıl bu kadar çok şey aldım? Nasıl bunca şeyi israf ettim? Neden insanlara bu kadar çok yiyecek hazırladım. Bir tencere yemek neyimize yetmedi? Şuraya bak, bir de alışveriş listesi yapıp dolaba asmışım... Ah ben ne yaptım yaaa, ne yaptım?” (s. 148-149)
D18. Temizlik	2	... “Tövbeler olsun! Beni mi? Yenge bak biliyorsun, ben hiç sevmem yıkanmayı. Pazardan pazar kanıyorum ben. Bugün pazar bile değ...” Demeye kalmadı, iki itfaiyeci tepemden aşağı hortumu tuttu, saçlarını yıkadılar, beni keselediler ve havluya sarıp

Değerler	f	Örnek Tümce
		işlerine geri döndüler. İtfaiyeciler evin dışını yıkıyorlardı. Yengem beni kokladı, tırnaklarımın arasını falan kontrol etti, çürük var mı yok mu diye dişlerime baktı. Emin olduktan sonra beni içeriye aldı. Beş tane kadın evin içini temizliyordu. İki kadın da çamaşır suyu mu daha iyi temizler, sirke suyu mu diye kavga ediyordu.” (s. 42) ... “Tamamen temiz olduklarında artık evde yaşamaya başlayabilirler. Hijyen çok önemli. Hadi sen de git, kirletme buraları. (s. 43)
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	2	... “Babaannem, kasabadaki tek pansiyonun işletmecisidir. Burası bir ev gibidir. Misafirlerini çok sever, parası olmayandan para almaz. Gönlü geniş biridir.” (s. 14) ... “Kasabaya çok uzak olmayan bir alana Aşağı Buğdaylı'yı kurduk ve evlerimizi yeniden yaptık. Hep birlikte. Birbirimizden güç alarak... İş yerlerimizi, okulumuzu, hastanemizi yeniden yaptık. Her bulduğumuz boşluğa ağaç diktik. Kuşlar hemen geri geldi.” (s. 156)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Abartma Tozu adlı eserde 11 farklı değer toplamda 27 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer sağlıklı yaşamdır (f=6). Sağlıklı yaşamı; çalışkanlık (f=5), sorumluluk (f=4) ve aile bütünlüğü (f=3) değerleri takip etmektedir. Yardımseverlik (f=2) ve temizlik (f=2) değerleri de birden fazla kez işlenmiştir. Adalet, sabır, saygı, sevgi ve tasarruf değerlerinin ise birer kez vurgulandığı görülmektedir. Kitapta dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.8.3. Charlie'nin Çikolata Fabrikası Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 6. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların üçüncüsü Roald Dahl tarafından kaleme alınmış olan Charlie'nin Çikolata Fabrikası'dır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.13: Charlie'nin Çikolata Fabrikası'nda Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—
D2. Aile Bütünlüğü	1	... “Charlie Bucket çikolatayı yılda bir kez doğum gününde tadardı. Ailede herkes doğum günü için para biriktirir, büyük gün geldiğinde Charlie’ye küçük bir parça çikolata armağan edilirdi. Charlie o muhteşem doğum günü sabahlarını iple çeker, eline tutuşturulan çikolata parçasının yanından hiç ayırmadığı küçük tahta kutuya büyük bir özenle yerleştirir, som altından bir hazineymiş gibi saklardı.” (s. 16)
D3. Çalışkanlık	2	... “Ailenin tek çalışanı, Bay Bucet’tı. Bir diş macunu fabrikasında çalışıyordu. Sabahtan akşama kadar bir sıranın üstünde oturur, dolu tüplerin tepelerine minik kapaklar takardı. Ama diş macunu tüplerine kapak takan bir adama ne kadar para verirler ki. Zavallı Bay Bucket ne kadar sıkı çalışırsa çalışsın, tüp kapaklarını ne kadar hızlı takarsa taksın, kazandığı para o kadar büyük bir ailenin ihtiyaçlarının yarısını bile karşılamazdı.” (s. 15) ... “Fabrikalar arı kovanı gibidir” dedi Joe Dede. “İşçiler sabah girer, akşam çıkarlar. Ama Wonka’nın fabrikası öyle değil! O kapıdan giren ya da çıkan tek bir işçiye rastladın mı şimdiye kadar?”
D4. Dostluk	—	—
D5. Duyarlılık	—	—
D6. Dürüstlük	1	... “Öbürleri başlarını usulca sallayarak onayladılar: “Yalanın yok, tamamen doğrusun. Hem de dosdoğrusun” (s. 21)
D7. Estetik	1	... “Sonra, “Peki, ağaçları nasıl buldunuz bakalım?” diye bağırdı bastonuyla göstererek. “Ya güzelim, yemyeşil bitkileri? Ne kadar da sevimliler, değil mi? Çirkinlikten nefret ettiğimi söylemiştim! Üstelik bunların hepsi yenilebilir! Biri birine benzemez, her birinin ayrı bir tadı vardır! Çayır mı beğendiniz mi peki? Çimenleri mi ve düğün çiçeklerime ne dersiniz? Üstelik bastığınız çimenler, yeni keşfettiğim yumuşacık bir nane şekerinden yapıldı! Nanik adını verdim ona! Çekinmeyin! (s. 93)
D8. Mahremiyet	1	... “Artık Bay Wonka’nın akıllara durgunluk veren bu yeni şekerlemelerinin sırrını kimse öğrenemeyecekti. O tadına duyulmaz çikolatalar tarifini ne Bay Fickelgruber çalabilecekti ne de Bay Prodnose’e ne de Bay Slugworth. Casuslar mümkünü yok fabrikaya giremezdi.” (s. 32)
D9. Merhamet	1	... “Dondurucu bir sabah, Joe dede battaniyenin altından başını çıkardı, “bu çocuğun” dedi, “daha çok yemek yemesi gerekir. Bizim için fark etmez biz kocadık artık, yemesek de olur. Ama o büyüme çağında bir çocuk! Buna bir çare bulmalıyız! Oğlanın yakında iskeleti çıkacak!” (s. 61)
D10. Mütevazılık	—	—

Değerler	f	Örnek Tümce
D11. Özgürlük	—	—
D12. Sabır	—	—
D13. Sağlıklı Yaşam	1	... “Charlie’nin öbür yanında oturan bay Wonka, birden eğilip bir kulplu bardak aldı, Irmağa daldırıp çikolatayla doldurdu ve Charlie’ye uzattı “iç şunu“ dedi “sana iyi gelir! Şu haline bak açlıktan öleceksin neredeyse!” Sonra bir bardak daha doldurup Joe de verdi. “Sizin de Charlie’den bir farkınız yok,” dedi. Bir deri bir kemik kalmışsınız! Nedir bu haliniz? Galiba epeydir doğru düzgün bir şey yemediniz! (s. 114)
D14. Saygı	2	... “Bay Wonka, ‘Augustus!’ diye bağırdıktan sonra çocuğun elini yakaladığı gibi uzun uzun tokalaştı. “Sevgili oğlum, seninle tanıştığıma ne kadar sevindim! Ne kadar mutlu oldum, bilemezsin! Bunlar da annenle baban herhalde. Harika! Gelin! İçeri gelin! Evet, tamam ünlem haydi, içeri girin içeri!” (s. 84) ... “Veruca’nın babası, “tamam yavrucuğum, alınız güzelim ama Bay Wonkanın sözünü kesmemeliyiz.” (s. 100)
D15. Sevgi	3	... “Joe dede en yaşlılarıydı. Tam doksan altı buçuk yaşındaydı, daha ne olsun. Tüm yaşlılar gibi sevecen ve kırılğandı, bütün gün neredeyse hiç konuşmazdı. Ama akşamları sevgili torunu Charlie odaya girdi mi, sihirli bir değnek değmişçesine gençleşiverirdi. Bitkinliğinden eser kalmaz bir delikanlı gibi kabına sığmaz aşka gelirdi.” (s. 22) ... “Topu topu iki odası olan evde bir tek yatak vardı. Yatak, çok güçsüz ve bitkin oldukları için yaşlılara verilmişti. O kadar düşkünler ki yataktan çıktıkları görülmemişti.” (s. 14) ... “Vizon kürk sana ne kadar yakışmış! Geldiğine çok sevindim! Hiç kuşum yok, çok heyecanlı bir gün olacak! Umarım tadını çıkarırsın! Eminim çok eğleneceksin! Hiç kuşum yok! Baban mı? Nasılsınız Bay Salt? Siz de Bayan Salt olmalısınız. Sizlerle tanışmak benim için büyük mutluluk!” (s. 85)
D16. Sorumluluk	1	... “Şu büyük kırmızı kapıdan lütfen! Evet buradan! İçerisi sıcaktır! İşçilerin üşümemesi için fabrikayı sıcak tutmam gerekiyor! İşçiler çok sıcak iklime alıştırtılar, soğuğa dayanıklı değiller!” (s. 86)
D17. Tasarruf	1	... “Charlie, buz kesmiş parmakları arasında sınıksız tuttuğu parayı seyre dalmıştı. O anda o paranın onun için tek bir anlamı vardı: YİYECEK.” (s. 63)
D18. Temizlik	2	... “Umpa lumpaların erkekleri, ırmağın karşı kıyısında gördüğünüz gibi, yalnızca geyik derisi giyerler. Kadınları da yapraklarla örterler gövdelerini. Çocuklar hiçbir şey giymezler. Kadınlar üstündeki yaprakları her sabah değiştirirler... (s. 100) ... “Bay Wonka arkasına dönüp de Augustus Gloop’un yaptığına görünce, “Eyvah“ diye bağırdı. “Hayır,

Değerler	f	Örnek Tümce
		Augustus, olamaz! Lütfen, yalvarırım. Çikolatama asla insan eli değmemeli!" (s. 101)
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	1	... "Sen ve halkın benim ülkeme gelir, benim fabrikam da yaşarsınız dilediğiniz kadar kakao çekirdeği yiyebilirsiniz! Depolarım tepeleme kakao çekirdeği dolu! Her öğünün kakao çekirdeği yiyin isterseniz dilerseniz her gün hapır hupur yiyin, silip süpürün! İsterseniz ücretlerinizi bile kakao çekirdeğiyle ödeyebilirim!" (s. 99)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Charlie'nin Çikolata Fabrikası adlı eserde 13 farklı değer toplamda 19 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer sevgidir (f=3). Sevgiyi; çalışkanlık (f=2), dürüstlük (f=2), saygı (f=2) ve temizlik (f=2) değerleri takip etmektedir. Aile bütünlüğü, estetik, mahremiyet, merhamet, sağlıklı yaşam, sorumluluk, tasarruf ve yardımseverlik değerlerinin ise birer kez vurgulandığı görülmektedir. Kitapta adalet, dostluk, duyarlılık, mütevazılık, özgürlük, sabır ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sorularından dokuzuncusu katılımcıların 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımının ve sıklığının ne durumda olduğudur.

3.9.1. Çocuk Kalbi Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 7. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların başında Edmonto de Amicis tarafından kaleme alınmış olan Çocuk Kalbi vardır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.14: Çocuk Kalbi'nde Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—
D2. Aile Bütünlüğü	—	—
D3. Çalışkanlık	8	... "Saatler on'u gösterdiğinde sınıftaki herkes yerini almıştı. Elli dört kişilik bir sınıftı bu. Çocukların yaklaşık on beşini ikinci sınıftan tanıyorum. Sınıf

Değerler	f	Örnek Tümce
		birinciliğini kimseye kaptırmayan Derossi de aramızdaydı.” (s. 6) ... “N’eylersin? Vaktimi boşa harcamamaya çalışıyorum. Babam bir işe gitti چراغıyla. Annem rahatsız. Bu iş de bana kaldı. Ben de gramer çalışıyorum işte. Bugünkü dersimiz zordu. Ne yaptıysan aklıma girmedi.” (s. 40) ... “Coretti bana;”Şanslı Çocuk!” demişti. Hayır, arkadaşım, şanslı olan sensin, çünkü daha fazla ter döküyor, ailene yardım ediyorsun, çünkü altın gibi bir kalbin var senin. Benden Kat kat cesursun, canım arkadaşım.” (s. 43) ... “Garrone bütün sınıfın gözdesidir, ilk ödülü o aldı. Bu sene de sınıf birinciliğini kimseye kaptırmayacak. Onunla yarışacak kimse yok. Herkes onun bütün alanlarda önde olduğunu farkında. Matematikte, gramerde, yazı yazmada, resimde her zaman birinci o. İşlek zekasıyla her şeyi çarçabuk anlayıveriyordu. Ders çalışmak onun için oyun gibi bir şey. Öğretmenimiz onu sürekli över.” (s. 56) ... “Babanın yaşı geçkindi ama iş koşulları sonucu vaktinden önce çökmüştü. Geçinebilmek için ek işler de bulunuyor, gecesinin büyük bölümünü masa başında çalışarak geçiriyordu.” (s. 78) ... “Bir-iki gün önce Stardi’lerin evine gittim. Evleri hemen okulun karşısında. Stardi’nin kitaplığı beni hayran bıraktı. Alında ailesi pek varıl sayılmaz, kitaba ayıracak paraları yoktur. Fakat ders kitaplarını ve yakınlarının armağan ettiği kitapları dikkatle kullanır arkadaşım. Bütün harçlıklarını da kitap almak için biriktirir.” (s. 86) ... “Dün dersten çıkışta, hastalanan öğretmenimi ziyarete gittim. Aşırı çalışma sonucu rahatsızlanmıştı. Günde beş derse giriyor, bir saat de beden eğitimi yaptırıyor; sonra iki saat de akşam okulunda derse giriyordu. Yemeklerini ayaküstü yiyor, sabahdan akşama koşturuyordu.” (s. 114) ... “Yüzü kıpkırmızı kesilmişti, alnından terler boşalıyordu. Öğretmen, aşağıya inmesini istedi ama o inmedi.” (s. 131)
D4. Dostluk	1	... “Babam, Tatil günlerinde, sınıftaki bütün çocuklarla dost olmam için ya onlardan birini eve davet etmemi, ya da benim onlara girmemi istiyor. Bu Pazar Votini’yle dolaşmaya çıkacağız.” (s. 63)
D5. Duyarlılık	—	—
D6. Dürüstlük	—	—
D7. Estetik	1	... “Stardi renk dizmeyi de biliyor. Kırmızı ciltlilerin yanına beyazları; sarıların yanına siyahları, mavilerin yanına da beyazları koymuş.” (s. 86)
D8. Mahremiyet	1	... “Sus, onlara yardım etmeye geldiğimizi anlarsa utanabilir. Hemen gitmemiz gerek, dedi usul sesle”. (s. 21)

Değerler	f	Örnek Tümce
D9. Merhamet	6	... “Annem çantasındaki olanca parayı çıkarıp ona verdi. Crossi’yi de yanağından öptü.” (s. 22) ... “Kızlar acıyan gözlerle bakıyorlardı ona. O sırada, ellerinde çantalarıyla büyük-küçük, varıl-yoksul, birçok kız da onların yanına gelmişti. Şapkası mavi tüylü büyücek bir kız, cebinden iki bin liret çıkardı; ‘Olanca param bu. Herkes bir şeyler versin’ dedi.” (s. 28) ... “Sizler karın yağışına seviniyorsunuz. Ama ekmeği, odunu, barınacak yeri olmayan çocukları da düşünün. Kilometrelerce yürüyüp, soğuktan çatlayan elleriyle okula gidenleri düşünün. Karlar arasına gömülmüş, mağara gibi kaç okul var! Sizler kara sevinirken, biraz da yoksulları, yakacak odunu olmayan kimsesizleri düşünün.” (s. 68) ... “Benim sürekli yanımda durmamı istiyor. Şimdi durumu iyi değil ve onu burada bir başına bırakmak istemiyorum. Onun iyileştiğini görünceye değin yanında kalmama izin verir misin?” (s. 96) ... “Arkadaşınız Garrone’nin başına, bir çocuğun başına gelebilecek en acı şey geldi. Annesi öldü. Garrone yarın derslere girecek. Ama sizden, onun büyük acısına saygılı olmanızı rica ediyorum. O sınıfa girdiğinde, saygı ve ciddiyetle karşılayın. Onunla şakalaşmayın, gülmeyin.” (s. 133) ... “Dayan, yavrum, kendini salıverme! diyor. Pek çok çocuk bu sıcakta tarla işleri yapıyor. Cam fabrikalarında kavuran ateş karşısında çalışanlar da var. Derslerini çalış, sınıfı geç ve tatilin tadını çıkar. Yaz tatili nedir bilmeden çalışan yaşlılarını düşün. Şafakla kalkıp, gün batımına kadar ter döküyorlar.” (s. 151)
D10. Mütevazılık	—	—
D11. Özgürlük	—	—
D12. Sabır	—	—
D13. Sağlıklı Yaşam	—	—
D14. Saygı	6	... “Enrico: “Aramıza hoş geldin,” deyip el sıkıştı, sonra da öptü onu.” (s. 13) ... “Umarım sözlerimi anlamışsınızdır. Hayatınız boyunca şunu unutmayın ki, Calabria’dan gelmiş bir çocuğun, Torino’da kendi evinde hissetmesi gibi, Torino’da bir çocuğunda kendisini Calabria’da evinde hissetmesi gerekir. Hepiniz birbirinizi sevmeli, saygılı olmalısınız. Eğer aranızdan biri, “bu çocuk yabancı” diyerek onu aşağılayama kalkışırsa, yüzünün kızarması gerekir, dedi.” (s. 13) ... “Dördüncü kattaki emekli beye çıkalım da, hatırını soralım, dedi.” (s. 76) ... “Babamı gördüğünde epey mutlu oldu. Oturmamız için yer gösterdi ve daha iyice olduğunu söyledi.” (s. 76) ... “Öğretmenin evinden dönerken, pencereden sana bakıyordum; bir hanıma çarptın. Dönüp özü

Değerler	f	Örnek Tümce
		dileme gereği bile duymadın. Çok heyecanlı olduğun belliydi ama bu mazeret sayılmaz. Sokakta yürürken daha dikkatli olman gerek. Orada da uymamız gereken bazı kurallar vardır. Yaşlı biriyle, çocuklu bir hanımla, bir engelliyle karşılaştığında kenara çekilip yol ver. Yaşlılara, hanımlara, acılı insanlara saygı göstermeliyiz. Sokakta dalgınca yürüyen birini, arabalar geçtiğinde uyar; Eğer bir çocuksa alıp kenara çek. Ağlayan bir çocuk gördüğünde, derdini sor. Kavga eden küçükleri ayır, büyüklerden uzaklaş.” (s. 116) ... “Cenaze alayı gördüğün zaman da, saygılı davran, çünkü herkesin evinden bir cenaze çıkabilir. Engelli insanlarla karşılaştığında da saygıyı elden bırakma.” (s. 116)
D15. Sevgi	7	... “O, Enrico! Diyerek saçlarımı okşadı. “Bu sene üst kattaki sınıflardan birinde olacaksın. Koridordan geçtiğini bile göremeyeceğim için üzgünüm,” dedi hüzünlü bir sesle.” (s. 6) ... “Son dersi bitiren zil çalıp, kendimi dışarıda bulduğumda, benimle kardeşimi almaya gelen annemi gördüm. Hemen ona doğru atıldım. Annemin ellerini soyasıya öpmek az da olsa rahatlatmış içimi.” (s. 7) ... “Garip, okulun ikinci gününde, yeni öğretmenimizi sevmeye başladım. İlk derse bizlerle girmişti. Ara sıra, geçen yıl okuttuğu öğrencileri kapıda görünüyor, sevgiyle selamlıyorlardı onu.” (s. 8) ... “Birkaç çocuk hemen sınıfa dalıyor, telaşla öğretmenin elini ya öpüyor, ya da tokalaşıyor, sonra hemen uzaklaşıyordu. Onu sevdiklerinden olmalı, yanında bir an bile kalsalar mutlu olduklarını belli ediyorlardı.” (s. 8) ... “Benim iyi yürekli öğretmenim, seni hiç unutmuyum? Büyüdüğümde, ben de diğer öğrencilerin gibi, seni ziyarete geleceğim. Bir gün, ne zaman bir okulun kapısından geçsem veya bir öğretmen sesi duysam, senin sesinin duyduğumu hissedeceğim.” (s. 19) “Oğlunun yüzüne öpücükler konduran baba: “Sen beni bağışla. Şimdi anladım neler olduğunu. Sen Beni bağışla, canım yavrum! Hadi, gel benimle.”” (s. 83) ... “Bizi her zaman neşeli göreceğine söz veriyoruz, dedi Başka özverilerde bulunmamız gerekirse, elimizden geleni yaparız. Yeter ki siz üzülmeyin, bizim yüzümüzden sıkıntı çekmeyin. Sizi öyle çok seviyoruz ki, canımızı bile veririz sizin için.” (s. 144)
D16. Sorumluluk	10	... “Annemin söyledikleri doğrudu. Okulda, sesi en gür çıkan öğretmen oydu. Onun öğrencisi olduğum günler gelir aklıma. Öğrenciler dikkatlerini derslere versinler diye aralıksızca konuşur, hiç oturmazdı. Belleği de güçlüydü bu öğretmenimin. Öğrencilerinin birinin bile ismini unutmazdı. Okutmadığı çocukların bile notlarını öğrenmek için sürekli müdürün yanına

Değerler	f	Örnek Tümce
		giderdi. Okulun bittiği saatlerde öğrencilerini bekler, gelişim düzeylerini anlamak için kompozisyonlarını incelerdi. Yaptıkları bu kadarla da kalmazdı; her bir öğrencisinin evine de uğrardı. Bugün de ziyaret etme sırası bizim evdeydi.” (s. 18) ... “Yorgunluğu bakışlarından anlaşıyordu öğretmenimin. Fakat o yorulmayı dert etmez, çocukları her perşembe müzelere götürür, müzedeki eserler hakkında bilgilendirirdi.” (s. 19) ... “Başka bir şey istiyor musun, anne? Diye sordu. Şurubunu içtin m? Biterse hemen söyle, eczaneye gidip alayım. Odonları istifledim. Eti söylediğin gibi, sat dörtte ocağa koyacağım. Yağ satıcısı kadın geldiğinde ise sekiz metelik vereceğim. Hiçbir şeyi unutmadım, sen rahat ol.” (s. 42) ... “Olabilirdiğinde görünmemeye çalıştım ama beni fark ettiler. Eğer yaralanmasaydım daha erken ulaşacaktım. Kâğıdı ulaştırmaya çalışırken, ne tür zorluklar çektiğimi bilerseniz... Susuzluktan çatlayacaktım, dilim damağım kurumuştı. Görevimi layıkıyla yapamamaktan korkuyor ve her an, başka bir askerimizin daha şehit düştüğünü düşünüp kahroluyordum. Yine de görevimi yaptığım için mutluyum. Ama komutanım, sizde yaralısınız!” (s. 49) ... “Gidip senin yaptığını söyle. Başkasının haksızca suçlanmasına neden olmak kötü bir şey! Dedi.” (s. 72) ... “Eğitim konuları hariç, anlayışlı biriydi. Oğlunun okuluyla yakından ilgileniyor, eğitiminin aksamasına izin vermiyordu.” (s. 78) ... “Hayır, babacığım, bu işe bir son vereceğim; senin sevgin olmadan, ben bir hiçim. Beni eskisi gibi sevmeni istiyorum. Sana gerçeği anlatacağım. Eskiden çalıştığım gibi çalışacağım. Eter ki sen yine sev beni! Dedi” (s. 82) ... “Bu şehrin senin her şeyin olduğunu unutma. Burada doğdun; okula gittin, arkadaşlar edindin. Yaşadığın kentin sokaklarını sev, koru ve temiz tut.” (s. 116) ... “Ama o galibiyetinden çok, okul çantasını önemseddiği için, defterlerini kalemelerini kontrol etmeye başlamış. Dağılan kitaplarını düzenleyip, her zamanki sesiyle kız kardeşine ‘Hemen gidelim, yapmam gereken ödevler var!’ demiş.” (s. 120) ... “Garrofi burada da işini yapmanın yolunu bulmuştu: Başı önde gidiyor, salata yapılabilir bitkiler topluyor, parlak bir taş gördüğünde, içinde değerli bir şey bulunabilir diye, hemen alıp çantasına atıyordu.” (s. 155)
D17. Tasarruf	2	... “Paramız azalmış. Babamın sözlerine göre, hepimiz biraz özveride bulunması gerekiyormuş. Biz de üzerimize düşeni yapmalıyız, değil mi? Ben şimdi annemle konuşacağım, sen de benim sözlerime uyacağına söz vereceksin, deyip beni elimden tutarak annemin yanına götürdü.” (s. 143)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Bu ayın sonunda bana yelpaze laacağını söylemiştin. Enrico’da bir boya kutusu alacaktın. Biz bir şey istemiyoruz. Yok yere masrafa girmeni istemiyoruz. Biz halimizden memnunuz, anlıyor musun?” (s. 143)
D18. Temizlik	1	... “Konuşurken, bir andan da elini süpürgeyle, yerdeki yapraklarla dalları kenara süpürüyordu.” (s. 41)
D19. Vatanseverlik	6	... “Babası bir savaş kahramanı. Dediklerine göre üç de madalya almış.” (s. 14) ... “Babasının asker üniformalı, Prens Umberto’nun emrinde çarpışırken, madalya kazandığı 66 savaşının fotoğrafıydı.” (s. 42) ... “Bölüğümüzün kurtuluşu senin cesaretin ve gücünde, dedi çocuğa.” (s. 45) ... “Beden eğitimi dersi aldığımız öğretmene tam bir askerdin. Garibaldi birliklerinde çarpışmış. Milazzo Savaşı’nda aldığı kılıç yarasının izi hala boynunda duruyordu.” (s. 51) ... “Sevgili çocuklar, Bu kahramanlara sevgi ve saygı göstermelisiniz. Onlar vatanımızın koruyucularıdır. Arın, Düşman ordularından biri ülkemize göz dikecek olsa, onlar gözlerini kırpmadan ölüme giderler. Bir zamanlar onlar da sizin gibi çocuktu. Şimdiye sizden birkaç yaş büyükler. Aralarında zenginler de var, yoksullar da. Tıpkı sizler gibi her biri İtalya’nın farklı yerlerinde geliyorlar: Sicilyalılar, Sardunyalılar, Napolililer, Lombardiyalılar... Bu, 1848’in savaşlarından bile eski bir birlik. Ama bayrak aynı bayrak. Siz daha dünyaya gelmeden yirmi yıl önce, yurdumuz uğruna bu bayrağın altına savaşarak kaç kişi öldü, bilseniz!” (s. 55) ... “Subaylardan biri ona bir zafer madalyası attı; Bir diğeri gidip alından öptü. Üzerine çiçekler yağıyordu hala. O, otların üzerinde, bayrağın sarılı, bu selamlamalı görüyormuş gibi, yurdu için canını vermekle duyduğu onurla, gülümseyerek uyuyordu.” (s. 61)
D20. Yardımseverlik	4	... “Koridor, hele sınıfların önü ana-baba günüydü. Öğretmenler sürekli gelip gidiyor, çocuklara ve onların ailelerine yardım etmeye çalışıyordu.” (s. 6) ... “Küçüğün biri annesiyle okula giderken, anacadede annesinin elini bırakıp karşıya geçeyim demiş. Tam o sırada bir tramvay hızla geliyormuş. Roberti tramvayın çocuğa çarpacağını anlayınca, cesurca davranmış. Hemen çocuğun üstüne atılıp kenara çekerek kazadan kurtulmasını sağlamış.” (s. 10) ... “Ondan istenen her şeyi; kalem, silgi, kitap, çakı ikilemeden verir.” (s. 32) ... “Hiçbir şey. Size yardım etmek yeter bana. Eğer Almanlar için olsaydı, kılıcı bile oynatmazdım fakat ülkem için Ben Lombardiya’lıyım.” (s. 58)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Çocuk Kalbi adlı eserde 12 farklı değer toplamda 53 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer sorumluluktur (f=10). Sorumluluğu; çalışkanlık (f=8), sevgi (f=7), merhamet (f=6), saygı (f=6) ve vatanseverlik (f=6) değerleri takip etmektedir. Yardımseverlik (f=4) değerine de önemli ölçüde yer verilmiştir. Ayrıca dostluk, estetik, mahremiyet, tasarruf ve temizlik değerleri de birer kez vurgulanmıştır. Kitapta adalet, aile bütünlüğü, duyarlılık, dürüstlük, mütevazılık, özgürlük, sabır ve sağlıklı yaşam değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.9.2. Gökyüzündeki Mor Bulutlar Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 7. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların ikincisi Gülten Dayıoğlu tarafından kaleme alınmış olan Gökyüzündeki Mor Bulutlar'dır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.15: Gökyüzündeki Mor Bulutlar'da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—
D2. Aile Bütünlüğü	1	... “İşaura'nın özellikleri ve Jambuna Ana'nın İşaura ile bağlantısı da o belgelerde yazılı. Kil tabletlerde, İşuara'nın gökten düşme bir taş olduğu belirtiliyor. Küçük yaşta yetim ve öksüz kalan Jambuna'nın Tuha Dağı'nda yaşayan kavimler tarafından büyütüldüğü açıklanıyor. Jambuna'nın kabilenin din başkanı Şaman tarafından eğitildiğini de buradan öğreniyoruz.” (s. 54)
D3. Çalışkanlık	3	... “Hintli pilotla Türk pilotun dostluğu, çok eskilere dayanıyordu. İkisi de daha lise öğrencisiyken Amerika'da bir burs kazanmışlardı.” (s. 10) ... “Kaptan Pilot Murat, “Kanatlarının gücü tükeninceye dek uçan bir kuş gibi uçmak, uçmak, hep uçmak istiyorum. ”dedi. Niraveda onun bu coşkusundan çok etkilendi. Çok geçmeden, valinin özel uçağına pilot olmasını sağladı. ve kaptan Pilot Murat için dursuz duraksız, uçuşlarla dolu çalışma yılları başladı.” (s. 124) ... “Üç kız artık dünyanın değişik yörelerinde bulunan ünlü okullara devam ediyorlardı. Her biri öylesine başarılıydı ki... Bayan Niraveda nice övünse yeriye.” (s. 125)
D4. Dostluk	4	... “İlk karşılaşmaları, Boston'daki teknik okulda olmuştu. Sonradan birbirlerini çok sevmiş, bir yıl boyunca kardeş gibi yaşamışlardı. Daha sonra ikisi de

Değerler	f	Örnek Tümce
		ülkelerine dönmüşlerdi. O zamandan bu yana sürekli yazıyorlardı. Arada bir telefonla da görüştükleri oluyordu. Ama bir türlü buluşma olanağı bulamamışlardı.” (s. 10) ... “Boston’da öğrenciyken tek arkadaşım Murat’tı. Boş zamanlarımızda türlü düşler kurar, doyumsuz söyleşilere daldık. Bu arada birbirimize, ülkelerimizin özelliklerini anlatırdık. O sırada kendisine Himalayalarda bulunan gizemli bir yerden söz etmiştim. Eğer bir gün Hindistan’a gelirse oraya götürmeye söz vermiştim. Sözümü yerine getirme olanağı bulursam, yanıma seni de alacağım. Ama şimdilik pek fazla açıklama yapmak istemiyorum, dedi.” (s. 11) ... “Jambuna izdaşları, çok garip kimselermiş. Günümüzde değil de sanki eski zamanlarda yaşıyor gibiymişler. Sevgi, dostluk, barış, iyilik, güzellik, doğruluk tutkunuymuşlar. Dünyanın unuttuğu bu kavramları, hala insanlığı mutlu kılan en önemli etkenler olarak benimsiyorlarmış.” (s. 51) ... “Kaptan Pilot Murat! Geçen hafta, sağlık denetiminden geçtiniz. İçimizden biri de benzer amaçla oradaydı. Sizi Prof. Çuen ile arkadaşlığa başladığımızdan bu yana izliyoruz. Olağanüstü iyi bir arkadaş edindiniz. Aslında siz de öteden beri insanlık bakımından yozlaşmamış bir kişisiniz. Bizler sizler gibi iki sağlam dost edinmenin sevinç ve onurunu duyuyoruz. Biliyorsunuz, tüm dünya peşimizde. Ama henüz kimliğimizi açıklamaya hazır değiliz. Zaten dünya da buna hazır değil.” (s. 161)
D5. Duyarlılık	4	... “Saygıdeğer Büyük Öğretmen, üst üste oluşan gizemli rastlantılara karşın, görevi kabul etmemek aşırı duyarsızlık olacak. Oysa ben, yüreği sevki dolu, duyarlı bir insanım. Şimdiye değin bu özelliğimi yitirmedığım için çok seviniyorum.” (s. 67) ... “Hangi renten, hangi ırktan, hangi dinden olursa olsun, yeni ve çok insan tanımak... Dostluklar kurmak. Sevgileri, acıları, sevinçleri, coşkuları, güzellikleri insanca paylaşmak... Daha neler neler düşlemişti pilot olmayı kurarken.” (s. 74) ... “Bayan Niraveda doğa aşığıydı. Çevre dostuydu. Her fırsatta çıkarıcı ş adamlarının, ikiyüzlü politikacıların ve bilgisiz insanların doğayı kirleterek yok etmesine karşı çıkıyordu. Çevre için savaş veren bilinçli kuruluşlara ve kişilere sürekli olarak para yardımı yapıyordu. Zaman zaman iletişim araçları yoluyla açıkladığı değerli görüşleri çevre dostlarına adeta slogan oluyordu.” (s. 76) ... “Yaşadığınız dairede telefon var. Faturaları da ben ödüyorum. Ülkenizi neden oradan aramıyorsunuz?” ‘Efendim, annem ve teyzem iki yaşlı kadın. Onları aradığımda öylesine coşkuya kapılıyorlar ki... Evdeki kediye yedirdikleri ciğere kadar her bir ayrıntıyı anlatmaya kalkışıyorlar. Kendilerini kırmıyor, anlattıklarını sabırla dinliyorum. Sonra

Değerler	f	Örnek Tümce
		benim buradaki yaşantımı soruyorlar. Biraz da ben anlatıyorum. Böylece kabarık bir fatura geliyor. Siz böyle bir yük altına sokmak istemiyorum.” (s. 80)
D6. Dürüstlük	—	—
D7. Estetik	—	—
D8. Mahremiyet	1	... “Bu konuları yabancılarla konuşmak adetim değildir. Nasıl olup da size böylesine ayrıntıyla açıldığımı ben de şaşıyorum. Demek ki, bu da bir gereksinimmiş. Bana güven verdiniz. Sanırım dilimin ölçüsüz biçimde çözülmesi, bundan kaynaklanıyor.” (s. 86)
D9. Merhamet	3	... “Üç çocuğu, ölümün pençesinden kurtarıp kendilerine göz kamaştırıcı bir yaşam ortamı sağladığı için kim bilir ne denli mutlu oluyordur.” (s. 66) ... “Bir değil üç çocuğun annesiyim. Onların yaşamalarına yardım ettiğim için kendimi gerçek bir anne olarak duyumsuyorum. Çünkü, onlar için çok acı çektim.” (s. 86) ... “Timsahın karnından çıkarılan küçük Fatima’ya, İndira’ya yaptığım gibi sahip çıkıp çıkamayacağımı soruyordu. Bu arada olayın ayrıntısını özetledi. Bir an tepeden tırnağa ürperdim. Kendimi timsahın ağzına düşmüş gibi duyumsadım. Sonra toparlandım. Çocuğun hemen İsviçre’deki hastaneye götürülmesini söyledim. Her türlü gideri üstlenip küçük kızın yaşama dönmesi için yardımcı olmaya söz verdim.” (s. 89)
D10. Mütevazılık	2	... “İkisinin de kökenleri çok değişikti. Hintli genç Rapiki, çok iyi yetiştirilmiş, seçkin bir aile çocuğuydu. Türk dostuna Hindistan’ın gizemlerini açarken ölçülü ve abartısız, hatta alçak gönüllü davranıyordu.” (s. 12) ... “Yaşadıkları yörelerde, bu tür bir kaynak bulunmadığından, Jambuna’ya gelebilmek için her türlü zorluğu göze alıyorlardı. Jambuna konuklara renk, ırk, dil, din, cinsiyet ayrımı gözetmeden kucak açıyordu.” (s. 27)
D11.Özgürlük	—	—
D12. Sabır	—	—
D13. Sağlıklı Yaşam	1	... “Sevgili Prof. Çuen, dün süpermarkette süt alırken, sizinle dirsek dirseğe geldik. Size gülümsedim ama öylesine dalgındınız ki. Doğrusu çok bilinçli besleniyorsunuz. Aldığınız süt piyasanın en iyi sütü.” (s. 161)
D14. Saygı	1	... “Murat hemen ayağa kalktı. Saygıyla onun elini öptü.” (s. 106)
D15. Sevgi	10	... “Sevgili kardeşim Rapiki!... Bu ne şaşırtıcı bir karşılama! Seni çok özledim. Yıllar sonra yeniden buluşacağımız için çok sevinçliyim.” (s. 9)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Anlaşıldı Murat... Ben de seni çok özledim... Şimdi uçağına koyuyorum... Seni kucaklamaya geliyorum...” (s. 9) ... “Bu inanç yaygınlaştıkça köylüler iki gence sahip çıktı. Onlara, hayvan derilerinden güzel bir çadır yapıverdiler. Şaman onları dağlara özgü törenlerle evlendirdi. İlk zamanlar, birbirleriyle işaretleşerek anlaşıyorlardı. Sonradan gençler, onların dillerini öğrenmeye başladılar. Bu davranışları da köy halkının sevgi ve ilgisini artırdı.” (s. 18) ... “O, kendini belli bir ırka y ada kavime değil, insana adanmıştı. İnsanlara İnsanlık İlkeleri’ni paylaştıkça coşkusu, sevinci, sevgisi katmerlenerek büyüyor, büyüyordu.” (s. 27) ... “Nirevada her fırsatta, b çocukların kendisi için dünyaca ünlü mücevher koleksiyonundan daha değerli olduğunu belirtiyor. Gerçekten ölümden kıl payı kurtulan bu kızların üzerine titriyormuş.” (s. 64) ... “Onu ilk görüşte sevdiğinizi anladım. Bu çok iyi. Sevgi insanlar arasında olduğu gibi bu tür ilişkilerde de çok önemlidir. (s. 73) ... “Bu yoğun bakım bir yıl sürdü. Onu işlerimin elverdiğince sıklıkla görmeye gidiyordum. Bir gün hastane bahçesinde birdenbire karşıma çıkıp kollarımı boynuma dolamasın mı? Böyle bit mutluluğu yeryüzünde duyumsayan olmamıştır sanırım.” (s. 85) ... “Efendim, bu eşsiz armağana yürekten teşekkür ederim. Benim de size küçük bir armağanım var. Çiçeklere düşkün olduğunuzu biliyorum. Ülkemden bir tutam çiçek getirmiştım. İzin verirseniz, onları size sunacağım, dedi.” (s. 107) ... “Jambuna Ana bilge bir insandı. İlkelerinin dinle ilgisi yok. O, insanlarda insan olma bilinci oluşturmaya çalışan biriydi. Jambuna izdaşları çeşitli dinlerden insanlar. Jambuna Ana din, dil, ırk, renk ayrımı gözetmeksizin tüm insanlara kucak açmış.” (s. 153) ... “Anladığım kadarıyla evren içinde insanoğlunun yeri çok önemliymiş. Hele insan yüreğinde oluşan sevgi! Dünyalara bedelmış. İyi ki insanlığı sevgisizlikten, duyarsızlıktan kurtardınız. İnsanlık sizlere nice teşekkür etse azdır,” dedi. Söyleşiyi sessizce izleyen Bayan Niraveda hemen söze girdi.” (s. 178)
D16. Sorumluluk	3	... “Efendim, bu taşın adı İşaura’dır. Bilge Jambuna Ana, İşaura’yı yaşamı süresince vücudunda taşımıştır. Bu taş, ölümünden sonra kaybolmuştur. Onu sizin gibi bir yabancıнын bulması çok anlamlıdır. Jambuna Ana ırk, din, dil ayrımı yapmadığı için bir bakıma taşın size geçmesi bizleri şaşırtmadı. Ama bu taşı bulmakla bazı görevleri üstlenmeniz gerektiği ortaya çıktı.” (s. 53) ... “Sürekli olarak sözünü ettiğiniz görev nedir? Sizin, inançlı bir insan olduğunuzu ve konuya ilgi göstereceğinizi sezinlemiştim. Görevi de en iyi şekilde yapacağınıza inanıyorum.” (s. 56)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Sizin, inançlı bir insan olduğunuzu ve konuya ilgi göstereceğinizi sezinlemiştim. Görevi de en iyi şekilde yapacağımıza inanıyorum. Şimdi, dikkatle dinleyin lütfen. Her şeyi açık seçik anlatacağım.” (s. 56)
D17. Tasarruf	—	—
D18. Temizlik	—	—
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	—	—

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Gökyüzündeki Mor Bulutlar adlı eserde 11 farklı değer toplamda 32 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer sevgi olup (f=10), onu dostluk (f=4) ve duyarlılık (f=4) takip etmektedir. Çalışkanlık (f=3) ve merhamet (f=3) değerleri de önemli ölçüde yer almıştır. Mütevazılık (f=2) ve sorumluluk (f=2) değerleri ikişer kez vurgulanmıştır. Aile bütünlüğü, mahremiyet, sağlıklı yaşam ve saygı değerleri ise birer kez yer almaktadır. Kitapta adalet, dürüstlük, estetik, özgürlük, sabır, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.9.3. İçimdeki Müzik Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 7. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların üçüncüsü Shoron M. Draper tarafından kaleme alınmış olan İçimdeki Müzik'tir. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.16: İçimdeki Müzik'te Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—
D2. Aile Bütünlüğü	3	... “Annemle babam beni hep konuşmalarıyla sarıp sarmalardı. Sohbetler ve gevezelikler. Kelimeler ve sesler. Babam bana şarkılar söyler, annem güç veren kelimeler fısıldardı kulağıma.” (s. 5) ... “Annem bana bakmıyordu. Gözlerini Dr. Hugely'e dikmişti. Elindeki mendili buruşturdu ve ayağa kalktı. “Size bir şey söyleyeyim Doktor. Ne cennette ne de cehennemde Melody'i bir bakım evine gönderme ihtimalimiz var!”. (s. 26) ... “Annemin gözleri yaşarmış, burnu kızarmıştı. Bana yumuşacık ve duygu dolu gözlerle bakıyordu. Düşününce aileme hiç ama hiçbir zaman doğrudan bir şey söyleyememiş olduğumu fark ettim. Birkaç tuşa

Değerler	f	Örnek Tümce
		bastım ve cihaz benim hiçbir zaman söyleyemeyeceğim yeni kelimeleri seslendirdi. ‘Sizi Seviyorum.’ Annem kendini bırakmıştı. Gözyaşları içinde babama tutundu. Babam da birkaç damla gözyaşını içine çekmeye çalışıyordu. Ama hepsini kaydetmişti.” (s. 122)
D3. Çalışkanlık	13	... “Bayan V onaylarcasına başını salladı. “Bu çok eğlenceli olacak. Ama istediğin şeyleri tam olarak anlatabilmek için çok alıştırma yapmalısın.” (s. 119) ... “Noel tatilinde her gün Bayan V ile alıştırma yaptım. Doğru tuşlara nasıl basarım, bir kademeden ötekine nasıl kolayca geçerim, nasıl kullanabilirim. Ben değil yerine nasıl değilim diyebileceğimi ya da ben gidiyor yerine gidiyorum diyebileceğimi öğrendim. Zordu. Makineyi karıştırıp duruyordum ama Bayan V vazgeçmeme izin vermiyordu. Vazgeçmek istemiyordum.” (s. 123) ... “Elvira’nın yardımıyla sınıfta soruları da daha rahat cevaplayabiliyorum. İlk defa öğretmenlerimin not defterinde cevapları gerçekten bilip bilmediğimden emin olmadıkları için numaradan verdikleri notlar yerine sahiden benim verdiğim cevaplara göre verdikleri gerçek notlarım yazıyor. Yazıcımdan çıktısını aldığım cevaplar ve diğerleri!” (s. 129) ... “Her yıl okulumuz Akıllı Çocuklar yarışması’na bir takım gönderiyor. Yerel turlar tüm şehirler ve ülkenin dört bit yanından ilk okulların katılımıyla bir otelde gerçekleştiriliyor. Geçen sene bizim okulumuz bölgede ikinci olmuştu. Müdürümüz o kadar gururlanmıştı ki takımdakiler sadece dördüncü, beşinci ev altıncı sınıflar olsa da tüm okul için pizza aldirtmişti.” (s. 130) ... “Bay Dimming bir süre kaldı. Başını kaşdı. En sonunda, boğazını temizleyip, ‘Bugünkü yarış ve Butterfinger’ı kazanan, mükemmel bir sonuçla... ’ bir kez daha durdu, başını salladı ve yeniden ‘Sınıfta her soruyu doğru cevaplayan tek kişi.. Melody Brooks.’” (s. 135) ... “Yüzücülerin olimpiyatlara nasıl hazırlandığını bilmiyor musun? Sabah erkenden kalkıp akşam geç saatlere kadar yüzerler. Sahada saatlerce koşarlar, üstelik onları destekleyen o kalabalık seyirci olmadan. ‘Ben fazla hızlı koşamam,’ yazdım ve sırttım. ‘Belki koşamazsın ama okuldaki en hızlı ve en güçlü beyin seninki ve sen gelecek hafta bilgi yarışması takımına girmek için yazıacaksın.’ (s. 143). ... “Akşam yemeğinden sonra fen çalışmaya başladık. Bacaktaki kemiklerin femur, tibia, patella ve fibula olduğunu öğrendim. Neden daha kolay isim verip, “diz kemiği” ya da “ince bacak kemiği” demiyorduk ki? Yine de ezberledim.” (s. 145)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Öğle arası ve çıkışı saymazsak günün geri kalanında kasetleri dinleyip Catherine ile çalıştım. Gerçekler, tarihler ve krallar hakkında test yaptım. Bu benim için biraz zordu. Kelimeler kolayca zihnime akıyordu. Fakat sayılar sanki kay gibi dibe batıyorlardı. Neden bilmiyorum.” (s. 147) ... “Hafta geçiverdi. Her gün okulda Catherine’le, okul sonrası Bayan V ile ve her akşam evde çalıştım. Tahtamdaki her kademenin kelimelerini tekrar ettim. Uzun kelimeleri hecelemeye ve olaylar ile tarihlerini eşleştirmeye çalıştım. Kendi oyunlarımı icat ettim. Annem beni çiçekler ve tıp terimleri hakkında test etti. Babam ekonomi, perakende yönetimi ve spor hakkında sorular sordu. Hepsini yaladım yuttum.” (s. 148) ... “Bütün gün kaynaşma sınıflarına katılmadım Son dakikaya kadar çalışmak istiyordum ama son zil çalar çalmaz Catherine’in koluna yapıştım. ‘Acele et!’ yazdım. ‘Bay Dimming’in odasına.’” (s. 156) ... “Geçen hafta Melody Brooks bizimle deneme testine katıldığında, iyi sonuç almasını şanslı bir kaza sonucu sanmıştım. Ama dün Melody bizi çok şaşırttı. Her soruyu doğru yanıtlamıştı. Durdu, herkesin bunu anlamasını bekledi ve “Hepsini,” dedi.” (s. 167) ... “Bana makaleyi okudu: Spaulding Street İlkokulu’nun beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinden oluşan yetenekli takımı 86’ya 85 skorla dün akşamki Akıllı Çocuklar Bilgi Yarışması’nı kazandı. Kendi seviyelerinin çok daha üstünde olan soruları, göz kamaştıran bilgileri ve yetenekleriyle cevaplayarak diğer yedi takımı elediler.” (s. 209) ... “Neredeyse iki haftadır çalışıyoruz. Her akşam Bayan V ile çalışma. Kelimeler, şehirler, eyaletler, ülkeler, başkentler, okyanuslar, nehirler, renkler, hastalıklar, hava durumu, sayılar, tarihler, hayvanlar, krallar, kraliçeler, kuşlar, böcekler, savaşlar, başkanlar, gezegenler, yazarlar, generaller, yasalar, alıntılar, ölçüler, denklemler, tanımlar... Kafamdan hiç durmadan veriler geçip duruyor. Ama şimdi hazırım. Takımız hazır.” (s. 215)
D4. Dostluk	2	... “Sürekli Rose’u düşünüyorum. Fikrini de beni sevmeyse diye korkuyorum Ama Rose ben anlıyormuşum gibi benle konuşuyor ve ne demek istediğimi çözmeye uğraşıyor. Bir gün iletişim tahtamda yeni ve ayakkabı kelimelerini işaret ettim ve sonra güzel, ardından ayakkabılarına baktım. Yeni spor ayakkabılarını fark ettiğimi ve beğendiğimi söylemek istemiştin. İlk başta bunu yapabildiğim için şaşırmış göründü. Çünkü kimi zaman iletişim tahtamı kullanarak ne düşündüğümü mantıklı bir şekilde anlatmam çok uzun sürebiliyor.” (s. 91) ... “Catherine için aldığım kartta ise video oyunları, MP3 çalarlar, bilgisayarlarla dolu bir masada genç bir kadın vardı, hepsine kulaklıklarla bağlıydı. İçinde,” Her zaman beni bağlantıda tuttuğun için, tüm yaptıkların için teşekkürler, yazıyordu.” (s. 217)

Değerler	f	Örnek Tümce
D5. Duyarlılık	1	... “Karmaşık şeyleri anlamakta güçlük çekse de Maria insanları ve onların hislerini anlayabilir. Birkaç yıl önce bir sabah bana “Melly Belly bugün neden üzgünsün?” diye sormuştu. Japon balığının önceki gün öldüğünü nereden bilebilirdi? Bana sıkı sıkı sarılmasına ses çıkarmamıştım, kendimi daha iyi hissettirmişti.” (s. 33)
D6. Dürüstlük	1	“Bay D Rose’a gülümsedi. ‘Öğrenciler iki kâğıt alacaklar. Birine cevaplar yazılacak diğeri ile de cevap kağıdınızı örteceksiniz. Dürüstlüğe inanıyorum ama ekstra bir kâğıttan da zarar gelmez.’” (s. 160)
D7. Estetik	1	... “Eskiden Bayan V ve annem hastanede birlikte çalışıyordu. Annem çocukların Bayan V için çıldırdığını söylerdi. Prematüre bölümünde, kanserli çocukların bölümünde ve çocuk yanık bölümünde de aynı parlak kıyafetleri giydiğini anlatırdı. Cesurca, tasvip etmeyenlere aldırmaııp, ‘Renkler bu çocuklara yaşam ve umut veriyor,’ demişti.” (s. 39)
D8. Mahremiyet	1	... “Okulda tuvalete girmek berbat bir şey. Birinin beni sandalyemden kaldırması ve tuvalete oturtması gerekiyor ve orada tutması gerekiyor ki düşmeyeyim. Bittiğinde ise altımı silmeleri gerek.” (s. 163)
D9. Merhamet	6	... “Annem klasik müzik sever. Gün boyunca CD çalarından ihtişamlı, etkileyici Beethoven senfonileri yükselir. O parçalar bana her zaman parlak mavilikleri hatırlatır ve taze boya kokusunu duyumsarım.” (s. 9) ... “Ollie tüm gününü küçük fanusun içinde daireler çizerek ve yalancı dala doğru yüzerek geçiyordu. Her zaman aynı yöne doğru yüzerdi. Rotasını değiştirdiği zamanlar, sadece sabah ve akşam annemin birkaç parça balık yemini fanusa attığı zamanlardı. Yemi yutup kakasını yaptıktan sonra tekrar daireler çizerek yüzmesini izlerdim. Onun için üzülürdüm.” (s. 57) ... “Gözlerimin tam içine baktı. ‘Bu miniğin tombul, güzel ve sağlıklı olması için dua edeceğiz,’ dedi. ‘Melody, seni çok sevdiğimizi biliyorsun, olduğun gibi. Ama kardeşinin senin yaşadığın zorluklarla karşılaşmamasını umuyoruz.’” (s. 66) ... “Annemle Babam Cumartesi günü işten izin alana kadar aradan haftalar geçti ama Şükran günü herkes için uygundu. Geziden önceki gece uyuyamadım. Annemin konuşmasından anladığım kadarıyla Rose’un ailesi hoş insanlardı. Rosu’unda bizimle gelmek istediğine inanamıyordum! Benimle, tekerlekli sandalyede kızla gelmek istiyordu.” (s. 104) ... “Sadece incinmeni istemiyorum Melody. Sesi samimi geliyordu. Bir nebze.” (s. 158) ... “Umarım bunlar cesaretini kırmamıştır. Sadece seni korumak istemişim.” (s. 161)
D10. Mütevazılık	—	—
D11.Özgürlük	4	... “Ama bazen bende öyle hissediyorum. Birisi benim de söylemek istediklerimi başımın üzerindeki baloncuklara yazsa, böylece insanlar ne

Değerler	f	Örnek Tümce
		düşündüğümü bilse? Benim yerime konuşan o kocaman baloncuklarla yaşayabilirdim.” (s. 79) ... “Benim içinse konu özgürlükten ibaretti. Artık odada hareket etmek için kimseyi beklemem gerekmiyordu. İstedğim gibi gidiyordum. Güzel. Bizi diğer sınıflarla kaynaştırmaya karar verdiklerinde yeni sandalyem çok işime yaradı.” (s. 83) ... “Rose sonunda anlayıp, ‘Ah! Caz sevmiyorsun değil mi? Ben de sevmiyorum!’ dedi. İkimiz de o kadar çok güldük ki Bayan Lovelace eliyle sus işareti yaparak bizi uyardı. Hayatımda hiçbir öğretmen sınıfta biriyle konuşuyorum diye beni uyarmamıştı! Bu dünyadaki en güzel duygu olabilirdi! Diğer çocuklar gibi hissediyordum.” (s. 91) ... “Bu aptal şakaya herkes benimle birlikte güldü. Kollarım ve bacaklarıma pek hâkim olamasam ve gülerken biraz salya akıtsam da hayatımda ilk defa grubun parçasıymış gibi hissediyordum.” (s. 126)
D12. Sabır	3	... “Babam Bayan Shannon’a ‘Evet, bizim zaten bildiğimiz şeyleri başkalarının fark etmesi zaman meselesi,’ dedi. ‘Ona yapabileceklerini gösterme şansı vermenizi takdir ediyoruz.’” (s. 93) ... “İnsanlara karşı sabırlı olmayı öğrenmişim. Bir kez daha Rose’un bilgisayarını işaret ettim ve sonra kelimeleri, ben de. Tahtamdaki tüm kelimelere baktım ve daha güzel, daha hoş, daha havalı kelimelerini aradım ama hiçbirini yoktu. Bu yüzden iyiyi işaret ettim ve alfabeyle gidip D A H A harflerini sıraladım. Daha iyi. Ahmak gibi gözüküyordum.” (s. 110) ... “Kızmaya başlasam da onları duymazdan gelmeye karar verdim. Odaklanmalıydım.” (s. 157)
D13. Sağlıklı Yaşam	—	—
D14. Saygı	5	... “Bazen insanlar adımı bile sormuyor, hiç önemi yokmuş gibi ama adım önemli. Benim adım Melody..” (s. 8) ... “Beşinci sınıf birkaç hafta önce başladı ve birkaç havalı şey oldu. Başımın üzerinde Garfield’inkiler gibi konuşma balonları çıkaran bir aygıt alamasam da akülü sandalye aldık ve okulda ‘kaynaştırma sınıfları’ denilen bir uygulama başladı. Eğlenceli olacağını düşünmüyordum. Daha önce hiçbir şeye dahil edilmemişim. Ama bu sınıflar, benim gibi çocuklara herkesin ‘normal’ öğrenciler dediği çocuklarla tanışma fırsatı veriyor olmalıydı. Normal de neyse! Peh!..” (s. 82) ... “Eğitim kurulu size müzik öğretmemi zorunlu kılıyor. Ama yönetmelikte ben bu dersi verirken sizin oturuyor olmanız gerektiğine dair bir şey yazmıyor. Şimdi sessizce ayakta durun yoksa misafirlerimize saygısızlık ettiğiniz için sizi müdürün yanına yollayacağım.” (s. 86) ... “Bayan V elimi ellerine aldı. Hiç de bile. Seni takdir edecekler, eminim. Sen Spaulding Street

Değerler	f	Örnek Tümce
		İlkokulu'nun Stephen Hawking'isin. Onlar çok şanslı." (s. 174) ... "Bay Dimming Rose, Connor ve Claire ile konuştuktan sonra sevinçli bir yüzle yanımıza geldi. Melody, bu çok büyük bir heyecan. Orada harikaydın! Takımımızla ve özellikle seninle çok gurur duyuyorum." (s. 186)
D15. Sevgi	16	... "İkimiz de gülmekten katıldık sonra bana sıkıca sarıldı. Onu sevdiğimi söyleyebilmeyi çok isterdim." (s. 77) ... "Annem aç mı yoksa susamış mı olduğumu ve bir bardak süte mi yoksa suya mı ihtiyacım olduğunu bilir. Gerçekten hasta mıyım yoksa numara mı yapıyorum hemen anlar. Çünkü bazen evde kalmak için iyi hissetmiyormuşum gibi yapıyorum. Ateşim Var mı yok mu alınma bakıp söyleyebiliyor. Dereceyi sadece haklı olduğunu kanıtlamak için kullanıyor." (s. 77) ... "Sonunda bir kız yerinden kalkıp sandalyeme kadar yürüdü. Eğilip doğrudan yüzüme baktı. Sonra gülümsedi. Bize gülen arkadaşlarına kaşlarını çatan uzun saçlı kızdı. Yumuşak bir sesle, Ben Rose, dedi." (s. 89) ... "Rose için çizebilmek isterdim. Çantasında ve defterlerinde gül motifleri var. Annes böyle şeyleri nerden buluyor bilmiyorum. Rose'un adı gerçekten kendisiyle uyuyor; güzel, narin ve etrafında olması çok hoş. Gerçek güller gibi dikenleri olsa eminim farketmezdim." (s. 102) " 'Ben! Ben! Dürttüm.' 'Eveet, tabiki seni alacağım Mello Yello!' dedi gülerek. 'Birlikte öğreneceğimiz yeni kelimeleri düşünsene. Öğrenmen için her bir balığın adını yazacağım!'" (s. 103) ... "Catherine elini vurmam için havada tutarak, "Seninle gurur duyuyorum! Sen de duymalısın! diye fısıldadı. Ama hareket etmedim." (s. 136) ... "Böylece telefonu kapattı. Penny'i yere bıraktı ve ellerini kalçasına dayayıp dönüp bana baktı. Bakışıyla bana sarıldığını anladım ve biraz daha iyi hissettim." (s. 141) ... "Bay D ciddi bir şekilde, 'Bu tip konuşmalar girmeyeceğim, anlaşıldı mı?' Dedi. Melody ile gurur duyuyorum. Onu hafife aldığım için pişmanım ve takımımızda yer alacağı için memnunuz." (s. 167) ... "Annem, babam, Penny Bayan V ve Catherine odada beni bekliyordu. Lotoyu kazanmışım ya da buna benzer bir ley olmuş gibi bana sarılıp beni öptüler. Catherine küçük bir mutluluk dansı yaptı. Babam her şeyi kamerasına kaydettiğini söyledi." (s. 186) ... "Bayan V, 'Melody, süpersin!' diye bağırды. Annem, 'Tatlım seninle çok çok gurur duyuyorum!' dedi." (s. 186) ... "Babam bir kolunda Penny bir elinde kamerayı dengelemişti. Annem, Catherine ve Bayan V aceleyle

Değerler	f	Örnek Tümce
		yanıma geldiler ve beni boğarcasına sarıldılar.” (s. 194) ... “Babam uzanıp yanağımdan öptü. Yavaşça, ‘Seninle öyle gurur duyuyorum ki patlayabilirim,’ dedi. ‘Seni seviyorum Melody.’ (s. 210) ... “‘Catherine’, yazdım. Hazırlanmama yardım etmesine teşekkür etmek için.” (s. 217) ... “Bana sarıldı. ‘Her şey güzel olacak, tatlım. Sen hala en zekisi ve dünyadaki en harika kızsın.’” (s. 226) ... “Beni kucağına çekti. Eskisi gibi kucağına sığmasam da iyi hissettiriyordu. Hafif hafif mırıldanarak beni salladı. Sonunda kalp atışlarını dinleyerek uyuyakalmışım.” (s. 229) ... “Penny şişlikler, morluklar, alçı ve yeni bir kırmızı şapka ile hastaneden döndü. Doodle tekrar kollarında. Onu şımartıyorlar. Bizim için sorun yok. Butterscortch da Penny yaralı bir köpek yavrusuymuş gibi davranıyor. En sevdiği oyuncakları hediye gibi onun odasına taşıyor.” (s. 254)
D16. Sorumluluk	2	... “Onu sevmiştim. Bize okumak için bir sürü kitap getirmişti, ayrıca oyunlar, müzikler ve videolar. Bazen Billups’un aksine Bayan Shannon bizim hakkımızdaki tüm kayıtları okumuştı, benim için kulaklıkları raftan indirmiş ve bir dolu sesli kitap getirmişti.” (s. 84) ... “Çarşamba sabahı anneme en güzel kıyafetlerimi - diğer çocukların giydiği havalı şeyler gibi- çıkarttırıyorum. Doğru kombinasyonu yapana kadar annemi bayıltıyorum. Nefesim kokmasın diye mutlaka dişlerimi fırçalatıyorum.” (s. 90)
D17. Tasarruf	1	... “Daha o sabah haberlerde, bu oyuncaklarla ilgili bir uyarı görmüştüm, kurşunlu boya ile boyandıkları için piyasadan toplatılıyorlardı. Habere göre birçok çocuk şimdiden zehirlenme nedeniyle hastanelik olmuştu. Ama işte orada, hâlâ rafta duruyorlardı. Onları işaret ettim. Annem, “Hayır, tatlım. Onlara ihtiyacın yok. Yeterince oyuncağın var,” dedi. (s. 18)
D18. Temizlik	—	—
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	1	... “Özel ihtiyaç otobüsü dedikleri servisin kapısında, tekerlekli sandalyeler için havalı bir asansör var. Beni her sabah evin önünden alıyor. Şoförler bizi asansörle yere indirirken, acele etmeden tekerlekli sandalyelerimizin kemerlerinin bağlı olup olmadığını ya da yürüteç, koltuk değneği veya başlıklarımızın yerinde olup olmadığını kontrol ediyorlar. Sonra bir görevli geliyor ve bekleme alanına gidebilmemiz için bize yardım ediyor.” (s. 29)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi İçimdeki Müzik adlı eserde 15 farklı değer toplamda 61 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer sevgi olup (f=16), onu çalışkanlık (f=13) ve merhamet (f=6), saygı (f=6) takip etmektedir. Ayrıca aile bütünlüğü (f=3), sabır (f=3), özgürlük (f=4), dostluk (f=2), sorumluluk (f=2), duyarlılık (f=1), dürüstlük (f=1), estetik (f=1), mahremiyet (f=1), tasarruf (f=1) ve yardımseverlik (f=1) değerleri de eserde yer almaktadır. Kitapta adalet, mütevazılık, sağlıklı yaşam, temizlik ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.10. Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sorularından onuncusu katılımcıların 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilere en fazla önerdiği çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerlerin dağılımının ve sıklığının ne durumda olduğudur.

3.10.1. Momo Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 8. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların ilki Michael Ende tarafından kaleme alınmış olan Momo'dur. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.17: Momo'da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	1	... “‘İyi.’ Dedi not defterine her şeyi yazan hâkim. “Bu kızın bize bir daha zarar veremeyeceğine emin olabilirsiniz, sanık. Bunun için bütün olanaklarımızı kullanacağız. Hemen kararın infazına geçeceğimiz için bu size bir teselli olsun. Sanığın ihanet suçu sabit görülmüş ve kendisi de bunu itiraf etmiştir. Yasamız bu durumda ceza olarak kendisinin tüm zamanının geri alınmasını emreder.” (s. 132)
D2. Aile Bütünlüğü	1	... “Zaman zaman tasarruf edeyim derken aslında başka şeylerden tasarruf ettiğinin kimse farkında değildi. Yaşamlarının gittikçe daha zavallı, daha tekdüze ve daha soğuk geçtiğini kavramak istemiyorlardı. Bu gerçeği sadece çocuklar taa yüreklerinden hissettiler. Çünkü artık onlara ayıracak zamanı yoktu.” (s. 81)
D3. Çalışkanlık	2	... “Beppo, daha gün doğmadan kalkar, gıcırdayan eski bisikletine atlar ve kentin bir ucuna kadar uzun bir yol alırdı. Orada öteki arkadaşlarıyla beraber, kendisine bir süpürge verilip temizleyeceği sokağın ismi söyleninceye kadar beklerdi.” (s. 42)

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Aslına bakarsanız, makas şakırtısı ve sabun köpüğü de canını sıkan şeyler değildi. İşini severek yapıyor ve bu konuda başarılı olduğunu da biliyordu.” (s. 66)
D4. Dostluk	—	—
D5. Duyarlılık	3	... “Gerçeği insanlara o değil de kim anlatacaktı? Evet, onlara duman adamlardan söz edecekti! Üstelik bunun uydurulmuş bir hikâye olmadığını ve Momo’yu aramak için bütün dinleyicilerinin kendisine yardımcı olmalarını istediğini de söyleyecekti.” (s. 194) ... “Ortalıkta başıboş dolaşan çocuklar trafiğin akışını engelliyor,” diyordu bazıları da. “Bu hiç hoş değil. Caddelerde sebep oldukları trafik kazaları yüzünden kaybedilen paralar daha iyi bir yere sarf edilebilirler.” (s. 206) ... “Çocuklarımızın denetimsiz kalması onların ahlaksız ve ileride suça eğilimli olmalarına sebep olabilir,” diye düşüncelerini belirtiyordu bir kısmı da. “Devlet bütün çocuklara sahip çıkmalıdır. Onların topluma yararlı kişiler olmasını sağlayacak kurumlar açmak devletin işidir.” (s. 206)
D6. Dürüstlük	1	... “Yaptığımız işe başka türlü dayanmam. Dürüst bir duvar ustasının vicdanı sızlar. Harcın içine haddinden fazla kum katmak ne demektir, bilir misin? Böyle bir bina dört beş yıl dayanır. Sonra bir öksürse, yıkılır. Hepsini aldatmaca, hile! En kötüsü bu değil, yaptığımız evler! Bunlar aslında ev bile değil. Bunlar, bunlar ruh ambarları bunlar! İnsanın midesi bulanır.” (s. 93)
D7. Estetik	3	... “Bu kentlerde krallara, imparatorlara ait muhteşem saraylar bulunur, geniş caddelerin yanı sıra daracık, dolambaçlı yollar dikkati çekerken bir yandan da altın yaldızlı mermer heykellerle süslü tapınaklar göz kamaştırırdı.” (s. 11) ... “Aslında daracık bir sokaktı sağında ve solunda kuleler ve balkonlarla süslenmiş camdan saraylar vardı. Sanki yıllarca deniz dibinde kalmışlar da üstleri yosun, mercan ve çeşit çeşit deniz kabuğuyla bezenmiş olarak birdenbire su yüzüne çıkmış gibi pırlıl pırlıl parlıyorlardı.” (s. 146) ... “Burası en büyük kiliselerden bile daha görkemli, en büyük istasyon salonlarından daha genişti. Güçlü sütunların üstünde yükselen tavan neredeyse görünmüyordu. Etrafta hiç pencere yoktu. Kocaman salonu aydınlatan altın renkli ışık çevrede yanan sayısız mumdan kaynaklanıyordu. Mumların alevi öyle hareketsizdi ki, sanki parlak boyalarla çizilmişlerdi ve ışık vermek için balmumuna hiç ihtiyaçları yok gibiydi.” (s. 161)
D8. Mahremiyet	—	—
D9. Merhamet	1	... “Bak Momo,” diyerek tekrar söz başladı ilk konuşan adam. “İçimizden biri seni yanına alabilir. Gerçi hepimizin yeri dar ve bakılacak bir sürü çocuğu

Değerler	f	Örnek Tümce
		var ama bir kişi daha olmuş, olmamış fark etmez. Eee ne dersin bakalım?..” (s. 17)
D10. Mütevazılık	—	—
D11.Özgürlük	4	“Hayır,” dedi, “oraya gitmem. Daha önce gitmiştim. Başka çocuklar da vardı orada. Pencerede dmirler vardı. Her gün dayak yerdik. Hem de haksız yere. Ben de bir gece duvardan atlayıp kaçtım. Bir daha asla oraya dönmem.” (s. 16) ... “Arada sırada, geceleri, ipek işlemeli örtülerinin altında yatağında yatarken Momo’yla, ihtiyar Beppo’yla ve çocuklarla beraber olduğu günlerin özlemini duyduğu da oluyordu. O günlerde anlattığı hikayeleri Gigi’ye candan ve yürekten geliyordu.” (s. 194) Saat çiçekleri hatırlıyorsun, değil mi?” dedi Horta Usta. “Sana o zaman demiştim ki, bir yüreği olduğu için her insanın içinde altın bir zaman tapınağı bulunur. İnsanlar duman adamların oraya girmesine izin verirlerse, onlar da bu saat çiçeklerini birer birer koparırlar. Ama insanların yüreklerinden çekilip koparılan bu saat çiçekleri yine de ölmezler. Çünkü gerçekte sürelerini doldurup solmamışlardır. Bununla birlikte gerçek sahiplerinden koparılıp alındıkları için yaşayamazlar da. Ama bütün güçleriyle, ait oldukları insana dönmeye çalışırlar.” (s. 266) Ama öncekinden farklı bir durum vardı artık. Şimdi insanların bol bol zamanı olmuştu. Herkes çok sevinçliydi. Bunun aslında, vaktiyle kısıtladıkları kendi öz zamanları olduğunu ve şimdi onlara döndüğünü asla bilemediler.” (s. 294)
D12. Sabır	2	... “Başka bir gün bir çocuk ona artık hiç ötmeyen kanaryasını getirmişti. Bu Momo için güç bir görevdi. Bir hafta boyunca, kanarya yeniden ötmeye başlayıncaya kadar sabırla çocuğu dinlemek zorunda kaldı.” (s. 26) ... “Yaptıklarından kimsenin haberdar olmaması onlar için çok önemliydi. Kente yerleşip halkın arasına karışırken hiç dikkat çekmemişlerdi. Hiç kimde farkına varmadan adım adım ilerliyor ve insanlara egemen oluyordu.” (s. 66)
D13. Sağlıklı Yaşam	—	—
D14. Saygı	1	... “Hora usta onu sevgiyle seyrediyor ve konuşarak rahatsız etmekten kaçınıyordu. Misafirin, yılların birikimi olan açlığını giderdiğinin farkındaydı. Belki de bu yüzden ona bakarken, yavaş yavaş yeniden yaşlı bir adam haline dönüştü. Momo’nun, bıçağı pek rahat tutamadığını gördüğündeyse dilimleri kendi sürüp onun tabağına bırakmaya başladı. Kendisi pek bir şey yemiyor, yalnızca ona arkadaşlık etmek için masada oturuyordu.” (s. 166)
D15. Sevgi	1	Momo’nun misafiri hiç eksik olmuyordu. Dostları sürekli ona uğrar, ne yaptığına bakar ve geldiklerinde de mutlaka ona bir şeyler anlatırlardı. Momo’yu görmek isteyip de gelemeyenler de haber yollayıp

Değerler	f	Örnek Tümce
		onu çağırırlardı. O gün onunla konuşmamış biri olursa, diğerleri ona, “Git bir Momo’ya uğra,” derlerdi.” (s. 19)
D16. Sorumluluk	3	... “Beppo, kentin uykuda olduğu bu sabah saatlerini çok severdi. Görevini severek eksiksizce yerine getirirdi. Yaptığı işin çok önemli bir iş olduğunu bilirdi.” (s. 42) ... “İnsan caddenin tamamına bakıp hemen bir karara varmamalı. Her zaman adım adım ilerlemeli. Sürekli bir adım sonrasını düşünmeli, bir adım, sonra derin bir nefes, sonra bir süpürge. İşte o zaman hayat zevkli olur. Önemli olan işini iyi yapmaktır. Öyle de olmalı.” (s. 43) ... “O halde onları zarsız kılmanın en kolay ve en emin yolu, bütün halka bunlar hakkındaki gerçeği anlatmaktır.” (s. 120)
D17. Tasarruf	1	... “Biz sustuktan sonra şöyle devam etti: “Ama ben baştan savılmak istemiyorum. Onun için gizlice buraya gelip paramı saklıyorum. Birince onunla bilet alıp Yedi Cücelerin yanına gideceğim.” (s. 87)
D18. Temizlik	1	... “Şu anda bulundukları mahalle berbat bir yerdi. Sıvaları dökülmüş bir yığın bina ve su birikintileriyle dolu pis sokaklar... Her yer karanlık ve ıssızdı.” (s. 142)
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	1	... “Bazen o renkleri hiç görmemiş, o müziği hiç duymamış olmayı dilediği saatler bile oluyordu. Ama ona sorsalar, ölümü pahasına bile olsa yaşadığı olayları dün ya da başka hiçbir şeye değişmezdi. Artık öğrendiği bir şey vardı: Başkalarıyla paylaşılmayan zenginlikler insanı mahvediyordu.” (s. 237)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Momo adlı eserde 15 farklı değer toplamda 26 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer özgürlük olup (f=4), onu duyarlılık (f=3), estetik (f=3) ve sorumluluk (f=3) takip etmektedir. Çalışkanlık (f=2) ve sabır (f=2) değerleri de önemli ölçüde yer almıştır. Adalet, aile bütünlüğü, dürüstlük, merhamet, saygı, sevgi, tasarruf, temizlik ve yardımseverlik değerleri ise birer kez vurgulanmıştır. Kitapta dostluk, mahremiyet ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.10.2. Beyaz Diş Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 8. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların ikincisi Jack London tarafından kaleme alınmış olan Beyaz Diş'tir. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.18: Beyaz Diş'te Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—
D2. Aile Bütünlüğü	3	“Sevginin, güvenliğin, beslenmenin kaynağı olan annesini koklayıp dokunarak tanıdı. Anne sütünden kesildiğinde eti tanıdı. Babası Tek Göz’ün getirdiği eti büyük bir iştahla yiyordu.” (s. 5) ... “Bay Scott, yanına gelen eşinin elinin tuttu. Sevgiyle Beyaz Diş’e baktı. Gülümseyerek: İşte, senin de bir eşin ve yavruların var, dedi. Sen de baba oldun.” (s. 96)
D3. Çalışkanlık	—	—
D4. Dostluk	2	“Beyaz Diş, cesur köpek, iyi köpek, sen ne iyi bir dostmuşsun, dedi. Benim için kendini tehlikeye attın. Çok teşekkür ederim. Çok sağ ol sevgili dostum!.” (s. 35) “Beyaz Diş ile Collie’nin dost olmaları. Nedendir bilinmez, Collie ona olan düşmanlığından vazgeçmişti. Böylece Beyaz Diş’in yaşamı daha da renklendi. Türüne olan nefretinin yerini sevgi almaya başlamıştı. İki dost, tüm günlerini bir arada geçiriyorlardı.” (s. 95)
D5. Duyarlılık	—	—
D6. Dürüstlük	1	... “Bay Scott, bir yargıçtır. San Francisco’da görev yapıyor. Dürüstlüğüyle tanınan, sözüne değer verilen bir insandır. Ona bulaşmasanız sizin için iyi olur.” (s. 72)
D7. Estetik	—	—
D8. Mahremiyet	—	—
D9. Merhamet	—	—
D10. Mütevazılık	—	—
D11.Özgürlük	4	... “Gri Kunduz, çantasından çıkardığı ipin ucundaki halkayı Kiche’nin boynuna geçirdi, götürüp bir ağaca bağladı. Beyaz Diş, bu duruma çok şaşırdı. Annesi bağlanmaya nasıl izin vermişti, bir anlam veremedi. Şaşkınlık içinde yerinden kalkarak annesinin yanına gitti, sessizce beklemeye başladı.” (s. 20) ... “Vücudu yara ve çürük içinde kalan Beyaz Diş, kampa dayanamıyordu artık. Anıları onu ormana çağırıyordu.” (s. 28) ... “Yalnız kalan Beyaz Diş, kaçmak için hemen harekete geçti. İpi kemirmeye başladı. Bıçak gibi keskin dişleriyle ipi kesmesi hiç de zor olmadı.

Değerler	f	Örnek Tümce
		Özgürlüğüne kavuşunca Gri Kunduz'un çadırına koştı." (s. 55) ... "Beklenmedik özgürlüğün verdiği ilk duygular geçince Beyaz Diş, durup çevresini inceledi. Kaçabileceği bir delik, bir aralık görebilmek umuduyla ağılın dört bir yanına göz gezdirdi." (s. 61)
D12. Sabır	—	—
D13. Sağlıklı Yaşam	—	—
D14. Saygı	2	... "Ona göre en güçlü canlı annesiydi. Annesine büyük bir saygı duyuyordu." (s. 13) ... "Yavru Kurt, insanları gördüğü ilk anda onlara karşı büyük bir saygı duydu. İnsanın, diğer canlılardan daha üstün olduğunu dair güçlü duygular oluştu içinde. Bu duygular, atalarından genlerine geçen içgüdülerle oluşmuştu. O da hiç kıpırdamadan durdu; gözlerini insanlara dikti." (s. 16)
D15. Sevgi	10	... "İnsanlar ona kötü davranmıyorlar; hatta onu sevip okşuyorlardı. Onlardan kaçmaya gerek duymuyordu." (s. 24) ... "Yanında birkaç yavru vardı. Köpeğe karşı büyük bir yakınlık hissetti. Sonra birden onun annesi olduğunu anladı. Çocukluk günleri ve annesinin sevgi dolu kucağı aklına gelince, büyük bir sevinçle Kiche'ye atıldı." (s. 39) ... "Beyaz Diş, bu güçlü efendinin yanında kendini güvencede hissederek yüreğinin derinliklerinde büyük bir mutluluk duydu." (s. 43) ... "Mitsah, Beyaz Diş'in kendine yaptığı iyiliği hiç unutmamıştı. Bu nedenle onu büyük bir ilgiyle karşılaşmıştı. Ona diğer köpeklerden ayrıcalıklı davranıyor, en iri etleri veriyordu." (s. 43) ... "Sevgi, dedi Bay Scott. Sevgi, tüm kötülükleri yok eder." (s. 75) ... "Beyaz Diş, yaşamının yeni bir döneminin başlangıcındaydı. İçindeki büyük nefretin yerini sevgi almaya başlamıştı. Acımasız yılların oluşturduğu sertliğine karşın karakteri değişiyordu. Benliğinin derinliklerinde alışkın olmadığı duygular yeşeriyordu. Sabahları sahibinin yüzünü görebilmek için çırpınıyordu. Geceleri eve dönen yeni sahibini havlayarak dostça selamlayabilmek için tatlı uykusunu feda etmekten kaçınmıyordu. Efendisiyle birlikte olabilmek, onun tarafından okşanabilmek için etinden bile vazgeçebilirdi" (s. 75) "Anlaşıldı Matt, dedi Bay Scott. Hayvan, kafasıyla pencerenin camını kırmış. Böylesine bir bağlılık... İnanılır gibi değil. Şimdi söyler misin Matt, böyle bir köpeği bırakıp gitmek vicdana sığar mı?" (s. 80) "Zamanla o da çocuklardan hoşlanmaya başlamıştı. Yine de en büyük sevgisini efendisine gösteriyordu." (s. 85) "Ev halkı o geceyi Beyaz Diş'in başında geçirdi. O anda en büyük dilekleri onun iyileşmesiydi." (s. 94)

Değerler	f	Örnek Tümce
		“Annelerini emmeyi bitiren diğer yavrular da babalarının yanına geldiler. Beyaz Diş, her birini teker teker koklamaya, yalamaya başladı. Sonra Collie’nin yanına gidip burnunu onun burnuna değdirdi. Scott ailesi gülümseyerek onları izliyordu.” (s. 96)
D16. Sorumluluk	2	... “Baba Tek Göz, yavrularına ve eşine et sağlayabilmek amacıyla sık sık ava çıkıyordu. Yakaladığı bir tavşan ya da sincapla mağaraya döndüğünde yavrular bayram ediyordu.” (s. 5) “Kızağa koşulmak Beyaz Diş’in hoşuna gitmese de boyun eğiyordu. Beslenebilmek için çalışması gerektiğini biliyordu.” (s. 44)
D17. Tasarruf		
D18. Temizlik		
D19. Vatanseverlik		
D20. Yardımseverlik	1	“At, adamın yanı başından ayrılmadı. Canı çok yanan Bay Scott ayağa kalkıp ata binemiyordu. Beyaz Diş, ince ince sesler çıkararak onun elini yalamaya başladı. Ona nasıl yardım edeceğini bilemiyordu.” (s. 88)

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tabloda işaret edildiği gibi Beyaz Diş adlı eserde 8 farklı değer toplamda 24 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer sevgi olup (f=10), onu özgürlük (f=4) ve aile bütünlüğü (f=2), dostluk (f=2), saygı (f=2) ve sorumluluk (f=2) değerleri takip etmektedir. Dürüstlük ve yardımseverlik değerleri ise birer kez vurgulanmıştır. Kitapta adalet, çalışkanlık, duyarlılık, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, sabır, sağlıklı yaşam, tasarruf, temizlik ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

3.10.3. Sol Ayağım Kitabında Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların 8. sınıf öğrencileri için önerdiği kitapların üçüncüsü Christy Brown tarafından kaleme alınmış olan Sol Ayağım’dır. Bu eserde yer alan değerler, yer alma sıklıkları ve örnek tümceler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Tablo 3.19: Sol Ayağım'da Yer Alan Değerler ve Kitaptan Örnek Tümceler

Değerler	f	Örnek Tümce
D1. Adalet	—	—
D2. Aile Bütünlüğü	4	... “Akrabalardan oluşan bir ordu kapının önüne dizilmiş, sabahın ilk saatlerine kadar heber beklemiş ve her şeyin yoluna girmesi için dua etmişler.” (s. 7). ... “Genellikle mutfakta sırt üstü yatıyordum ya da güneşli, sıcak günlerde bahçeye çıkıyordum. Yamuk yumuk kaslar ve çarpık sinirler yığını olarak etrafım beni seven, benim için umut besleyen ailemle çevrili oluyordu; bu, beni onların sıcaklığının ve insanlığının bir parçası haline getiriyordu.” (s. 12). ... “Elbette ailenin geri kalanı için bir yabancıya dönüşmemiştim. Bir sürü insan aynı evde yaşarken bu mümkün değildi, biz birbirimizi tamamlıyorduk.” (s. 70). ... “Evim... Ailem bir haftalık yokluğumdan sonra beni gördüğüne sevinmişti. Tanıdık yüzler gördüğüm için ben de mutluydum. Fransa çok güzeldi ama Kimmage, benim evimdi..” (s. 102).
D3. Çalışkanlık	9	... “Babam ekmek paramızı kazanmak için duvar örmeye gittiğinde annem, zihnimdeki kalın perdenin arkasına yavaş yavaş, sabırla ulaşmaya çalışarak benimle diğer çocuklar arasında oluşan duvarı tuğla tuğla söküyordu.” (s. 10). ... “Yavaş ve sıkıntılı bir sürecin sonunda annemle yirmi altı harfin üzerinden geçtim ve hepsini iyice öğrendim. Yanımda oturup bana ders verdiği zamanlarda dikkatlice dinlemem ve izlemem annemi teşvik ediyordu. Dikkatim nadiren dağılırdı.” (s. 18). ... “Annem meşgulken kendi kendime çalışıyor, karşılaştığım yeni sözcükleri yazmayı deniyordum. Ateş, resim, köpek, kapı ve sandalye gibi evde etrafımda bulunan nesnelerin adlarını yazıyordum. Bir sözcüğü yazmayı başardığımda kendimle gurur duyuyor, ne kadar iyi bir öğrenci olduğumu göstermek için bunları annemin yanında da yazmayı ihmal etmiyordum.” (s. 23). ... “Annemin yardımı olmadan, öyle ya da böyle, bu sözcüğü kendi kendime öğrenmem gerektiğini hissediyordum.” (s. 23). ... “Bu sefer ne terleme ne de titreme vardı. Oldukça rahat yapmıştım. Artık elimde bir boya fırçası vardı, kırık bir tebeşir parçası değil. Ama anlam değişmemişti; dış dünyayla iletişim kurmak için yeni bir yol keşfetmiştim, sol ayağımla konuşmak için yeni bir yol.” (s. 57). ... “Değişişiyordum. O sıralar bunun farkında değildim; ama yeniden mutlu olmak ve beni mutsuz eden şeylerin bazılarını unutmak için yeni bir yol bulmuştum. Hepsinden önemlisi kendimi unutmayı öğrenmiştim. Artık erke kardeşlerimle dışarı çıkmayı özlemiyordum; çünkü zihnimi faal tutacak, her yeni günü dört gözle beklememi sağlayacak bir şeyim vardı.” (s. 58).

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “İşini çok ciddiye alıyor ve her şeyden üstün tutuyordu.” (s. 112). ... “Çok düşündüm, fakat aklıma kimse gelmiyordu. Kendi başıma kalmışım gibi görünüyordu. Elimden geleni yaparak, dolambaçlı yollarla kendimi ifade etmeye çalışarak ve her defasında biraz daha kaybolarak devam etmeliydim.” (s. 151) ... “Bu pek kolay olmayacak ve bende zaten mükemmel olmayı ya da haber spikeri olmayı beklemiyorum. Yine de Dr. Sheehan’a göre, çok çalışırsam bu mümkün olabilir. Ben de deneyeceğim.” (s. 166).
D4. Dostluk	5	... “Çok geçmeden benim de birlikte çok eğlendiğim arkadaşlarım oldu. Bunlar bizim mahalleden çocuklardı ve hiç soru sormadan beni aralarına kabul edecek kadar samimi ve gençtiler.” (s. 26). ... “Ertesi gün erkek kardeşlerim yeni arabamla “hava atmak” için beni yine sokağa çıkardılar. Bütün eski arkadaşlarımız etrafımda toplandı ve yeni arabamı itmek için sıraya girdi.” (s. 53). ... ““Dene,” dedi. Başımı salladım ve homurdanarak yeterince iyi olmadığım gibisinden bir şeyler söyledim.”Saçmalama,”dedi.”Dahi olmana gerek yok. Dene yeter!” (s. 53). ... “Jenny ve ben çok iyi arkadaş olmuştuk. Çok fazla konuşmuyorduk ama her hafta birbirimize sayısız not gönderiyorduk. O her cumartesi gecesi kaçıp beni görmeye geliyordu. Bana hiç okumadığım ama çok değer verdiğim dergiler ve kitaplar getiriyordu. Hepsini yatak odamda, kurtların kemirdiği eski dolapta saklıyordum.” (s. 73). ... “Sonunda yanıma gelip elimi sıktı. Hayatımın en zor işine başlamak üzere olduğumu biliyordum; ama bu adam arkamda olduğu sürece bu işi halledeceğimi de biliyordum. Elimi sıkışından anlamıştım.” (s. 155).
D5. Duyarlılık	2	... “Bir kucak dolusu elma ve armut topladıktan sonra Paddy,” Tamam, yeter, açgözlü olmayın,” dedi. Aşağı indiler; topladıkları meyveleri beşimiz arasında paylaştırdılar. Bunları yemek için yolun çimenli tarafına oturduk.” (s. 43).
D6. Dürüstlük	1	... “Paddy, bana armut yedirirken; “Bunlar eve gidene kadar bizi idare eder,” dedi.” (s. 43).
D7. Estetik	—	—
D8. Mahremiyet	—	—
D9. Merhamet	2	... “Lourdes, zihnimde hiç silinmeyecek bir etki bırakmıştı. Düşündüğüm gibi yalnız ve dışlanmış olmaktan öte, dünyanın her yerinde acı çeken bir sürü insandan yalnızca biri olduğumu görmüştüm. Dünyanın her köşesinden gelip Grotto’daki Meryem Ana’nın ayaklarının dibinde dua eden, çare arayan sakat insanların yüzlerinde parlayan cesareti ve azmi hatırlıyorum.” (s. 105). ... “Onlara rahatlıkla acıyabilirdim, çok küçük ve umutsuzdular. Bu yüzden, başkalarına bağımlıydılar.

Değerler	f	Örnek Tümce
		Ama bunu yapamadım. Çünkü acıyan bir bakışın bir zamanlar canımı ne kadar acıttığını hatırlayabiliyordum. Acımak yerine, sempati ve yakınlık duymaya, hatta garip yüzlerinin ve gergin vücutlarının arkasında yatan gerçek kişiliklerini görmeye ve hissetmeye çalıştım. Çarpık kas ve kemiklerin ötesinde hapsedilmiş zihinlerin, görmemi sağlayan kardeşçe bir duyguydu bu. Hapishane parmaklıları arkasına kapatılmış tek kişinin ben olmadığımı görmüştüm.” (s. 134).
D10. Mütevazılık	—	—
D11.Özgürlük	4	... “Ayak parmaklarımın arasında tuttuğum bir parça kırık tebeşirle yere çizdiğim o bir harf, benim için yeni bir dünyaya giden yol, zihinsel özgürlüğümün anahtarıydı. Çarpık bir ağızla bir şeyler ifade etmeye can atan benim için, gerginliğimi rahatlatma kaynağıydı..” (s. 16). ... “İçinde bulunduğum bunalımdan yavaş yavaş kurtulmaya başlamıştım. Resim yapmak bana saf bir keyif yaşıyordu; daha önce hiç hissetmediğim, beni çok yukarılara taşıyan bir duyguydu bu..” (s. 58). ... “Ayak parmaklarımla yazı yazmayı ilk öğrendiğimde beş yaşındaydım, ancak bunun bana yeni bir hayatın anahtarını sunabileceğini fark etmem için on yedi yaşına kadar beklemem gerekmişti. Artık yeni düşünce alemlerini keşfedebilecek, yalnız başıma yaşayacağım, diğerlerinden bağımsız bir dünya yaratabilecektim. Peter’ın ve diğerlerinin evlerini tuğlalarla inşa ettiği gibi bende düşünce ve fikirlerle kendime kocaman bir dünya inşa edebilirdim.” (s. 86). ... “Artık kulağımda çınlayan sesler olmaksızın yalnızlığımın baş başa kalabilir, sınırsız özgürlük içinde dilediğimce resim yapıp yazı yazabilirdim.” (s. 118).
D12. Sabır	6	... “Annem daha sonra bana daha fazla boya ve fırça, bir iki resim defteri ve kurşun kalem almayı başardı. Bu elbette ifade alanımı genişletti ve konu çeşitliliğimi artırdı. İlk birkaç haftalık belirsizlik ve acemilikten sonra, yeni eğlencemle daha kararlı bir şekilde ilgilenmeye başladım. Her gün, üst katta arka taraftaki odada kendi başıma resim yapıyordum..” (s. 58). ... “Yine hayaller kuruyorsun!” dedi bana. “Bir gün yazacağın kitapları düşünüyorsun, değil mi? Kendine gel oğlum! Yapacak çok işimiz var, biliyorsun.”” (s. 136). ... “Evet, yapacak çok işimiz olduğunu biliyordum, zor işlerdi hatta. Bir yılda, iki yılda, hatta beş yılda bile yapılamayacak, aslında tüm hayatımı kaplayacak bir işti bu. Bunu gayet iyi biliyordum. Böyle bir işin yapılabileceğinin farkına varmadan önce, yaşadıklarımı düşünmekten kendimi alamıyordum.” (s. 136).

Değerler	f	Örnek Tümce
		... “Bazen o kadar sinirleniyordum ki her şeyi yakıp yıkmak istiyordum, ama bunu yapabilecek kadar yürekli değildim. Bununla iki yıl uğraşım ve kendime bile yaptığım bütün işin boşa gittiğini söyleyemedim. Kabullenip yazdıklarımı ateşe atamayacak kadar inatçıydım. Biliyordum, iyi bir kitap yazacağımı hissediyordum; ama keşke.” (s. 150). ... “Yazar olmak istiyorsam, yazmayı öğrenmem gerektiğini söyledi. Yazmak, resim çizmek kadar zor bir sanattı, birinin bunu başarması için pratik yapması ve kendine ait bir tarz geliştirmesi gerekiyordu.” (s. 154). ... “Hiç de ideal bir hasta olmamama rağmen çalışanlar bana karşı çok sabırlı davranıyorlar.” (s. 166).
D13. Sağlıklı Yaşam	—	—
D14. Saygı	4	... “Aslında çoğu benim sorunumu garip bir üstünlük, nerdeyse tanrısal bir özellik olarak görüyordu. Bana tuhaf, çocuksu bir tavırla saygı gösteriyorlardı.” (s. 26). ... “Hep tekmeleniyor, devriliyor itiliyor ve üstüne basılıyordu. Herkes onunla alay ediyordu. Ama benim gözümde neredeyse bir insan gibi sevmeye değerdi. Benden başka kimsenin takdir edemeyeceği garip bir saygınlığı vardı sanki.” (s. 37). ... “Onu görür görmez sevdiğimi hissettim. Adı Louis Warnants’tı. Her zaman minnet ve sevgiyle hatırlayacağım bir isimdi bu.” (s. 111). ... ““Gerginliğini azaltmaya çalışıyordum, Christy,” dedi gülümseyerek. “Kaç yaşındasın?” diye sordu. Yaşımı söylemeye kalkan annemi elini kaldırarak susturdu. “Bırakın Christy söylesin, biz onunla sohbet ediyoruz,” dedi kibarca.” (s. 125).
D15. Sevgi	12	... “Görev bilinci ile değil, sevgiyle yapıyordu bunu. Bu yüzden bu kadar başarılıydı.” (s. 10). ... “Böyle zamanlarda gülmek onun için zordu, yine de her zaman bir şekilde gülmeyi başarıyordu.” (s. 22). ... “Birkaç hafta sonra annem bana yeni bir araba almayı başardı. Destekli koltuğu ve lastik tekerlekleriyle güzel ve sağlam bir arabaydı bu. “Artık yine dışarı çıkabilirsin,” dedi annem mutluluk içinde. Hiçbir şey söylemedim.” (s. 53). ... “Yüzümde zafer gülümsemesiyle anneme baktım. Beş yıl önce, neredeyse aynı noktada, birlikte oturduğumuz, benim titreyip terleyerek ilk kez sol ayağımla yazı yazdığım günü hatırladım. Annem o zaman da yanımdaydı, şimdi de. Bana verdiği ilham hiç eksilmiyordu.” (s. 57). ... “Yine de duygularımın, içinde biraz olsun hayal gücü olan diğer gençlerle aynı olduğumu düşünüyorum. Önceleri Bayan Delahunt beni ziyarete geldiğinde kafam karışıyor, heyecanlanıyordum; ama

Değerler	f	Örnek Tümce
		yavaş yavaş sakinleştim ve onun geleceği günleri dört gözle ve heyecanla beklemeye başladım.” (s. 62). ... ““Denemekten asla vazgeçme, Chris!” dedi beni öperek.” (s. 68). ... “Bana öpücük yolladı. Bunu yaptığında gözlerime inanmadım; ama rüzgârda uçuşan kahverengi bukleleri ve beyaz elbisesiyle sokağın aşağısına doğru yürürken bir kez daha öpücük gönderdi.” (s. 71). ... “O benim için bir anneden daha fazlasıydı, savaşta silah arkadaşım.” (s. 81). ... “Ama ben en çok anneme dikkat etmişim. O da benim gibi duygularımı kolayca belli etmezdi ancak şimdi neşelendiği belliydi. Yüzündeki mutlu ifade, benim için boynuma sarılıp sulara ederek ağlamasından çok daha büyük bir anlam ifade ediyordu.” (s. 109). ... ““Senin üstesinden gelemeyeceğin hiçbir şey yok, Christy,” dedi ellerini omzuma koyarak.” Sakın unutma, ben bu yolda hep senin yanındayım.” (s. 129). ... “O eski “farklılık” her zaman kalacaktı. Oysa sevmeyi ve seilmeyi öyle çok istiyordum ki.” (s. 141). ... “Onu gördüğüm anda sevmiştim. Onunla ilk tanıştığım anda utanmamış, yabancılık çekmemiştim.” (s. 151).
D16. Sorumluluk	2	... “Onun bu işe koyulmasına dair hatırladıklarım gayet net. Ev işleriyle çok meşgul olmadığı günlerde, beni ön taraftaki yatak odasına götürür ve bana harfleri öğretmek için saatlerini harcardı.” (s. 17). ... “Sadece kendim için değil, bir başkasını daha memnun etmek için resim yaptığım gerçeği, faydalı olma duygusu, gözümde tanrıçaya dönüşen biri için resim yaptığımı bilmek de beni mutlu ediyordu.” (s. 64).
D17. Tasarruf	—	—
D18. Temizlik	—	—
D19. Vatanseverlik	—	—
D20. Yardımseverlik	3	... “Şimdi dene, dedi. Anahtarı tekrar ittim, bu kez kapının altından kolayca geçti. Oldu bu iş! diye bağırdı. Ayağa kalktığını duydum. Birkaç saniye sonra kilit açıldı ve Tony yüzünde kocaman bir gülümsemeyle dışarı çıktı.” (s. 35). ... “Bütün renkleri kendim karıştırıyordum. Sol ayağımla yerde boyaları düzenliyor, kalemlerimi ve fırçalarımı hazırlıyordum. Ev halkı bunları yaparken bana yardım etmeyi çok istiyordu ama onlara güvenemezdim; çünkü hiçbiri boyalar, fırçalar ya da bunların nasıl kullanılacağı konusunda tek bir şey bilmiyordu.” (s. 64). ... ““Christy,” dedi, güzel ve gür bir sesle. “Beyin felç, yani hastalığın için yeni bir tedavi geliştirildi. Ben senin iyileşebileceğine inanıyorum ama sen de

Değerler	f	Örnek Tümce
		bizimle beraber çok çalışmaya gönüllü olmalısın. Sen kendine yardım etmek istemezsen, ben de sana yardım edemem. Senin için Bir şey yapılabilmesi için, iyileşmeyi istemen gerekiyor.” Gözlerini üzerimden ayırmadan öne doğru eğildi. “Sana yardım edersem dener misin?” diye sordu.” (s. 108).

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.19’da işaret edildiği gibi Sol Ayağım adlı eserde 10 farklı değer toplamda 54 kez tekrarlanmaktadır. Eserde en fazla vurgulanan değer sevgi olup (f=12), onu çalışkanlık (f=9) ve sabır (f=6) değerleri takip etmektedir. Dostluk (f=5), aile bütünlüğü (f=4), özgürlük (f=4) ve saygı (f=4) ise eserde dikkat çekilen diğer önemli değerlerdir. Yardımseverlik (f=3), merhamet (f=2), duyarlılık (f=2) ve sorumluluk (f=2) değerleri de eserde yer almakla birlikte daha sınırlı bir şekilde işlenmiştir. Buna karşılık, adalet, estetik, mahremiyet, mütevazılık, sağlıklı yaşam, tasarruf, temizlik ve vatanseverlik değerlerine ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

Katılımcıların en fazla önerdiği çocuk kitaplarıyla ilişkilendirilen değerlerin sıklıkları Tablo 3.20’de gösterilmiştir.

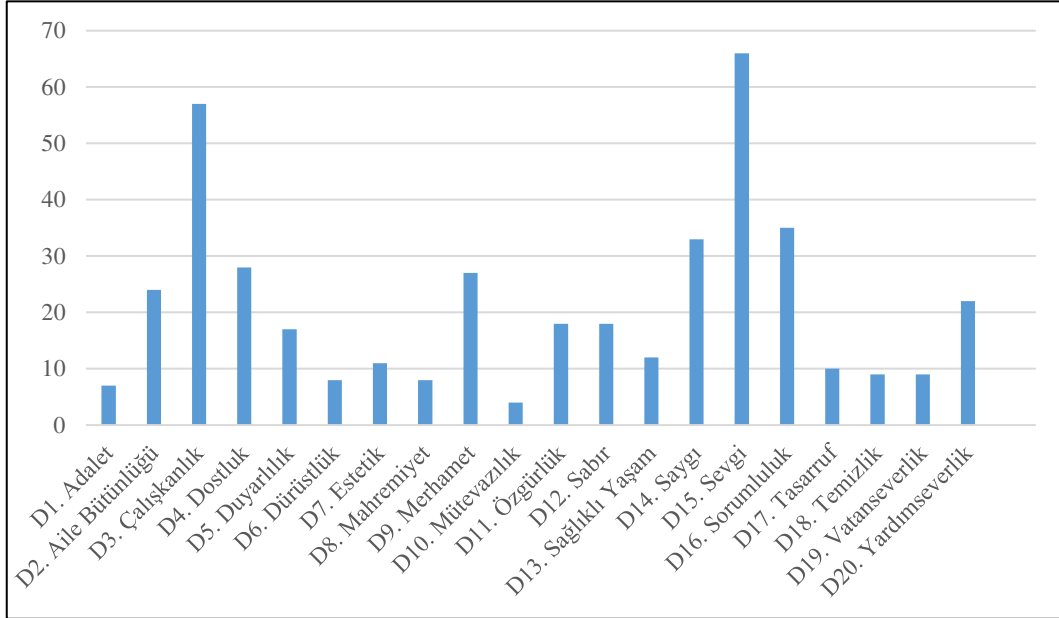
Tablo 3.20: Kitaplardaki Toplam Değer Listesi

Değerler	f
D1. Adalet	7
D2. Aile Bütünlüğü	24
D3. Çalışkanlık	57
D4. Dostluk	28
D5. Duyarlılık	17
D6. Dürüstlük	8
D7. Estetik	11
D8. Mahremiyet	8
D9. Merhamet	27
D10. Mütevazılık	4
D11. Özgürlük	18
D12. Sabır	18
D13. Sağlıklı Yaşam	12
D14. Saygı	33
D15. Sevgi	66
D16. Sorumluluk	35
D17. Tasarruf	10
D18. Temizlik	9
D19. Vatanseverlik	9

Değerler	f
D20. Yardımseverlik	22
Toplam	423

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Şekil 3.1: Kitaplardaki Toplam Değer Grafiği

Kaynak: Yazar tarafından elde edilen verilerle oluşturulmuştur.

Tablo 3.20'deki bulgular dikkate alındığında, ortaokul düzeyinde önerilen çocuk edebiyatı eserlerinde toplam 20 kök değer farklı sıklıklarda işlendiği görülmektedir. En fazla vurgulanan değer sevgi (f=66) olup, bunu çalışkanlık (f=57), sorumluluk (f=35), saygı (f=33) ve merhamet (f=27) takip etmektedir. Bu dağılım, öğrencilerin sosyal-duygusal gelişimlerini doğrudan destekleyen ve bireyler arası ilişkilerde temel rol oynayan değerlerin ön plana çıktığını göstermektedir. Özellikle sevgi ve sorumluluk değerlerinin yüksek tekrar sıklığı, çocukların aile bağları, arkadaşlık ilişkileri ve bireysel görev bilinci gibi yaşantılarla ilişkilendirilmesine imkân tanımaktadır.

Buna karşın, adalet (f=7), dürüstlük (f=8), tasarruf (f=10) gibi toplumsal düzenin sürdürülebilirliği açısından kritik değerlere daha sınırlı şekilde yer verildiği görülmektedir. Benzer biçimde, vatanseverlik (f=9), temizlik (f=9) ve mahremiyet (f=8) gibi değerlerin düşük sıklıkta işlenmiş olması, toplumsal aidiyet ve çevresel duyarlılık gibi alanlarda çocukların yeterince yönlendirilmediğini düşündürmektedir. Diğer yandan, duyarlılık (f=17), yardımseverlik (f=22) ve

estetik (f=11) gibi değerlerin orta düzeyde yer alması, bireysel ve toplumsal farkındalığı destekleyen unsurların kısmen dikkate alındığını ortaya koymaktadır.

İncelenen eserlerin değerler eğitimi açısından g  l  y n ; sevgi, alışkanlık, sorumluluk ve saygı gibi temel insani değerlerin yoğun şekilde vurgulanmasıdır. Ancak adalet, dürüstlük, özgürlük ve vatanseverlik gibi toplumsal bütünlüğü destekleyen değerlerin sınırlı kalması, değer aktarımında dengesizliğe işaret etmektedir. Bu bulgu, ocuk edebiyatı eserlerinin seçiminde yalnızca öğrencilerin ilgisini çekme ya da pedagojik uygunluk ölçütlerinin değil aynı zamanda değer çeşitliliği ve dengeli dağılımının da dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylelikle  ğrenciler hem bireysel geleişimlerini hem de toplumsal yaşamın devamlılığını destekleyecek bütüncül bir değer eğitimi süreci yaşayabileceklerdir.

SONUÇ

Bu araştırmada, Türkçe öğretmenlerinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine önerdiği çocuk edebiyatı eserleri, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde (TYMM-2024) yer alan değerler tema olarak kullanılarak çözümlenmiştir. Öğretmenlerin önerdiği kitaplar sıklıklarına göre şöyle sıralanabilir: 5. sınıf öğrencileri için Dedemin Bakkalı, Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu, Bunun Adı Findel; 6. sınıf öğrencileri için Göğü Yere İndirelim, Abartma Tozu, Charlie'nin Çikolata Fabrikası; 7. sınıf öğrencileri için Çocuk Kalbi, Gökyüzündeki Mor Bulutlar, İçimdeki Müzik; 8. sınıf öğrencileri için Momo, Beyaz Diş ve Sol Ayağım.

şermin Yaşar'ın kaleme aldığı Dedemin Bakkalı adlı eser, 2017 yılında Taze Kitap tarafından yayımlanmıştır. Günlük hayata dair olayları sıcak, mizahi ve sade bir dille ele alan bu kitap, çocukların dünyasına uygun kurgusu ile dikkat çekmektedir. Araştırma kapsamında değerlendirilen bu eser, 5. sınıf seviyesindeki öğrenciler için Türkçe öğretmenleri tarafından önerilen kitaplar arasında en fazla değeri içeren kitaplardan biri olmuştur.

Yapılan analiz sonucunda Dedemin Bakkalı adlı eserde 15 farklı değerin toplamda 46 kez tekrarlandığı belirlenmiştir. TYMM-2024'te yer alan 20 değerin büyük bir bölümü kitapta işlenmiş olmakla birlikte "vatanseverlik" değerine yer verilmemiştir. En sık vurgulanan değer çalışkanlık (f=9) olup bunu yardımseverlik (f=7), merhamet (f=4), saygı (f=4) ve sorumluluk (f=4) izlemektedir. Ayrıca mahremiyet, adalet, dürüşlük, duyarlılık, tasarruf, sağlıklı yaşam gibi değerlerin de eserde yer aldığı görölmüştür. Dostluk, sevgi, sabır ve temizlik gibi değerler ise birer kez vurgulanmıştır. Ancak kitapta aile bütünlüğü, estetik, mütevazılık, özgürlük ve vatanseverlik değerleri işlenmemektedir.

Kitapta vurgulanan değerlerdeki çeşitlilik göz önünde bulundurulduğunda Dedemin Bakkalı'nın değer aktarımı açısından güçlü bir kaynak olduğunu söylenebilir. Bu sonuç, alanyazındaki çalışmalarla örtüşmektedir. Onur ve Topçuoğlu Ünal (2022), Türkçe öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda hazırladıkları kitap listesinde Dedemin Bakkalı'na yer vermiştir. Bu durum, öğretmenlerin bu eseri değerler eğitimi açısından uygun bulduklarını ve öğrencilere önerdiklerini göstermektedir. Aynı şekilde Başar ve Akın (2022) ile Gençler ve

Doğan Kahtalı (2022) da Şermin Yaşar'ın eserlerini değer aktarımı bakımından incelemiş; özellikle Gençler ve Doğan Kahtalı (2022), Dedemin Bakkalı'nın on kök değerden dokuzuna yer verdiğini ancak "vatanseverlik" değerini işlemediğini belirtmiştir. Bu araştırmanın sonuçları da bu tespiti desteklemekte, eserde "vatanseverlik" dışındaki birçok değer işlendiğini ancak bu değer yer almadığını göstermektedir. Dedemin Bakkalı hem öğretmenler tarafından önerilen hem de alanyazında değerler eğitimi bağlamında üzerinde durulan çocuk edebiyatı eserlerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu adlı eser, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde (MEB, 2024) öne çıkan kök değerler açısından oldukça zengin bir içerik sunmakta ve değerler eğitimi bağlamında güçlü bir kaynak niteliği taşımaktadır. Kitapta 18 farklı değere yer verilmiş ve bu değerler toplamda 24 kez tekrar edilmiştir. Özellikle "merhamet" değerinin (f=4) ön plana çıktığı görülmektedir. Bunu "aile bütünlüğü" (f=2), "özgürlük" (f=2) ve "duyarlılık" (f=2) gibi değerler izlemekte; "çalışkanlık", "dostluk", "dürüstlük", "estetik", "mahremiyet", "mütevazılık", "sabır", "sağlıklı yaşam", "saygı", "sevgi", "sorumluluk", "tasarruf", "temizlik" ve "yardımseverlik" ise birer kez vurgulanmaktadır. Buna karşın, TYMM'de belirtilen kök değerlerden "adalet" ve "vatanseverlik"e eserde yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu durum, Ortaköylü ve Durukan'ın (2023) ifade ettiği gibi eserlerde yer alan değerlerin eserin teması doğrultusunda değişkenlik gösterebileceğini ve kök değerlerin tümünün her kitapta bulunamayacağını desteklemektedir.

Eserin içerdiği değerlerin çeşitliliği, yalnızca sayısal bir zenginlik değil; aynı zamanda çocuklara sunulan duyuşsal ve ahlaki gelişim fırsatları bakımından da önemlidir. Geniş'in (2023) vurguladığı üzere, ders kitapları dışında okutulan edebî eserler öğrencilerin hem okuma alışkanlığı kazanmalarında hem de değerleri içselleştirmelerinde kritik bir rol üstlenmektedir. "Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu" bu yönüyle sınıf içi uygulamalarda sadece dil becerilerini değil aynı zamanda değer temelli kazanımları destekleyen bir araç olarak kullanılabilir.

Nitekim Onur ve Topçuoğlu Ünal'ın (2022) Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak oluşturduğu kitap listesinde de bu eserin yer alması, öğretmenlerin eseri değer aktarımına uygun ve pedagojik açıdan faydalı

bulduklarını göstermektedir. Bununla birlikte, Yüksel'in (2024) eseri yapısal ve eğitsel ilkeler çerçevesinde değerlendirdiği çalışmasında da eserin karakterleri aracılığıyla toplumsal ve evrensel değerleri benimsetme yönünde önemli bir işlev üstlendiği vurgulanmıştır. Özellikle ahlaki değerlerin duyuşsal düzeyde işlenişi, öğrencilerde empati, vicdan ve sorumluluk gibi üst düzey duygusal yeterliliklerin gelişimini desteklemektedir.

Tüm bu bulgular bir arada değerlendirildiğinde, Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu gerek öğretmen önerileri gerekse alanyazın değerlendirmeleri doğrultusunda, çocuk edebiyatının değerler eğitimi açısından taşıdığı rolü somutlaştıran örnek eserlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Değerleri doğrudan öğretmek yerine, karakterlerin yaşantıları ve duygusal deneyimleri aracılığıyla öğrencilere aktarılması, eserin pedagojik etkisini güçlendirmekte ve kalıcı öğrenmelere zemin hazırlamaktadır. Bu yönüyle eser, eğitim ortamlarında bilinçli bir şekilde kullanılabilecek etkili bir araç olma potansiyeline sahiptir.

Bunun Adı Findel adlı eser, çocuk edebiyatının değer aktarımındaki işlevini somut örneklerle ortaya koyan güçlü bir metin olarak değerlendirilmektedir. Araştırma bulguları, bu eserin öğrencilerin değer kazanımına katkı sağladığını ve özellikle bireysel farklılıklar, dilin gücü ve yaratıcı düşünce gibi temalar üzerinden değerlerin aktarımında etkili olduğunu göstermektedir. Nitekim Onur ve Topçuoğlu Ünal'ın (2022) Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinden hareketle hazırladıkları 5. sınıf kitap listesinde bu esere yer verilmiş olması, öğretmenlerin eseri pedagojik açıdan değerler eğitimi kapsamında etkili bir araç olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Bu durum, araştırmada elde edilen verilerle de örtüşmektedir.

Eserde toplam 9 farklı değere 15 kez yer verildiği belirlenmiştir. En fazla vurgulanan değer “dostluk” (f=4) olup, bunu “sevgi” (f=2), “adalet” (f=1), “aile bütünlüğü” (f=1), “dürüstlük” (f=1), “estetik” (f=1), “sabır” (f=1), “sağlıklı yaşam” (f=1), “saygı” (f=1), “sorumluluk” (f=1) ve “tasarruf” (f=1) gibi değerler izlemektedir. Ancak kitapta “çalışkanlık”, “duyarlılık”, “mahremiyet”, “merhamet”, “mütevazılık”, “özgürlük”, “temizlik”, “vatanseverlik” ve “yardımseverlik” gibi bazı kök değerlere ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır. Bu durum, eserdeki değer aktarımının seçici ve temaya bağlı olarak yapılandırıldığını göstermektedir.

Değerler, doğrudan bilgi olarak değil çocukların yaşantılarına dokunabilecek şekilde sunulduğunda anlam kazanır. Karakaş'ın (2024) da belirttiği gibi çocuklara yönelik eserlerde değerlerin ne kadar yer aldığı değil, nasıl sunulduğu esas önem taşır. Soyut olan değerlerin, karakterlerin davranışları, kararları ve sözleri aracılığıyla somutlaştırılması, çocukların bu değerleri çıkarımlarla kavramalarını mümkün kılar. Aynı şekilde Şimşek ve Sel (2024), değerlerin çocuklara ilişkili olduğu tutum ve davranışlarla sunulması gerektiğini vurgulamakta; bu sayede çocukların değerleri yalnızca ezberlemeyip içselleştirerek kendi hayatlarına uyarlayabileceklerini belirtmektedir. Bunun Adı Findel de bu yaklaşıma uygun olarak okurlarına değerleri karakterler ve olaylar aracılığıyla hissettirmekte ve eleştirel düşünme, empati kurma gibi üst düzey düşünme becerilerini desteklemektedir.

Bunun Adı Findel hem öğretmen önerileri hem de içerdiği değerlerin sunumu bakımından, değer eğitimi sürecinde kullanılabilecek etkili ve nitelikli bir çocuk edebiyatı eseri olarak öne çıkmaktadır. Bu yönüyle kitap, çocukların değerleri anlamlandırmalarını, sorgulamalarını ve kişisel yaşamlarına entegre etmelerini destekleyen bir araç niteliği taşımaktadır.

“Göğü Yere İndirelim” adlı eser, çocuk edebiyatı aracılığıyla değerler eğitiminin nasıl gerçekleştirilebileceğine dair önemli örneklerden biri olarak değerlendirilmektedir. Eserde yer verilen değerlerin çeşitliliği ve bu değerlerin kurgu içerisinde işleniş biçimi, çocukların değerleri içselleştirme sürecinde etkili bir rol oynamaktadır. Araştırma bulgularına göre kitapta toplam 10 farklı değere 32 kez yer verilmiş bunlar arasında en fazla vurgulanan değer “dostluk”tur (f=8). Dostluğu sırasıyla “saygı” (f=5), “aile bütünlüğü” (f=4), “duyarlılık” (f=3), “sabır” (f=3), “sevgi” (f=3), “çalışkanlık” (f=2) ve “vatanseverlik” (f=2) gibi değerler izlemekte; “mütevazılık” ve “yardımseverlik” ise birer kez yer almaktadır. Arslan, N.& Tuna, S. T. (2025) aynı kitapta yer alan değerleri inceledikleri çalışmanın sonuçlarına göre dostluk, aile bütünlüğü, sabır, saygı, sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik değerleri kitapta vurgusuna rastlanan değerlerdir.

“Adalet”, “dürüstlük”, “estetik”, “mahremiyet”, “merhamet”, “özgürlük”, “sağlıklı yaşam”, “sorumluluk”, “tasarruf” ve “temizlik” gibi diğer kök değerlere bu eserde rastlanmamıştır.

Edebî eserlerde işlenen değerlerin eserin teması ve yazarın anlatım tercihleri doğrultusunda şekillendiğini ve her eserde her kök değerın yer almasının beklenemeyeceğini göstermektedir. Nitekim Küçüköglü ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada da edebî eserlerin millî ve evrensel değerlerin aktarımı konusunda etkili bir araç olduğu vurgulanmıştır. Özellikle Türkçe dersi kapsamında kullanılan bu tür eserler, sadece dil becerilerini değil aynı zamanda öğrencilerin toplumsal ve kültürel değerlerle tanışmasını da sağlamaktadır. Söz konusu çalışmada, Türkçe Dersi Öğretim Programı ile ders kitaplarının değerler eğitimi açısından içerdiği yapı analiz edilmiş ve değerlerin öğretim sürecine entegrasyonunun altı çizilmiştir.

Göğü Yere İndirelim gibi eserler yalnızca edebî birer ürün değil; aynı zamanda öğrencilerin karakter gelişimine, empati becerilerine ve toplumsal duyarlılıklarına katkı sunan araçlar olarak değerlendirilmektedir. Gülden ve Çetinkaya'nın (2023) Yavuz Bahadıroğlu'nun eserleri üzerine yaptığı çalışmada da görüldüğü gibi çocuk romanları değer aktarımının sıklığı ve niteliği açısından önemli bir işlev üstlenmektedir. Değerlerin sadece kavramsal düzeyde değil, karakterlerin tutum ve davranışları aracılığıyla aktarılması, çocukların soyut kavramları günlük yaşantılarına uyarlamalarını kolaylaştırmakta ve değerler eğitimi daha etkili hale getirmektedir. Ek olarak bu tür kitaplarla dil becerilerinin geliştirilmesinin hedeflendiği etkinlikler de tasarlanabilir. Öyle ki alanyazında bu kitaptan faydalanılarak hazırlanmış anlama ve anlatma etkinlikleri bulunmaktadır (Arslan & Turhan Tuna, 2025). Bu bağlamda “Göğü Yere İndirelim”, çocuklara yönelik anlamlı mesajlar taşıyan ve kök değerlerin somut yaşantılar üzerinden sunulduğu önemli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Şermin Yaşar'ın kaleme aldığı Abartma Tozu adlı eser, değerler eğitimi açısından incelendiğinde içerdiği temalar ve sade anlatımıyla öğrencilerin seviyesine uygun, pedagojik olarak işlevsel bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Aktaş ve Yalçın'ın (2023) yaptığı çalışmada da Şermin Yaşar'ın eserlerinin diliyle ilgili benzer bir tespit yapılmış; kitapların anlaşılır ve akıcı bir dille yazıldığı, öğrencilerin düzeyine hitap ettiğı ve değerler eğitimi açısından kullanılabilir olduğu vurgulanmıştır. Özellikle “sevgi”, “dostluk” ve

“sorumluluk” gibi değerlerin öğrencilere kazandırılmasında bu tür edebî eserlerin sınıf ortamında etkili birer araç olarak kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Yapılan içerik analizine göre Abartma Tozu adlı eserde toplam 11 farklı değere 27 kez yer verilmiştir. Eserde en fazla öne çıkan değer “sağlıklı yaşam”dır (f=6). Bu değeri “çalışkanlık” (f=5), “sorumluluk” (f=4) ve “aile bütünlüğü” (f=3) gibi değerler izlemekte, “yardımseverlik” (f=2) ve “temizlik” (f=2) gibi değerler de birden fazla kez vurgulanmaktadır. Ayrıca “adalet”, “sabır”, “saygı”, “sevgi” ve “tasarruf” gibi kök değerlere birer kez yer verilmiştir. Bununla birlikte kitapta “dostluk”, “duyarlılık”, “dürüstlük”, “estetik”, “mahremiyet”, “merhamet”, “mütevazılık”, “özgürlük” ve “vatanseverlik” gibi bazı değerlere ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır. Bu durum, eserde işlenen değerlerin seçici bir yaklaşımla, temaya uygun olarak ele alındığını ve değer aktarımının doğrudan değil, yaşantısal bağlamlar üzerinden yapıldığını göstermektedir.

Taracık ve Kalenderoğlu’nun (2022) ders kitaplarındaki öyküleyici metinler üzerine yaptıkları analizde, kök değerlerin dağılımında benzer dengesizliklerin olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmaya göre ders kitaplarında en sık karşılaşılan değerler “yardımlaşma” ve “sevgi” olurken, “adalet” ve “sabır” gibi bazı değerlerin çok az yer aldığı, hatta bazı kök değerlerin belirli kitaplarda hiç bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda Abartma Tozu gibi özgün çocuk edebiyatı eserleri, ders kitaplarının sınırlı değer yelpazesini genişletme ve eksik kalan değerlerin öğrencilerle buluşturulması açısından önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Abartma Tozu adlı eser, öğrencilerin değerleri günlük yaşamla ilişkilendirerek anlamalarına olanak tanıyan bir kurguya sahiptir. Hem içerdiği çeşitli değerler hem de anlatım tarzı bakımından, değer eğitimi sürecinde etkili bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Eserin öğrencilere değerleri ezberletmekten ziyade yaşantı yoluyla kazandırmaya yönelik yapısı, onu değerler eğitimi açısından işlevsel kılmaktadır.

Charlie’nin Çikolata Fabrikası adlı eser, çocuk edebiyatında değer aktarımı açısından anlamlı bir yere sahip olmakla birlikte, çocuğa görelilik ilkesi bağlamında da nitelikli bir yapı sergilemektedir. Eserde toplam 13 farklı değere 19 kez yer verilmiş, en fazla vurgulanan değer “sevgi” (f=3) olduğu belirlenmiştir. Bunu

“çalışkanlık” (f=2), “dürüstlük” (f=2), “saygı” (f=2) ve “temizlik” (f=2) gibi değerler izlenmiş; ayrıca “aile bütünlüğü”, “estetik”, “mahremiyet”, “merhamet”, “sağlıklı yaşam”, “sorumluluk”, “tasarruf” ve “yardımseverlik” gibi değerler de birer kez vurgulanmıştır. Buna karşılık “adalet”, “dostluk”, “duyarlılık”, “mütevazılık”, “özgürlük”, “sabır” ve “vatanseverlik” gibi kök değerlere eserde yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu durum eserdeki değer aktarımının temaya ve kurgusal gerekliliklere göre şekillendiğini göstermektedir.

Eserin değerler bakımından zengin olması, onu tek başına işlevsel kılmaya yetmemektedir. Gülten ve Çetinkaya’nın (2023) da vurguladığı gibi bu zenginliğin çocuk üzerindeki etkisini belirleyecek temel unsur, yazarın çocuğa görelilik ilkesine ne ölçüde uyum sağladığıdır. Yani eserin hedef kitlenin ilgi alanlarına, yaşantısal ihtiyaçlarına ve gelişimsel düzeyine hitap etmesi gerekir. Çocukların eserde kurgulanan dünyayla kurduğu duygusal bağ, karakterlerle özdeşim kurma düzeyleri ve anlatının onların bilişsel-dilsel düzeyine uygunluğu, değerlerin içselleştirilmesini doğrudan etkileyen unsurlardır. Bu bağlamda Charlie’nin Çikolata Fabrikası, yalnızca değerleri barındırması yönüyle değil aynı zamanda çocukların dünyasına hitap eden yapısı ile de ön plana çıkmaktadır.

Charlie’nin Çikolata Fabrikası adlı çocuk romanı hem içerdiği değerler hem de hedef kitlenin beklenti ve ihtiyaçlarına uygunluğu ile değerler eğitimi sürecinde etkili şekilde kullanılabilecek, çocuğa hitap eden nitelikli bir eser olarak değerlendirilmektedir.

Çocuk Kalbi adlı eser, içerdiği zengin değer çeşitliliği ve çocuk okuyucu üzerindeki güçlü etkisiyle değerler eğitimi bağlamında dikkat çekici bir çocuk edebiyatı ürünüdür. Yapılan içerik analizine göre eserde toplam 12 farklı değere 53 kez yer verilmiştir. En çok vurgulanan değer “sorumluluk” (f=10) olup, bunu “çalışkanlık” (f=8), “sevgi” (f=7), “merhamet” (f=6), “saygı” (f=6) ve “vatanseverlik” (f=6) gibi değerler izlemektedir. Ayrıca “yardımseverlik” (f=4) önemli bir oranda yer alırken, “dostluk”, “estetik”, “mahremiyet”, “tasarruf” ve “temizlik” gibi diğer değerler de birer kez vurgulanmıştır. Buna karşılık “adalet”, “aile bütünlüğü”, “duyarlılık”, “dürüstlük”, “mütevazılık”, “özgürlük”, “sabır” ve “sağlıklı yaşam” gibi bazı kök değerlere ilişkin herhangi bir vurguya

rastlanmamıştır. Bu durum eserdeki değer aktarımının hem seçici hem de anlatımın doğal akışı içerisinde kurgulandığını göstermektedir.

Eserin incelenmeye değer görülmesinin en önemli gerekçelerinden biri hem dünya genelinde hem de Türkiye’de çok satan klasik çocuk kitaplarından biri olmasıdır. Ayrıca Çocuk Kalbi MEB tarafından hazırlanan 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer almakta ve kök değerlere örnek olabilecek çok sayıda kullanım içermektedir. Korkutan ve Kaplan’ın (2022) yürüttüğü çalışmada, nitel araştırma kapsamında betimsel tarama modeli kullanılarak eserdeki karakterlerin kişilik özelliklerinin çocuklara kök değerlerin aktarımında rol model işlevi gördüğü ortaya konmuştur. Araştırma bulguları, kitabın Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda belirtilen kök değerlerin tamamını içerdiğini, bu değerler arasında en çok “sevgi”, en az ise “dürüstlük” değerinin işlendiğini göstermektedir.

Ozan ve Yorulmaz’ın (2023) gerçekleştirdiği çalışmada, Çocuk Kalbi kitabında 32 olumlu değer ve 24 olumsuz unsur tespit edilmiştir. Katılımcıların en çok etkilenip benimsediği değer “yardımlaşma-dayanışma” olurken, olumsuz unsurlar arasında ise “şiddet” öne çıkmıştır. En fazla etki bırakan bölümün, yardımlaşma ve dayanışmanın anlatıldığı kaza bölümü olduğu belirtilmiş karakter olarak ise çocukların kendilerini en yakın hissettikleri kişi Enrico olmuştur. Katılımcıların karakterleri olumlu değerlere sahip oldukları ve kendilerine benzedikleri için tercih ettikleri ifade edilmiştir. Ayrıca kitap her ne kadar bazı olumsuz unsurlar barındırsa da çocuklar tarafından seviyelerine uygun bulunmuş ve olumlu değerlerin MEB’in belirlediği kök değerlerle örtüştüğü tespit edilmiştir. Bu yönüyle Çocuk Kalbi, sadece ahlaki gelişimi desteklemekle kalmamakta, aynı zamanda müfredata yardımcı nitelikte bir eser olarak eğitim ortamlarında kullanılabilecek önemli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır.

Çocuk Kalbi gerek içerdiği yoğun ve çeşitli değerler, gerekse çocukların karakterlerle kurduğu duygusal bağ sayesinde, değerlerin içselleştirilmesini kolaylaştıran güçlü bir çocuk edebiyatı klasiğidir. Bu yönüyle hem öğretim programlarına katkı sağlayan hem de öğrencilerin ahlaki gelişimini destekleyen bir araç olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Gökyüzündeki Mor Bulutlar adlı eser, içerdği temalar ve değer çeşitliliğiyle çocuk edebiyatı bağlamında değerlendirilmeye değer önemli metinlerden biridir. Kitapta toplam 11 farklı değer toplamda 32 kez tekrarlanmış, bu da eserin değer aktarımı açısından zengin bir içerik sunduğunu göstermektedir. En sık vurgulanan değer “sevgi” (f=10) olurken onu “dostluk” (f=4) ve “duyarlılık” (f=4) gibi sosyal ilişkilerde önemli rol oynayan değerler izlemiştir. Ayrıca “çalışkanlık” (f=3) ve “merhamet” (f=3) gibi bireysel ve duyuşsal boyutta önemli olan değerlere de önemli ölçüde yer verilmiştir. “Mütevazılık” ve “sorumluluk” değerleri ikişer kez “aile bütünlüğü”, “mahremiyet”, “sağlıklı yaşam” ve “saygı” değerleri ise birer kez vurgulanmıştır. Buna karşın eserde “adalet”, “dürüstlük”, “estetik”, “özgürlük”, “sabır”, “tasarruf”, “temizlik”, “vatanseverlik” ve “yardımseverlik” gibi değerler yer almamaktadır. Bu durum eserin değer aktarımında daha çok bireysel ve sosyal-duygusal temalara odaklandığını göstermektedir.

Eserdeki değerlerin sunumu, Küçüköğlu vd.’nin (2020) yaptığı çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Söz konusu araştırmada değerlerin öğretim programları ve ders kitaplarına nasıl yansıdığı, özellikle Türkçe dersinde edebî metinler aracılığıyla değer aktarımının ne kadar etkili olabileceği vurgulanmıştır. Dilin, değerlerin aktarılmasında taşıyıcı bir unsur olması, bu tür edebî eserlerin eğitim bağlamında önemini artırmaktadır. Gökyüzündeki Mor Bulutlar gibi eserler hem duygusal hem de kültürel değerleri dil aracılığıyla öğrencilere sunmakta ve bu yönüyle eğitsel işlevi olan araçlar olarak değerlendirilmektedir.

Türkyılmaz ve Arı’nın (2025) Gülten Dayıoğlu’nun gezi kitapları üzerine gerçekleştirdiği araştırma, yazarın eserlerinde en sık “estetik” ve “duyarlılık” değerlerine yer verdiğini ortaya koymuştur. Her ne kadar Gökyüzündeki Mor Bulutlar gezi kitabı olmasa da yazarın genel eğilimi bu eserde de “duyarlılık” değerinin ön plana çıkarılmasıyla kendini göstermektedir. Bu durum yazarın metinlerinde çocukların çevresine ve insanlara karşı farkındalık geliştirmesini amaçladığını göstermekte; eserin değer aktarımı açısından güçlü bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Gökyüzündeki Mor Bulutlar adlı eser, özellikle sevgi, duyarlılık, merhamet ve sosyal ilişkiler bağlamındaki değerleri işleyerek çocuklara yönelik anlamlı iletiler sunmakta; dili ve temasıyla öğrencilerin duyuşsal gelişimlerine katkıda

bulunan, çocuğa hitap eden nitelikli bir edebî ürün olarak değerler eğitimi sürecinde değerlendirilebilecek önemli bir kaynaktır.

İçimdeki Müzik adlı eser, çocuk edebiyatının bireyin duygusal ve sosyal gelişiminde oynadığı rolü somut biçimde ortaya koyan güçlü bir örnek olarak değerlendirilmektedir. Eserde toplam 15 farklı değere 61 kez yer verilmiş olması, bu metnin değer aktarımı açısından son derece zengin bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. En fazla vurgulanan değer “sevgi”dir (f=16); bunu “çalışkanlık” (f=13), “merhamet” (f=6) ve “saygı” (f=6) gibi hem bireysel hem de toplumsal yaşama yön veren değerler takip etmektedir. Ayrıca “özgürlük” (f=4), “aile bütünlüğü” (f=3), “sabır” (f=3), “dostluk” (f=2), “sorumluluk” (f=2), “duyarlılık”, “dürüstlük”, “estetik”, “mahremiyet”, “tasarruf” ve “yardımseverlik” gibi değerler de eserde yer almıştır. Ancak “adalet”, “mütevazılık”, “sağlıklı yaşam”, “temizlik” ve “vatanseverlik” gibi bazı kök değerlere eserde rastlanmamıştır. Bu durum, yazarın temaya bağlı bir seçicilikle belirli değerleri ön plana çıkardığını göstermektedir.

Güliden ve Çetinkaya’nın (2023) vurguladığı gibi bir eserde değer çeşitliliği kadar, bu değerlerin hedef kitlenin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir biçimde sunulması da son derece önemlidir. Eserde yer alan karakterlerle kurulan özdeşim, okurun duygusal bağ kurmasını kolaylaştırmakta ve böylece değerlerin içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu noktada yazarın çocuğun bilişsel, dilsel ve duyuşsal gelişimini dikkate alarak kaleme aldığı anlatıların, çocukta empati kurma, farklılıklara saygı duyma ve sağlıklı iletişim becerisi geliştirme gibi kazanımları desteklediği görülmektedir.

Toy ve Uysal’ın (2022) İçimdeki Müzik üzerine yaptığı çalışmada da bu duruma dikkat çekilmiştir. Araştırmada eserde yer alan engelli karakterin diğer çocukların gelişimi üzerindeki etkileri incelenmiş; karakterin okuyucuda empati, duyarlılık ve hoşgörü gibi değerlerin gelişimine katkı sunduğu ortaya konmuştur. Bu da edebî ürünlerin yalnızca bilgi aktaran değil aynı zamanda bireyin duygusal zekâsını ve sosyal farkındalığını geliştiren araçlar olduğunu göstermektedir.

Çetin’in (2022) ders kitaplarına yönelik çalışmasında bazı kök değerlerin öğretimi açısından yetersizlik tespit edilmiş; bazı değerlerin metinlerde sınırlı

şekilde yer aldığı ve öğrencilerde farkındalık yaratma gücünün zayıf olduğu ifade edilmiştir. Bu eksiklik, İçimdeki Müzik gibi edebî eserlerin eğitim ortamlarında tamamlayıcı bir kaynak olarak kullanılmasının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Kitap, dilin ve anlatımın gücüyle çocuğun yalnızca aklına değil, kalbine de dokunmakta; bu yönüyle değerler eğitiminin ezberci değil, yaşantısal bir sürece dönüşmesine katkı sağlamaktadır.

İçimdeki Müzik adlı eser hem zengin değer içeriği hem de çocuğa görecelik ilkesiyle örtüşen yapısıyla, öğrencilerin duyuşsal ve sosyal gelişimini destekleyen, değerleri içselleştirmelerine olanak sağlayan nitelikli bir çocuk edebiyatı ürünüdür. Eğitim sürecinde, bu tür eserlerin daha bilinçli ve yaygın biçimde kullanılması, değerler eğitiminin niteliğini artıracaktır.

Momo adlı eser, çocuk edebiyatında kök değerlerin etkili biçimde işleniş bakımından dikkat çeken ve öğretim programlarıyla uyumlu nitelikli bir metin olarak öne çıkmaktadır. Michael Ende tarafından kaleme alınan bu eser, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yapılan analizler sonucunda, Türkiye’de Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (TDÖP) yer alan kök değerleri büyük ölçüde yansıtan bir yapı sergilemektedir (Özcan, 2023). Kitapta toplam 15 farklı değer toplamda 26 kez tekrarlanmıştır. Bunlar arasında en fazla vurgulanan değer “özgürlük” (f=4) olup, onu “duyarlılık” (f=3), “estetik” (f=3) ve “sorumluluk” (f=3) gibi bireyin hem iç dünyasını hem de toplumsal yaşantısını etkileyen önemli değerler takip etmektedir. Ayrıca “çalışkanlık” (f=2) ve “sabır” (f=2) gibi kişisel gelişimle doğrudan ilişkili değerlere de yer verilmiştir. “Adalet”, “aile bütünlüğü”, “dürüstlük”, “merhamet”, “saygı”, “sevgi”, “tasarruf”, “temizlik” ve “yardımseverlik” gibi değerler ise birer kez işlenmiştir. Ancak eserde “dostluk”, “mahremiyet” ve “vatanseverlik” gibi bazı kök değerlere ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

Değerlerin eserde ne sıklıkta geçtiği elbette önemlidir; fakat Karakaş’ın (2024) da belirttiği gibi asıl önemli olan bu değerlerin çocuklara nasıl sunulduğudur. Çünkü değerler soyut kavramlardır ve çocukların bunları içselleştirebilmesi için somutlaştırılması gerekmektedir. Momo adlı eserde bu somutlaştırma, karakterlerin verdiği tepkiler, aldıkları kararlar ve söyledikleri sözler aracılığıyla başarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu tür anlatı unsurları, çocukların

değerleri yalnızca öğrenmesini değil aynı zamanda kendi yaşamlarına uyarlayarak benimsemelerini de kolaylaştırmaktadır.

Momo’da yer alan değerler, çocuğun sezgisel dünyasına hitap edecek biçimde kurgulanmış; özgürlük, sorumluluk, sabır gibi kavramlar olayların doğal akışı içinde ortaya çıkmıştır. Bu da kitabın yalnızca bilişsel değil, duyuşsal gelişimi de destekleyen bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle “zaman” teması üzerinden kurulan metaforik anlatı, modern yaşamın hızına ve insan ilişkilerindeki yüzeyselliğe eleştirel bir bakış sunarken, çocuğa farkındalık kazandıran bir değerler aktarımı gerçekleştirmektedir.

Momo gerek içerdiği değer çeşitliliği gerekse bu değerleri okuyucuya sezdirme biçimi açısından nitelikli bir çocuk edebiyatı eseridir. Yalnızca öğretim programıyla uyumlu olmakla kalmayıp, aynı zamanda çocuğun duygusal dünyasına da hitap ederek değerleri anlamlı hale getiren yapısıyla, eğitim ortamlarında değerler eğitimi sürecine katkı sunabilecek güçlü bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Beyaz Diş adlı eser, içerdiği kök değerlerle çocuk edebiyatında değerler eğitimi açısından dikkate alınması gereken klasik metinlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Kitapta toplam 8 farklı değer toplamda 24 kez tekrarlanmıştır. Bu değerler arasında en sık vurgulanan “sevgi” (f=10) olup, karakterlerin aralarındaki bağ ve hayvan-insan ilişkileri üzerinden güçlü bir biçimde sunulmuştur. “Özgürlük” (f=4) değeri özellikle doğa ve içgüdülerle çevrelenmiş bir yaşam üzerinden aktarılırken, “aile bütünlüğü” (f=2), “dostluk” (f=2), “saygı” (f=2) ve “sorumluluk” (f=2) gibi değerler de eserin olay örgüsünde kendine anlamlı bir yer bulmuştur. Ayrıca “dürüstlük” ve “yardımseverlik” değerlerine birer kez yer verilmiştir. Ancak kitapta “adalet”, “çalışkanlık”, “duyarlılık”, “estetik”, “mahremiyet”, “merhamet”, “mütevazılık”, “sabır”, “sağlıklı yaşam”, “tasarruf”, “temizlik” ve “vatanseverlik” gibi kök değerlere ilişkin herhangi bir vurguya rastlanmamıştır.

Çetin’in (2022) 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yaptığı değerlendirmeye benzerlik göstermektedir. Çetin’in çalışmasında bazı kök değerlere yeterince yer verildiği, ancak bazılarının öğrencilerde farkındalık oluşturacak düzeyde sunulmadığı tespit edilmiştir. Beyaz Diş adlı eserde de bazı değerlerin güçlü şekilde

işlendiği, ancak diğer bazılarının ya hiç yer almadığı ya da yüzeysel bir düzeyde kaldığı görülmektedir. Bu durum değer aktarımının metnin içeriği ve anlatı yapısıyla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir.

Çıfci ve Çiftçi'nin (2024) 5. sınıf Türkçe ders kitabı üzerine yürüttükleri araştırmada, ders kitaplarının on kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) üzerinden değerlendirildiği belirtilmiş; bazı değerlerin kitapta yeterince işlendiği, bazılarının ise eksik kaldığı ifade edilmiştir. Beyaz Diş bu açıdan incelendiğinde, bu on değerden yalnızca “sevgi”, “dostluk”, “dürüstlük”, “saygı”, “sorumluluk” ve “yardımseverlik” değerlerine yer verdiği, “adalet”, “sabır” ve “vatanseverlik” gibi önemli değerlere ise hiç değinilmediği görülmektedir. Bu da eserin her ne kadar değer aktarımı açısından potansiyel taşısa da, öğretim programlarında yer alan tüm kök değerleri kapsamak açısından sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Beyaz Diş, içerdiği temalar ve dramatik yapısıyla öğrencilerin duygusal ve ahlaki gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikli bir çocuk edebiyatı eseri olmasına karşın, kök değerlerin dağılımı açısından seçici bir yaklaşım sergilemektedir. Bu nedenle, eğitim ortamlarında değerler eğitimi kapsamında kullanılmadan önce, hangi değerlerin ön planda olduğunun bilinmesi ve eksik kalan değerlerin farklı metinlerle desteklenmesi önem arz etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

Öğretmenler için: Çocuk edebiyatı eserleri seçilirken kök değerlerin çeşitliliği göz önünde bulundurulmalı ve öğrencilerin ihtiyaç duyduğu eksik değerler farklı metinlerle desteklenmelidir.

Eğitim programları için: Ders kitaplarının yanı sıra değer aktarımı açısından güçlü çocuk edebiyatı eserleri müfredata dâhil edilerek öğrencilerin değerleri içselleştirme süreçleri desteklenmelidir.

Araştırmacılar için: Farklı sınıf düzeylerinde ve farklı türlerde (roman, öykü, masal, şiir vb.) eserlerin değer aktarımı açısından incelenmesi, alana daha kapsamlı katkılar sağlayacaktır.

Uygulama açısından: Değerler sadece metin çözümlemesiyle değil etkinlikler, drama çalışmaları ve yaratıcı yazma gibi öğrenci merkezli yöntemlerle işlenmelidir. Böylece değerlerin öğrenciler tarafından daha kalıcı bir şekilde benimsenmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abacı, E., & İnce Samur, A. Ö. (2024). Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 9(28), 493–511.
- Aktaş, A., & Yalçın, G. (2024). Şermin Yaşar'ın Çocuk Kitaplarının Kök Değerler Bakımından İncelenmesi. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 332-354.
- Aktaş, A., & Yalçın, G. (2024). Şermin Yaşar'ın Çocuk Kitaplarının Kök Değerler Bakımından İncelenmesi. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 332–354.
- Arıcı, A. F. (2012). *Okuma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Arslan, N., & Tuna, S. T. (2025). Özgür Balpınar'ın Göğü Yere İndirelim Adlı Eserinde Değerler Eğitimi Bağlamında Yenilikçi Öğretim Teknikleriyle Türkçe Öğretimi. *Folklor Akademi Dergisi*, 8(1), 268-283.
- Aydın, İ., & Öksüz, A. (2021). Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 25, 579-619.
- Balpınar, Ö. (2018). *Göğü Yere İndirelim*. İstanbul: TİMAŞ Yayınları.
- Başar, S., & Akın, E. (2022). Şermin Yaşar'ın Çocuk Kitaplarının Eğitsel İletiler ve Değer Kavramları Açısından İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 62-71.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Brown, C. (2017). *Sol Ayağım* (F. Kahraman, Çev.). İstanbul: NORA Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Clements, A. (2014). *Bunun adı Findel* (M. Kazmanoğlu, Çev.). İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Coerr, E. (2019). *Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu* (E. Özdoğan, Çev.). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.
- Coşkun, H., & Derse, G. E. (2021). Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(41), 9–35.
- Coşkun, H., & Derse, G. E. (2021). Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(41), 9–35.

- Çetin, S. A. (2022). 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Ortak Temalardaki Metinlerin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değerler Eğitimi Kapsamında İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26(2), 491–504.
- Çifci, S., & Çiftçi, H. (2024). 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi (Anıttepe Örneği). *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 12–26.
- Dahl, R. (2020). *Charlie'nin Çikolata Fabrikası* (C. Üster, Çev.). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.
- Dayıoğlu, G. (2015). *Gökyüzündeki Mor Bulutlar*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- De Amicis, E. (2018). *Çocuk Kalbi* (S. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Roman Oda Yayınları.
- Demircioğlu, İ., & Tokdemir, M. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 69-88.
- Deniz, K., & Karagöl, E. (2018). Değerler Eğitimi Açısından Ortaokul Türkçe Ders Kitapları. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 244-255.
- Draper, S. M. (2016). *İçimdeki Müzik* (Z. Kürük, Çev.). İstanbul: TİMAŞ Yayınları.
- Ende, M. (2019). *Momo* (L. Çalışkan, Çev.). İstanbul: PEGASUS Yayınları.
- Geçgel, H., & Sünter, M. (2024). Yaşar Kemal'in Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca Adlı Eserinin Kök Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Mesopotamia Journal of Interdisciplinary Studies*, 4(1), 1–18.
- Gençer, G., & Doğan-Kahtalı, B. (2022). Şermin Yaşar'ın Çocuk Kitaplarının Kök Değerler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies -Education*, 17(3), 407-421.
- Geniş, E. (2023). Değerler Eğitimi Açısından Arkadaşım Nina Adlı Çocuk Kitabının İncelenmesi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 9(73), 4069–4075.
- Given, L. M. (2021). *100 Soruda Nitel Araştırma* (A. Bakla ve İ. Çakır, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gülden, B. (2014). *Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları ve Hikâyelerinde Yer Alan Değerler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülden, B., & Çetinkaya, B. (2023). Değerler Eğitimi Açısından Yavuz Bahadıroğlu'nun Çocuk Romanları ve Hikâyeleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 94, 37–52.
- Gülmüş, R. (2015). *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularında Değer Öğretimine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güven, A. Z. (2014). Gülistan ve Bostan Adlı Eserlerin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 505–517.

Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (2000). Learning and Teaching About Values: A Review of Recent Research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169–202.

Han, C. (2024). 2007-2024 Yılları Arasında Türkçe Eğitimi Alanında Değerler Eğitimi Üzerine Yapılan Tezlerin İncelenmesi. *Elektronik Dil ve Eğitim Dergisi*, 5(1), 52–66.

Hançerlioğlu, O. (1989). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Karagöl, E., & Aydoğan, Ş. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değerler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin 5. Sınıflara Önerdiği Çocuk Edebiyatı Kitapları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 13(1), 73-93.

Karakaş, F. (2024). Dilek Ağacı Adlı Çocuk Kitabındaki Gerçeküstü İmgelerin Kök Değerler Açısından İncelenmesi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (39), 447–459.

Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. *Turkish Studies*, 6(19), 1439-1454.

Kaymakcan, R., & Meydan, H. (2016). *Ahlak Değerler ve Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları

Koç, C. (2023). Değerler Eğitimine İlişkin Temel Kavramlar. Koç, C. (Ed.), *Karakter ve Değer Eğitimi Güncel Yaklaşımlar* içinde (s. 2-16). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Korkutan, K., & Kaplan, K. (2022). Çocuk Kalbi İsimli Çocuk Romanının Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler Açısından İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 545-563.

Kurtdede Fidan, N. (2024). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi: Nitel Bir Araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(6 Issue 3), 361-388.

Küçüköğlu, A., Albayrak, F., & Serin, N. (2020). Değerler Eğitimi Bağlamında Türkçe Dersi: Program ve Ders Kitaplarının Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1499-1518.

London, J. (2016). *Beyaz Diş* (A. Aydoğan, Çev.). İstanbul: Binbir Çiçek Kitaplar.

- Mazı, A. (2024). Bilal Enser'in Kucağında Dünya Var Çocukların Dünyası Adlı Eserindeki Çocuk Şiirlerinin Değerler Eğitimi Kapsamında İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 13(2), 614–628.
- MEB. (2008, 2017, 2019, 2024). *Milli Eğitim Temel Kanunu*, www.meb.gov.tr.
- Meydan, E. (2021). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Edebî Metinlerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterliliği Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 23–36.
- Meydan, H. (2021). Bir beceri olarak ahlak ve eğitimi: Ahlak gelişim kuramlarına dayalı bir inceleme. *İlahiyat Tetkik Dergisi*, (55), 445-471.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2017). *Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine*. Temmuz 1, 2025 tarihinde https://saraykent.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/05164224_TanYtYm_KitapYY.pdf adresinden alındı.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mutlu, H., & Dinç, S. (2019). 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Temalardaki Metinlerin Kök Değerlerle İlişkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1048-1062.
- Onur, N., & Topçuoğlu Ünal, F. (2022). Ortaokul Öğrencileri İçin Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Oluşturulan Tavsiye Kitap Listesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 10(3), 126-161.
- Ortaköylü, S., & Durukan, E. (2023). Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları Serisinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. *Anadolu Dil ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 21–29.
- Ozan, C., & Yorulmaz, B. (2023). Çocuk Kalbi Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (34), 139-164.
- Özbay, M. (2002). Kültür aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 602, 112-120.
- Özdemir, M., & İdi-Tulumcu, F. (2017). Değerler Eğitiminde Edebî Eserlerden Yararlanma: Fatma Aliye'nin “Muhadarat” Romanı Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 7(Özel Sayı), 720-729.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-240.

- Patton, Q. M. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Sallabaş, M. E., & Dağ, M. (2020). Türkçe Öğretim Programlarına Değerler Eğitimi Yönünden Karşılaştırmalı Bir Bakış. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 538-551.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Şen, Ü. (2007). *Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2005 Yılında Tavsiye Ettiği "100 Temel Eser" Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şimşek, Ş., & Sel, A. (2024). Göktuğ Canbaba'nın Çocuk Kitaplarında İşlenen Değerler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 66-81.
- Taracı, R., & Kalenderoğlu, İ. (2022). Kök Değerler Açısından Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinler. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(1), 139-157.
- TDK. (2006). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Toy, D., & Uysal, B. (2022). Engelli Birey Algısında Çocuk Edebiyatının Önemi - İçimdeki Müzik Örneği. *Disiplinler Arası Dil Araştırmaları*, 5(5), 43-59.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2015). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yaşar, Ş. (2017). *Dedemin Bakkalı*. İstanbul: Taze Kitap.
- Yaşar, Ş. (2019). *Abartma Tozu*. İstanbul: Taze Kitap.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. G., & Demirel, M. (2019). Türk Tarihinde Değerler ve Değerler Eğitimi Üzerine Bir İnceleme. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 92-99.
- Yılmaz, M., & Demirel, T. (2024). Rasim Özdenören'in *Çok Sesli Bir Ölüm* adlı Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. *Çukurova Araştırmaları*, 10(1), 38-50.
- Yüksel, E. Ş. (2024). Eleanor Coerr'in "Sadako ve Kâğıttan Bin Turna Kuşu" adlı Çocuk Eserinin Yapısal ve Eğitsel İlkeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 19-32.

EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.04.2023-292426

Kurum kayıt Tarihi ve
Sayısı: 24.3.2023/289018

Protokol No:106

28.03.2023

T.C

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yapılandırılmış Görüşme
BAŞLIK:	Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik Ve Türlere Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Doç. Dr. Efekan KARAGÖL
YARDIMCI ARAŞTIRMACI:	Şevnan AYDOĞAN
KARAR:	UYGUN

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Ertuğrul YILDIRIM
Başkan

Prof. Dr. Ahmet Ferda ÇAKMAK
Üye

Prof. Dr. Ahmet EFİLOĞLU
Üye

Prof. Dr. Ahmet Erkan KOCA
Üye

Prof. Dr. Şaban ÇELİKOĞLU
Üye
(KATILMADI)

Doç. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çağatay BÜYÜKUYSAL
Üye
(KATILMADI)

29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Senato Kararı ile kabul edilmiştir.

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yapılandırılmış Görüşme
BAŞLIK:	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değerler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Kitapları
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Doç. Dr. Efekan KARAGÖL
YARDIMCI ARAŞTIRMACI:	Şevnan AYDOĞAN
KARAR:	UYGUN

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Şaban ÇELİKOĞLU
Başkan

Prof. Dr. Ahmet Ferda ÇAKMAK
Üye

Prof. Dr. Ahmet EFİLOĞLU
Üye

Prof. Dr. Mehmet CURAL
Üye

Prof. Dr. Yücel NAMAL
Üye

Prof. Dr. Tülay KUZLU AYYILDIZ
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Çağatay BÜYÜKUYSAL
Üye

29.05.2014 Tarih ve 2014/08-13 Sayılı Senato Kararı ile Kabul Edilmiştir.

* Çalışmanın veri toplama süreci 24.03.2023 tarih ve 289018 sayılı Etik Kurul Kararı (Protokol No: 106) doğrultusunda 2023 Mart ve 2023 Haziran tarihlerinde gerçekleşmiş olup 30.12.2024 tarih ve 542167 sayılı yazıyla talep edilen başlık değişikliği 02.01.2025 tarihli toplantıda değerlendirilmiş ve uygun görülmüştür.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması: <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5319&eD=BSPNBAZHVB&eS=547153> adresinden yapılabilir.

1/1

Ek 2: MEB İzni

Evrak Tarihi ve Sayısı: 24.04.2023-298420

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-45732937-100-298420
Konu : Araştırma İzni (Şevnan AYDOĞAN)

TÜRKÇE EĞİTİMİ ENSTİTÜ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Türkçe Eğitimi Tezli Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Şevnan AYDOĞAN ile ilgili Zonguldak Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 19.04.2023 tarih ve E-45865702-805.01-74770657 sayılı yazısı ektedir.

Konu hakkında tez danışmanı (Doç. Dr. Efekan KARAGÖL) ve öğrencinin bilgilendirilmesi hususunda;

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Yücel NAMAL
Enstitü Müdürü

Bu belge, görevli elemanlık izni ile kullanılabilir.

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-45865702-605.01-74731062
Konu : Araştırma İzni
(Şevnan AYDOĞAN)

19/04/2023

VALİLİK MAKAMINA

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 13/04/2023 tarih ve 2950178 sayılı yazısı ile; Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şevnan AYDOĞAN'ın "*Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri*" konulu araştırma çalışmasına veri sağlamak amacıyla İlimiz Merkez ve Tüm İlçelerinde faaliyet gösteren Ortaokul Müdürlüklerinde görev yapan Türkçe Öğretmenlerine 2022 - 2023 eğitim öğretim yılı 2. döneminde, yüz yüze veya dijital ortamda olacak şekilde anket çalışmasını uygulama talebi, Müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Millî Eğitim Müdürlüğünde toplanan komisyonumuzca, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şevnan AYDOĞAN'ın "*Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri*" konulu araştırma çalışmasına veri sağlamak amacıyla İlimiz Merkez ve Tüm İlçelerinde faaliyet gösteren Ortaokul Müdürlüklerinde görev yapan Türkçe Öğretmenlerine 2022 - 2023 eğitim öğretim yılı 2. döneminde, yüz yüze veya dijital ortamda olacak şekilde çalışmasını uygulanmasında sakınca olmadığına karar verilmiş olup; söz konusu çalışmanın "*21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarında Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzni ve Uygulama (2020/2 nolu) Genelgesi doğrultusunda"* Okul Müdürlüklerinin uygun gördüğü tarih ve saatlerde, Okul Müdürlüklerinin Koordinasyon ve gönüllülük esasına göre uygulanması, uygulamalarda sadece yazımız ekinde yer alan mühürlü formların kullanılması ve söz konusu uygulamaların, elde edilen kişisel verilerin gizliliğine dikkat edilerek gerçekleştirilmesi, Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olur'larınıza arz ederim.

Züleyha ALDOĞAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Turgut SUBAŞI
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
ARAŞTIRMA/ PROJE ANKET DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA/ PROJE SAHİBİNİN	
Adı Soyadı:	Şevnan AYDOĞAN
Kurumu / Üniversitesi:	Bülent Ecevit Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü
Araştırma yapılacak il/ilçer:	Zonguldak
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi:	Zonguldak İl Millî Eğitim Müdürlüğüne Bağlı Ortaokullar
Araştırmanın/ Projenin KONUSU:	Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türlere Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri
Üniversite / Kurum onayı:	
Araştırma/ proje/ ödev/ tez önemi:	Araştırma izni
Veri toplama araçları:	Yüz yüze veya dijital ortamda anket
Görüş istenilecek Birim/ Birimler:	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Uygulanmasında sakınca yoktur:	
Komisyon kararı:	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhallif üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi:

"Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri" Başlıklı Yüksek Lisans Araştırması İçin Veri Toplama Aracı

Değerli Katılımcı,

Bu form Zonguldak ilinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersi kapsamında öğrencilerine önerdikleri çocuk edebiyatı eserlerini; tür, değerler ve yetkinlikler bakımından ortaya koymak amacıyla oluşturulmuştur. Sizlerden alınan bilgiler Doç. Dr. Efekan Karagöl'ün danışmanlığında hazırlanan "Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri" başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Şevnan Aydoğan

(Yüksek Lisans Öğrencisi)

Görev Yaptığınız İl:

Türkçe Öğretmeni Olarak Mesleki Kıdem Yılıınız:

Cinsiyetiniz:

Mezun Olduğunuz Üniversite ve Lisans Programı:

1. 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

2. 6. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

3. 7. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

4. 8. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

T.C.
ZONGULDAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-45865702-605.01-74770557
Konu : Araştırma İzni
(Şevnan AYDOĞAN)

19.04.2023

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 13/04/2023 tarih ve 2950178 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği;Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şevnan AYDOĞAN'ın "*Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri*" konulu araştırma çalışmasına veri sağlamak amacıyla İlimiz Merkez ve Tüm İlçelerinde faaliyet gösteren Ortaokul Müdürlüklerinde görev yapan Türkçe Öğretmenlerine, 2022 - 2023 Eğitim Öğretim Yılı 2. döneminde, yüz yüze veya dijital ortamda olacak şekilde anket çalışmasını uygulama talebinin uygun görüldüğüne dair, Valilik Makamı'ndan alınan Olur, ekte gönderilmiştir. Bilgilerinizi ve konuya ilişkin, ilgililere bilgi verilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Züleyha ALDOĞAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek :

- 1- Valilik Olur'u (1 sayfa)

Dağıtım:

- 1- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
(Öğrenci İşleri Başkanlığı)
- 2- Tüm Kaymakamlıklara (İlçe MEM)
- 3-Merkezde Bulunan Tüm Resmi/Özel Ortaokul Müd.

Bu belge görevli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3: Görüşme Formu/Anket

“Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Eserleri” Başlıklı Yüksek Lisans Araştırması İçin Veri Toplama Aracı

Değerli Katılımcı,

Bu form Zonguldak ilinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersi kapsamında öğrencilerine önerdikleri çocuk edebiyatı eserlerini; tür, değerler ve yetkinlikler bakımından ortaya koymak amacıyla oluşturulmuştur. Sizlerden alınan bilgiler Doç. Dr. Efehan Karagöl'ün danışmanlığında hazırlanan “Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Değer, Yetkinlik ve Türler Açısından Türkçe Öğretmenlerinin Önerdiği Çocuk Edebiyatı Ürünleri” başlıklı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Sevcan Aydoğan

(Yüksek Lisans Öğrencisi)

Görev Yaptığınız İl:

Türkçe Öğretmeni Olarak Mesleki Kıdem Yılıınız:

Cinsiyetiniz:

Mezun Olduğunuz Üniversite ve Lisans Programı:

1. 5. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

2. 6. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

3. 7. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

4. 8. sınıf Türkçe dersi kapsamında öğrencilerinize önerdiğiniz üç adet çocuk edebiyatı eseri (kitap ve yazar adı biçiminde) yazınız. Önerdiğiniz eseri okuma/okumama durumunuzu belirtiniz.

Eser Adı	Yazar	Okudum	Okumadım

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Şevnan AYDOĞAN

Bildiği Yabancı Diller :

Aldığı Sertifikalar :

Uzmanlık Alanı : Türkçe Eğitimi

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Türkçe Öğretmenliği	Sakarya Üniversitesi	2008-2012
Y. Lisans	Türkçe Eğitimi	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	2022-2025

Eserler :

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

A1. Karagöl, E., Açıkgoz, A., & Aydoğan, Ş. (2023). Araplara Türkçe öğretiminde tarihî bir eser: Eş Şüzûr-Üz Zehebiyye Vel Kıtai'l Ahmediyye Fil Lûgati't Türkiyye. *Karaelmas Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 1-25.

A2. Karagöl, E., & Aydoğan, Ş. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ortaokul Türkçe dersi öğretim programındaki değerler açısından Türkçe öğretmenlerinin 5. sınıflara önerdiği çocuk edebiyatı kitapları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 13(1), 73-93.